

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU NA MAFUNZO YA UFUNDI**

**HOTUBA YA WAZIRI WA ELIMU NA MAFUNZO YA UFUNDI
MHE. PROFESA JUMANNE A. MAGHEMBE (MB),
AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2009/2010**

Dodoma

Julai 2009

**HOTUBA YA WAZIRI WA ELIMU NA MAFUNZO YA UFUNDI MHE. PROFESA
JUMANNE A. MAGHEMBE (MB), AKIWASILISHA BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO
NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2009/2010**

UTANGULIZI

Hoja:

1. **Mheshimiwa Spika**, Naomba kutoa hoja kwamba Bunge lako tukufu; baada ya kuzingatia taarifa iliyowasilishwa hapa Bungeni na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma za Jamii, likubali kupitisha makadirio ya mapato na matumizi ya fedha ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi kwa mwaka 2009/2010.

Pole, Pongezi na Shukrani:

2. **Mheshimiwa Spika**, awali ya yote ningependa kuungana na wenzangu kuzipa pole familia za wenzetu marehemu Mheshimiwa Chacha Zakayo Wangwe, Mheshimiwa Richard Said Nyaulawa na Mheshimiwa Faustine Kabuzi Rwilomba waliotangulia mbele ya haki katika mwaka wa fedha uliopita, 2008/2009. Aidha, natoa pole kwa familia na Watanzania wote kwa kifo cha mwanataaluma mashuhuri Profesa Haroub Othman na kifo cha Sheikh Suleiman Gorogosi ambaye alikuwa Naibu Mufti wa Tanzania. Mungu aziweke roho za marehemu mahali pema peponi.

3. **Mheshimiwa Spika**, napenda kuwapongeza Mheshimiwa Charles Nyanguru Mwera kwa kuchaguliwa kuwa Mbunge wa Tarime, Mheshimiwa Mchungaji Luckson Mwanjale kwa kuchaguliwa kuwa Mbunge wa Mbeya Vijijini, Mheshimiwa Lorensia Bukwimba kwa kuchaguliwa kuwa Mbunge wa Busanda na Mheshimiwa Oscar Rwegasira Mukasa kwa kuchaguliwa kuwa Mbunge wa Biharamulo Magharibi.

4. **Mheshimiwa Spika**, natoa shukrani zangu za dhati kwa Naibu Mawaziri wa Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi, Mheshimiwa Gaudentia Mugosi Kabaka, Mbunge wa Viti Maalum Mkoa wa Mara na Mheshimiwa Mwantumu Bakari Mahiza, Mbunge wa Viti Maalum Mkoa wa Tanga, kwa kazi nzuri, ushirikiano, uaminifu na uadilifu waliouonesha kwangu. Aidha, nawashukuru Katibu Mkuu wa Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Profesa Hamisi Omar Dihenga, Naibu Katibu Mkuu Ndugu Selestine Muhochi Gesimba pamoja na Kaimu Kamishna wa Elimu Ndugu Leonard Ryoba Musaroche, Wakurugenzi wa Idara zote, Viongozi wa Vyuo Vikuu, Mashirika na Mabaraza Chini ya Wizara, Walimu, Wahadhiri, Maprofesa na Wafanyakazi wote kwa ushirikiano walionipa katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Wizara yangu na katika maandalizi ya bajeti hii. Napenda pia kutoa shukrani na pongezi kwa Mwenyekiti Prof. Mayunga Nkunya na Wajumbe wa Baraza la Ushauri la Elimu la Taifa (National Education Advisory Council) kwa ushauri wao. Kwa namna ya pekee napenda kuwashukuru viongozi na wanachama wa vyama vyote vya wafanyakazi wilayani, mikoani na Makao Makuu kwa ushirikiano na ushauri wao katika kushughulikia masuala ya wafanyakazi. Ninaomba ushirikiano huo uendelezwe katika mwaka 2009/2010.

5. **Mheshimiwa Spika**, nawapongeza sana Waheshimiwa Waziri Mkuu na Waziri wa Fedha na Uchumi kwa hotuba zao nzuri ambazo kwa pamoja zilitoa tathmini na mwelekeo wa Bajeti ya Serikali na hali ya uchumi na maendeleo kwa ujumla na utendaji wa kazi za Serikali na mwelekeo wake kwa mwaka 2009/2010. Kwa mwelekeo huo hotuba yangu itatoa ufafanuzi wa Makadirio na Matumizi yanayohusu Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi ambayo kwa sasa inasimamia Elimu ya Awali, Msingi, Sekondari, Elimu ya Ualimu, Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi, Elimu ya Juu na Elimu ya Ufundi.

6. **Mheshimiwa Spika**, nachukua fursa hii kuishukuru kwa dhati Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma za Jamii, inayoongozwa na Mwenyekiti wake Mheshimiwa Omari Shaban Kwaangw', Mbunge wa Babati Mjini, kwa kuchambua na kujadili utekelezaji wa bajeti ya mwaka 2008/2009 na Makadirio ya mapato na matumizi ya Wizara yangu kwa mwaka 2009/2010. Napenda kulihakikishia Bunge lako tukufu kuwa, Wizara yangu imezingatia mapendekezo yote yaliyotolewa na Kamati na itaendelea kupokea mapendekezo ya Waheshimiwa Wabunge ili kuongeza ufanisi na ubora wa elimu inayotolewa nchini.

Napenda kutumia nafasi hii kuishukuru familia yangu kwa upendo na msaada wa pekee katika kazi yangu. Aidha, napenda kuwashukuru wananchi wa jimbo langu la Mwanga kwa kuniunga mkono na kwa ushirikiano mkubwa wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu ya Ubunge na kutekeleza Ilani ya CCM ya mwaka 2005.

Muundo wa Wizara

7. **Mheshimiwa Spika**, muundo wa Wizara unajumuisha Idara 9 ambazo ni Idara ya Elimu ya Msingi, Idara ya Elimu ya Sekondari, Idara ya Elimu ya Juu, Idara ya Elimu ya Ualimu, Idara ya Ukaguzi wa Shule, Idara ya Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi, Idara ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi, Idara ya Utawala na Rasilimali Watu na Idara ya Sera na Mipango. Aidha, Wizara inasimamia Tume ya Vyuo Vikuu (TCU) na Baraza la Taifa la Kusimamia Elimu ya Ufundi (NACTE); Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi (VETA), Mamlaka ya Elimu Tanzania (TEA), Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu (HESLB), Taasisi ya Elimu Tanzania (TIE), Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima (IAE), Bodi ya Huduma za Maktaba (TLSB), Kituo cha Maendeleo Dakawa, Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu (ADEM) na Baraza la Mitihani la Tanzania (NECTA).

TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA BAJETI YA MWAKA 2008/2009 NA MATARAJIO YA MWAKA 2009/2010

8. **Mheshimiwa Spika**, naomba nianze kutoa tathmini ya utekelezaji wa Bajeti kwa mwaka wa fedha 2008/2009 na baadaye nitoe mwelekeo wa Mapato na Matumizi kwa mwaka 2009/2010.

Mapato ya Mwaka 2008/2009

9. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi ilipanga kukusanya maduhuli ya Serikali ya jumla ya Shilingi bilioni 3.574. Hadi kufikia Juni 2009, Shilingi bilioni 15.01 zilikusanywa na kuvuka lengo kwa asilimia 319.98. Hali hiyo ilitokana na Wizara kutoweka kwenye makisio yake kwa kutegemea kuwa ugatuaji wa Shule za Sekondari kwenda kwenye Halmashauri ungekuwa umekamilika kwa wakati uliopangwa.

Matumizi ya Mwaka 2008/2009

10. **Mheshimiwa Spika**, mwaka wa fedha 2008/2009 Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi iliidhinishiwa jumla ya Shilingi bilioni 480.475 kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida (Recurrent Expenditure). Kati ya hizo Mishahara (PE) ilikuwa Shilingi bilioni 273.504 na Matumizi Mengine (OC) Shilingi bilioni 206.971. Hadi Juni 2009, Mishahara ilikuwa Shilingi bilioni 272.912 (asilimia 99.78) na Matumizi Mengine, Shilingi bilioni 205.887 (asilimia 99.48). Jumla ya Matumizi ya Kawaida (Mishahara na Matumizi Mengineyo) hadi Juni 2009 ilikuwa Shilingi bilioni 478.799 (asilimia 99.65).

11. **Mheshimiwa Spika**, Bajeti ya Maendeleo kwa mwaka 2008/2009 ilikuwa Shilingi bilioni 128.446. Matumizi hadi Juni, 2009 ni Shilingi bilioni 85.064 (asilimia 66.226). Kati ya hizo Shilingi bilioni 57.442 ni Fedha za Ndani na Shilingi bilioni 27.622 ni Fedha za Nje.

12. **Mheshimiwa Spika**, Baada ya maelezo ya jumla ya utekelezaji wa Bajeti niliyoyatoa awali, sasa ifuatayo ni taarifa ya Utekelezaji kwa ofisi ya Kamishna wa Elimu, kila Idara, na Taasisi zilizo chini ya Wizara.

Idara ya Utawala na Rasilimaliwatu

13. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Utawala na Rasilimaliwatu inasimamia masuala ya utawala, ajira, maslahi na maendeleo ya watumishi. Aidha, idara inasimamia sheria, kanuni, taratibu za utumishi na uratibu wa masuala ya Programu ya Kuboresha Utumishi wa Umma katika Wizara.

14. **Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka 2008/2009 Idara ya Utawala na Rasilimaliwatu ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuratibu utekelezaji wa Mpango wa Mafunzo wa Wizara katika muda mrefu na mfupi kwa watumishi;
- (b) kutoa mafunzo ya OPRAS kwa watumishi 416 wa Makao Makuu;
- (c) kuthibitisha kazini watumishi 201 na kuratibu upandishwaji vyeo wa walimu 6,592 na watumishi wasio walimu 124;
- (d) kufanya mapitio ya Mkataba wa Huduma kwa Mteja ili kuimarisha utoaji wa huduma;
- (e) kuajiri watumishi wapya 3,241 kati yao walimu ni 3,217 na watumishi wasio walimu 24 na kutoa vibali 337 vya ajira za wataalamu wa kigeni;
- (f) kupitia muundo wa wizara kwa lengo la kuimarisha utendaji; na
- (g) kukamilisha Rasimu ya kuhuisha Muundo wa Kada zilizo chini ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi na kuwasilishwa Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma kwa hatua zaidi.

Ulipaji wa Madeni ya Ndani

15. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Wizara yangu ilikabiliwa na madeni makubwa ya ndani yaliyojumuisha madai ya walimu, wazabuni na posho za nyumba kwa wahadhiri wa vyuo vikuu.

(a) **Madai ya Walimu**

Katika mwaka 2008/2009 Serikali ilifanya marekebisho ya madaraja ya walimu na kulipa malimbikizo ya mishahara ya shilingi 7,564,230,962.91. Aidha, hadi kufikia mwezi Machi 2009, Serikali ilipitia na kulipa madai 3,202 ya walimu yatokanayo na likizo, matibabu, mafunzo na uhamisho wa walimu wa shule za sekondari, Vyuo vya Ualimu na Ofisi za Ukaguzi wa Shule yenye thamani ya Shilingi 1,175,492,157.

Baada ya hatua hizo, Serikali ilituma timu za wataalamu kutembelea kila shule ya Sekondari ya Serikali, Chuo cha Ualimu na Ofisi zote za Ukaguzi wa Shule nchini na kuzungumza na mwalimu mmoja mmoja ili kupata madai yao. Kazi hiyo ilikamilika tarehe 15 Juni, 2009. Katika zoezi hili madai yaliyokusanywa kabla ya uhakiki yalifikia Shilingi bilioni 22.8. Madai hayo yamewasilishwa kwa Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali kwa uhakiki kabla ya kuwasilishwa Hazina kwa malipo.

(b) **Madai ya Wazabuni**

Hadi mwezi Machi 2008 madai ya wazabuni yanayotokana na utoaji wa huduma ya chakula katika shule za sekondari na vyuo vya ualimu yalifikia Shilingi bilioni 11.67. Aidha, madai ya wazabuni waliotoa huduma za vifaa vya kufundishia na kujifunzia vikiwemo vifaa vya maabara na kemikali yalifikia Shilingi bilioni 3.89. Ili kukabiliana na hali hiyo, Serikali ilihakiki madeni ya chakula ya hadi mwezi Machi 2008 na

kuyalipa. Madeni ya chakula kuanzia mwezi Aprili hadi Desemba 2008 na madeni ya vifaa vya kufundishia yenye jumla ya Shilingi bilioni 17.69 yamehakikiwa na kuwasilishwa Hazina kwa malipo. Aidha, Serikali ilitenga Shilingi bilioni 2.03 kila mwezi kuanzia Januari hadi Juni 2009 kwa ajili ya kulipia chakula cha wanafunzi moja kwa moja kwa lengo la kutoendelea kulimbikiza madeni.

(c) **Madai ya Wahadhiri wa Vyuo Vikuu**

Kuanzia mwaka 2005/2006 hadi 2008/2009, ulipaji wa stahili ya posho ya nyumba kwa Wahadhiri na Maprofesa wa Vyuo Vikuu vya Umma haukufanyika kikamilifu kutokana na fedha za matumizi mengineyo zinazotolewa kutokidhi mahitaji ya vyuo vikuu hivyo. Hii imesababisha malimbikizo ya posho ya nyumba kwa Wahadhiri. Katika mwaka 2008/2009 Serikali imelipa malimbikizo yote ya nyuma mpaka Juni 2009. Jumla ya Shilingi 17.05 bilioni zimelipwa katika zoezi hili.

Idara ya Sera na Mipango

16. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Sera na Mipango inahusika na utoaji wa utaalamu na huduma katika utekelezaji, ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa Sera ya Elimu na Mafunzo.

17. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Idara ya Sera na Mipango ilitekeleza yafuatayo:

- (a) Kuratibu mapitio ya Sera ya Elimu na Mafunzo ya Mwaka 1995, Sera ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi ya mwaka 1996 na Sera ya Elimu ya Juu ya mwaka 1999 na kuandaa Rasimu ya Sera ya Elimu na Mafunzo. Aidha, rasimu inayojumuisha Sera hizo iko tayari kupelekwa kwa wadau wa Elimu kwa ajili ya kupata maoni zaidi;
- (b) kuimarisha ukusanyaji na uhifadhi wa takwimu na taarifa za elimu (database) kwenye Halmashauri 28 kwa majaribio, kununua kompyuta na vifaa vya mtandao, kutoa mafunzo ya kompyuta na “database” kwa maafisa vifaa na takwimu wa wilaya na wataalamu wa TEHAMA wa mikoa 14 kwa ushirikiano na UNESCO; na

- (c) kufanya mapitio ya matumizi ya fedha katika Idara na Taasisi zilizo chini ya Wizara na kuratibu Mpango wa kazi na Mtiririko wa Fedha za Wizara.

Kitengo cha Habari, Elimu na Mawasiliano

18. **Mheshimiwa Spika**, Kitengo cha Habari Elimu na Mawasiliano kina jukumu la kutoa ushauri wa kitaalamu kuhusu habari na mawasiliano na kushirikiana na vyombo vya habari na wadau wengine wa sekta ya elimu katika kuhamasisha ushiriki wa wananchi kutekeleza mipango ya maendeleo ya elimu.

19. **Mheshimiwa Spika**, katika kutoa elimu kwa umma na kudumisha Utawala bora, uwazi na uwajibikaji, Wizara imeimarisha Kitengo cha Habari, Elimu na Mawasiliano ili kutoa ushauri wa kitaalamu kuhusu mawasiliano na kushirikisha vyombo vya habari na wadau wengine wa sekta ya elimu katika kuhamasisha ushiriki wa umma katika kutekeleza mipango ya maendeleo ya elimu.

20. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Kitengo cha Habari, Elimu na Mawasiliano kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuratibu utoaji wa taarifa 85 za maendeleo ya elimu kwa jamii na wadau na kuhamasisha ushiriki wao;
- (b) kuandaa na kutoa matangazo 10 na vipindi 30 vya televisheni na redio kueleza sera na mikakati ya utekelezaji wa mipango ya elimu;

- (c) kuandaa, kuchapa na kusambaza kalenda 50,000 kwa ajili ya kuelimisha jamii kuhusu mafanikio ya utekelezaji wa MEM; na
- (d) kuandaa na kuchapa nakala 100,000 za Jarida la Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Elimu (*Ed-SDP*) na kusambaza kwa wadau katika kanda za elimu.

Ofisi ya Kamishna wa Elimu

21. **Mheshimiwa Spika**, ili kutekeleza majukumu kwa ufanisi, Wizara inayo Ofisi ya Kamishna wa Elimu yenye jukumu la kuratibu utoaji wa elimu katika ngazi ya Awali, Msingi, Elimu ya Sekondari, Mafunzo ya Ualimu na Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi. Majukumu hayo ni pamoja na Udhhibiti wa ubora wa Elimu, Ukuzaji Mitaala, Uendeshaji Mitihani, Huduma za Maktaba na Mafunzo ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu.

22. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Ofisi ya Kamishna wa Elimu ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kukamilisha Andiko la Mpango Mkakati wa kupanua na kuimarisha Elimu Maalumu na Elimu Jumuishi;
- (b) kununua na kusambaza vifaa vyenye thamani ya Shilingi milioni 773.394 vya kufundishia na kujifunzia; na visaidizi katika shule zinazotoa Elimu Maalumu ambazo ni shule za Msingi 228 na shule za Sekondari 24;
- (c) kusajili Shule 242 za Serikali za sekondari zilizojengwa kwa nguvu za wananchi, shule 132 zisizo za Serikali zikiwemo za Awali 5, Awali na Msingi 61, Sekondari 59 na Vyu vya Ualimu 7

- (d) kuchambua kwa kina taarifa ya utafiti wa Kimataifa kuhusu ubora wa Elimu katika Nchi 15 za Kusini na Mashariki ya Afrika (SACMEQ Research Project III);
- (e) kutoa Leseni 315 za kufundisha kwa wahitimu mbalimbali walioomba kufundisha: Shahada ya Uzamili 65, Shahada ya kwanza 180, Stashahada 39, Cheti cha Ualimu 7 na Kidato cha Sita 24;
- (f) kugharimia Mafunzo ya Ushauri na Unasihi kwa Wawezeshaji 200 wa Shule za Msingi na walimu wapya 200 wa Shule za Sekondari katika kanda ya ziwa na ya Kati;
- (g) kutoa mafunzo kwa walimu 76 na wakaguzi wa shule 24 kuhusu Elimu ya Mazingira kwa Maendeleo Endelevu na Utumiaji wa Mwongozo wa Kufundisha Elimu ya Mazingira kwa Shule za Msingi;
- (h) kutoa mafunzo ya Elimu Rika na Unasihi kwa walimu 300 wanaofundisha masomo yenye mada za Elimu ya UKIMWI;
- (i) kutayarisha na kutangaza vipindi 52 vya 'Boresha Elimu', na vipindi 52 vya Mbinu Shirikishi za Ufundishaji, vipindi 456 vya masomo ya English, Sayansi, Kiswahili Darasa la V, VI na VII; Historia Jiografia na Uraia Darasa la III, IV na V; na Maarifa ya Jamii Darasa la VI na VII; na kutayarisha vielelezo vya picha 50 za TV (VIDEO CLIPS) kwa ajili ya masomo ya sayansi na Hisabati darasa la V na VI;
- (j) kuandaa Mwongozo wa Elimu Rika kwa shule za sekondari Kidato cha 3 na 4;
- (k) Kuratibu uendeshaji wa mitihani ya Taifa ya Darasa la VII, Kidato cha 4, 6 pamoja na Cheti na Stashahada ya Ualimu, (*Kielelezo cha 3 kinatoa muhtasari wa matokeo hayo*);

- (l) kuratibu maoni na mapendekezo ya kuzuia mimba shuleni ikiwa ni pamoja na adhabu kwa wanaowapa mimba wanafunzi na uwezekano wa kuwarejesha shuleni baada ya kujifungua wanafunzi wa shule za msingi na sekondari wanaopata ujauzito; na
- (m) kutoa mafunzo ya uongozi na uendeshaji wa elimu katika ngazi mbalimbali za elimu.

Idara ya Elimu ya Msingi

23. **Mheshimiwa Spika**, katika kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2005, wanafunzi wa Elimu ya Awali wa shule za Serikali na zisizo za Serikali wameongezeka kutoka 638,591 mwaka 2005 (wasichana ni 319,974) na kufikia 896,146 (wasichana 450,279 au 50.25%) mwaka 2009 wakiwemo wanafunzi 2,208 wenye mahitaji maalumu.

Wanafunzi wa Elimu ya Msingi wameongezeka kutoka 7,541,208 (wasichana 3,685,496) mwaka 2005 kufikia 8,441,553 (wasichana 4,192,789) mwaka 2009 wakiwemo wanafunzi 27,422 wenye mahitaji maalumu. Walimu wa Elimu ya Awali wameongezeka kutoka 11,148 mwaka 2005 kufikia 17,176 (wanawake 10,477) 2009, Walimu wa Elimu ya Msingi wameongezeka kutoka 135,013 (wanawake 64,707) mwaka 2005 kufikia 153,724 (wanawake 75,534) mwaka 2009. Aidha, idadi ya mikondo ya Elimu ya Awali imeongezeka kutoka 21,607 mwaka 2005 kufikia 41,154 mwaka 2009 na Shule za Msingi zimeongezeka kutoka 14,257 mwaka 2005 kufikia 15,727 mwaka 2009.

Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MEM)

24. **Mheshimiwa Spika**, Awamu ya Pili ya Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MEM II) ilianza mwaka 2007 na inatarajiwa kumalizika mwaka 2011. Malengo ya mpango huo ni kuendelea kuimarisha uandikishaji; kuinua ubora wa elimu; kujenga uwezo wa watendaji; kuimarisha taratibu za kitaasisi; kuimarisha elimu ya masuala mtambuka na kufanya ufuatiliaji, tathmini, mapitio na utafiti katika Elimu ya Awali na Msingi.

25. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Wizara yangu iliendelea kutekeleza awamu ya pili ya MEM (2007-2011) kwa lengo la kuhakikisha azma ya serikali ya kutoa elimu ya Awali na Msingi kwa wote inafikiwa. Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu – TAMISEMI ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kufuatilia uandikishaji wa wanafunzi 824,791 katika Elimu ya Awali wenye umri wa miaka 5 – 6 na wanafunzi 1,166,017 wa Darasa la kwanza ambapo wanafunzi 896,146 wameandikishwa katika Elimu ya Awali na 1,358,790 wameandikishwa Darasa la kwanza;
- (b) kufuatilia matumizi ya ruzuku ya uendeshaji kwa ajili ya ununuzi wa vitabu na vifaa mbalimbali vya kufundishia na kujifunzia katika Halmashauri na Shule. Shilingi 45,507,836,450 zilitumika kwa ajili ya ununuzi wa vitabu, ukarabati wa madarasa na miundombinu mingine, mitihani ya ndani na kuendesha shughuli za utawala;
- (c) kukamilisha miundombinu ya madarasa na nyumba za walimu zilizokuwa katika hatua mbalimbali za ujenzi ambapo jumla ya shilingi bilioni 5 zilitumwa kwenye Halmashauri kwa kazi hiyo. Aidha, Wizara ilitumia shilingi 387,500,000 katika ukarabati wa miundombinu na ununuzi wa samani kwa

shule ya *Arusha (Arusha School)* na shule zilizo chini ya vyuo vya ualimu Ilonga, Kitangali, Mhonda na Tabora.

- (d) kufuatilia wanafunzi wa MEMKWA kundi-rika la kwanza ili kuingiza kundi hilo kwenye mfumo rasmi wa Elimu ya Msingi ambapo wanafunzi 10,582 (wasichana 4,086) wameingizwa katika mfumo rasmi (darasa la V) mwaka 2009. Aidha, matokeo yalibaini kuwa wanafunzi wa MEMKWA wanaendelea kuandikishwa na kusoma katika madarasa ya MEMKWA;
- (e) kuimarisha vituo vya walimu kwa kuvinunulia vifaa vya kufundishia na kujifunzia vikiwemo vitabu, vibao vya mwandiko, vivunge vya sayansi na modeli za mwili wa binadamu vyenye thamani ya shilingi 8,500,071,000 na kusambazwa kwenye mikoa 14 yenye maeneo ambayo hayakufanya vizuri katika mtihani wa Darasa la Saba mwaka 2008. Mikoa hiyo ni Dodoma, Singida, Kilimanjaro, Tanga, Ruvuma, Rukwa, Mwanza, Kagera, Mara, Kigoma, Lindi, Mtwara, Shinyanga na Pwani;
- (f) kuchapa nakala 240,000 za miongozo ya MMEM II na kuisambaza;
- (g) kufanya tathmini ya Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi ambayo ilibainisha kuwa asilimia 69 (Hisabati) na 54.7 (English) ya sampuli ya wanafunzi 700 walikosa maswali yote ya mitihani hiyo. Aidha, katika masomo hayo mada zenye matatizo ya ufundishaji zimebainishwa. Baadhi ya mada zenye matatizo katika Hisabati ni Algebra, Mafumbo na Jometri; na kwa *English* ni *Composition*, *Tenses*, *Comprehension* na *Vocabulary*. Mafunzo kwa walimu wawezeshaji 30 kwa kila Halmashauri yameandaliwa ili kuwaimarisha walimu katika maeneo hayo. Aidha, tathmini ya Mtihani wa Darasa la IV kwa mwaka 2008, imeonesha kuwa ufaulu umepanda kutoka asilimia 78.5 (2007)

hadi asilimia 85.1 (2008). Hata hivyo, maeneo yenye matatizo ya ufundishaji yamebainishwa na maelekezo ya utoaji mafunzo rekebishi kwa wanafunzi wasiofikia viwango vya ufaulu yametolewa;

- (h) kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Mpango wa Shule Zenye Mazingira Yanayomjali Mtoto katika Halmashauri za Hai, Magu, Bagamoyo, Mtwara (V) na Temeke kwa kushirikiana na UNICEF. Ufuatiliaji huo umeonyesha kuwa uwiano wa kitabu kwa mwanafunzi ni kati ya 1:3 na 1:8 hasa kwa masomo ya mtaala uliorekebishwa, kamati za shule ni hai bali mikutano ya mabaraza ya wanafunzi haifanyiki mara kwa mara; uhaba wa madarasa, nyumba za walimu na vyoo;
- (i) kununua na kusambaza vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa wanafunzi wenye ulemavu vyenye thamani ya shilingi 966,980,065;
- (j) kuratibu, kufuatilia na kutathmini utekelezaji wa Mradi wa Lishe Shuleni. Ufuatiliaji ulifanyika katika Halmashauri 13 zinazotekeleza Mradi huu ambazo ni Bahi, Longido, Karatu, Simanjiro, Kiteto, Ngorongoro, Mpwapwa, Singida (V) na Monduli;
- (k) kutekeleza mradi wa *Bridgelt* ikiwa ni pamoja na kuweka vifaa vya TEHAMA vikiwemo simu na televisheni katika shule 150 toka Halmashauri 17 za mikoa ya Dar es Salaam, Pwani, Lindi, Kilimanjaro, Dodoma, Tanga na Mtwara katika shule za msingi pamoja na kutekeleza hatua ya majaribio ya ufundishaji kwa kutumia TEHAMA. Njia hii imeonesha mafanikio kwani inawezesha kuhudumia wanafunzi wengi kwa wakati mmoja, kuvutia na kurahisisha uelewa wa maudhui ya masomo. Awamu ya kwanza ya mradi itakamilika Septemba 2009. Katika Awamu ya Pili, shule zisizo na nishati ya umeme zitajumuishwa kwa kutumia nishati mbadala. Ili kujenga umiliki

(ownership) na uendelevu (sustainability) awamu ya pili itahusisha zaidi watendaji wa elimu wakiwemo viongozi wasimamizi wa walimu wa darasani; na

- (l) kuimarisha michezo shuleni kwa kujenga uwezo wa wawezeshaji ili kufundisha walimu wa michezo kwa kushirikiana na *Right to Play* na Serikali ya Ujerumani. Aidha, Wizara ilifuatilia utekelezaji wa mtaala wa michezo ambapo jumla ya walimu 148 kutoka mikoa ya Kigoma, Mara, Morogoro na Dar es Salaam wamepatiwa mafunzo ya ukocha na walimu 112 kutoka mikoa ya Morogoro, Ruvuma, Arusha na Mbeya walipatiwa mafunzo ya mchezo wa riadha.

Idara ya Elimu ya Sekondari

26. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Elimu ya Sekondari ni kiungo muhimu kati ya Elimu ya Msingi na Elimu ya Juu. Idara inasimamia uendeshaji na uratibu wa utoaji elimu kuanzia kidato 1 – 6 kwa usawa katika jamii, kuongeza ubora wa elimu na kuimarisha uongozi na usimamizi wa shule katika ngazi hiyo.

27. **Mheshimiwa Spika**, katika kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2005, wanafunzi wa elimu ya sekondari kidato 1-6 wa shule za Serikali na zisizo za serikali wameongezeka kutoka 524,325 mwaka 2005 (wasichana 244,571) kufikia 1,466,402 mwaka 2009 (wasichana 653,457). Wanafunzi waliojiunga na kidato 1 wameongezeka kutoka 180,239 mwaka 2005 (wasichana 88,559) kufikia 524,784 mwaka 2009 (wasichana 234,088). Aidha, wanafunzi waliojiunga na Kidato cha 5 wameongezeka kutoka 18,893 mwaka 2005 (wasichana 7,147 sawa na 37.83%) kufikia 43,052 mwaka 2009 (wasichana 17,870 sawa na 41.51%). Walimu wa shule za sekondari wameongezeka kutoka

18,754 mwaka 2005 kufikia 33,954 mwaka 2009. Hata hivyo, mahitaji halisi ya walimu wa sekondari ni makubwa zaidi. Changamoto hii inatokana na ongezeko kubwa sana la shule za sekondari katika kipindi cha miaka 4 cha Serikali ya Awamu ya Nne. Katika kipindi hicho idadi ya shule za sekondari nchini zimeongezeka kutoka shule 1,745 mwaka 2005 kufikia shule 4,102 mwaka 2009. Serikali imechukua hatua mbalimbali kukabiliana na tatizo hili kama ilivyoielezwa chini ya Idara ya Ualimu.

Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari (MMES)

28. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu inatekeleza Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari (MMES) 2004-2009 ili kwenda sanjari na kasi ya uandikishaji na ongezeko la ufaulu uliotokana na utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MEM).

29. **Mheshimiwa Spika**, Wizara yangu ipo katika hatua za mwisho za kuandaa Awamu ya Pili ya Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari (MMES) utakaozingatia changamoto zinazotokana na utekelezaji wa Awamu ya Kwanza ya MMES zikiwemo ukamilishaji wa madarasa, kujenga maabara, nyumba za walimu na uanzishwaji wa TEHAMA kama chombo muhimu cha kufundishia na kujifunzia.

30. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Wizara yangu ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kugharimia elimu ya sekondari kwa wanafunzi 11,895 wanaotoka katika familia zenye kipato duni na yatima ambapo Shilingi bilioni moja zilitumika;
- (b) kutoa ruzuku ya shilingi bilioni 1.8 kuchangia ujenzi wa madarasa 180 ya Kidato cha 5 na 6;

- (c) kutoa ruzuku ya shilingi bilioni 8.8 kuchangia ujenzi wa nyumba 678 za walimu;
- (d) kutoa ruzuku ya Shilingi bilioni 7.38 kuchangia ujenzi wa maabara 187 kwenye shule za kidato cha 5 - 6;
- (e) kutoa ruzuku ya Shilingi 3,965,477,360 kwa ajili ya kununulia vifaa vya maabara, maktaba na zana za kufundishia na kujifunzia kwa shule 3,174 za sekondari za Serikali;
- (f) kutoa fedha za kununua vifaa kwa wanafunzi wa elimu maalumu katika shule 3 kwa gharama ya Shilingi 30,000,000;
- (g) kugharimia vitabu kwa walimu 500 wanaojiendeleza katika Chuo Kikuu Huria, walimu 71 katika Chuo Kikuu Tumaini na walimu 10 wanaosoma shahada ya uzamili katika Chuo Kikuu cha Dar es Salaam;
- (h) kugharimia matengenezo madogomadogo katika shule 14 za Kidato cha 5-6 ambazo ni Kishoju, Moshi Sekondari, Mara, Iyunga, Kilosa, Ifakara, Bwiru Wavulana, Geita, Kantalamba, Kigonsera, Songea Wavulana, Mwenge, Tabora Wavulana na Usagara kwa gharama ya Shilingi milioni 190; na kuzipelekea shule mpya 13 za kidato cha 5-6 fedha kiasi cha shilingi milioni 10 kila moja kwa ajili ya kununulia vifaa vya kufundishia na kujifunzia. Shule hizo ni Vudozi, Nyerere, Ileje, Kiwanja, Mwanzi, Ilula, Kisarika, Lukole, Mkugwa, Maji ya Chai, Londoni, Msamala na Kabanga;
- (i) kupeleka jumla ya shilingi 1,603,136,484 katika shule za Serikali za kutwa zikiwa ni fidia ya ada kwa wanafunzi 994,699;
- (j) kuratibu na kukamilisha uhakiki wa awamu ya pili ya madai ya wazabuni wa chakula na vifaa vya kufundishia na kujifunzia; na

- (k) kukamilisha andiko kwa ajili ya ukarabati wa shule 89 za sekondari za bwani na Andiko la mradi wa kujenga maabara ya sayansi katika shule zote za sekondari nchini.

Ugatuaji wa Uendeshaji na Usimamizi wa Shule za Sekondari

31. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Wizara yangu kwa kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu – TAMISEMI imeshughulikia suala la ugatuaji wa usimamizi na uendeshaji wa shule za sekondari kwenda kwenye Halmashauri kwa kufanya yafuatayo:

- (a) kuandaa na kukamilisha andiko la mapendekezo la makabidhiano;
- (b) kuandaa ofisi na kuteua Maafisa Elimu wa Elimu ya sekondari katika Halmashauri;
- (c) kutoa taarifa kwa umma kuhusu utoaji wa huduma kwa watumishi wa shule za sekondari kwenda Halmashauri;
- (d) kuandaa na kupeleka miongozo ya uhamisho wa wanafunzi wa shule za sekondari;
- (e) kukusanya takwimu za walimu na kukabidhi majalada ya shule kwa Wakurugenzi wa Halmashauri; na
- (f) kuteua wakuu wa shule kujaza nafasi za Wakuu wa shule walioteuliwa kuwa Maafisa Elimu wa Elimu ya sekondari katika Halmashauri. Aidha, kuanzia mwaka 2009/2010 wizara yangu itashughulikia zaidi masuala ya uandaaji wa sera, mitaala, kuweka viwango, usimamizi wa ubora wa elimu itolewayo na kufanya ufuatiliaji na tathmini. Kwa uelekeo huo, wizara yangu itaimarisha shughuli za mafunzo na maandalizi ya walimu, ufuatiliaji, ukaguzi na uandaaji wa mitihani.

Idara ya Elimu ya Ualimu

32. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Elimu ya Ualimu ina jukumu la kuratibu utoaji wa Elimu ya Ualimu ngazi ya Cheti na ngazi ya Stashahada, kutoa na kupitia Sera, Miongozo na Viwango vya Elimu ya Ualimu na kuratibu utekelezaji wa Mkakati wa Maendeleo ya Elimu ya Ualimu (Teacher Development and Management Strategy -TDMS).

33. **Mheshimiwa Spika**, Mafunzo ya Ualimu ya Daraja A na Stashahada hutolewa katika vyuo vya ualimu 34 vya Serikali ambavyo vina uwezo wa kudahili wanachuo 17,113 na na vyuo vya ualimu 43 visivyo vya Serikali vyenye uwezo wa kudahili wanachuo 5,169. Hivyo kwa pamoja tumedahili wanachuo 22,282 kwa wakati mmoja. Mafunzo ya ualimu ngazi ya Shahada ya ualimu hutolewa na baadhi ya vyuo vikuu. Vyuo vikuu hivyo ni Chuo Kikuu Huria cha Tanzania (OUT), State University of Zanzibar (SUZA), Muslim University of Morogoro (MUM), Mwenge University College of Education (MWUCE), St. Augustine University of Tanzania (SAUT), Teofilo Kisanji University (TEKU), Sebastian Kolowa University College (SEKUCO) na Tumaini University. Aidha, Mount Meru University of Arusha (MMU) hutoa Elimu ya Ualimu katika ngazi ya Stashahada.

34. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Idara ya Ualimu ilikamilisha kazi zifuatazo:

(a) kutoa mafunzo ya Ualimu kwa wanachuo 12,784 wa ngazi ya cheti Daraja A na 14,095 wa Stashahada;

- (b) kutoa mafunzo kwa walimu 4,000 wa Daraja B/C ili kufikia Daraja A kwa njia ya masafa. Walimu hao walifanya mitihani ya kuhitimu mafunzo hayo Mei, 2009;
- (c) kutoa mafunzo kwa wakufunzi 102 kuhusu mbinu za ufundishaji bainifu;
- (d) kuhamasisha Wadau wa Elimu kuongeza ujenzi wa Vyuo vya Ualimu vya sekta binafsi;
- (e) kutoa mafunzo ya awali kwa wakufunzi 80 na kuanza kutumia TEHAMA katika kufundishia na kujifunzia (online teaching and learning) katika Vyuo vya Ualimu 31 na kukamilisha kufunga mtandao katika vyuo vya Shinyanga na Dakawa. Aidha, vyuo vya ualimu vya Ndala, Tandala, Kasulu na Kabanga tayari vimefungiwa umeme wa nishati ya jua (Solar energy);
- (f) kuanza utekelezaji wa baadhi ya shughuli zilizopo katika Mkakati wa Maendeleo na Menejimenti ya Walimu (*Teacher Development and Management Strategy – TDMS*). Hii ni pamoja na kujenga uwezo wa kufundisha na kujifunza kwa walimu na kutoa mafunzo kabilishi kwa Viongozi Wakuu 62 wa Wizara;
- (g) kuridhia mkataba wa makubaliano kati ya Shirika lisilo la Kiserikali litwalo *Liike* la nchini Finland wa kuendeleza michezo katika Vyuo vya Ualimu vya Serikali;
- (h) kutoa mafunzo ya ufundishaji bora wa Elimu ya Awali kwa walimu 140 kutoka Halmashauri 7 za majaribio Mtwara Vijijini, Makete, Bagamoyo, Temeke, Hai, Siha na Magu;
- (i) kufanya utafiti na kuandaa Mkakati wa Mafunzo ya Walimu Kazini ngazi ya elimu ya msingi (*In-Service Training Strategy*);

- (j) kuendesha mjadala kwa kushirikiana na UNESCO katika mradi wa *UNESCO–Teacher Training Initiative in Sub-Saharan Africa* kuhusu njia bora za kufundishia na kujifunzia kwa walimu na wanafunzi;
- (k) kutoa Mafunzo ya Mbinu za Ufundishaji Bainifu na Elimu ya UKIMWI kwa wakufunzi 36, walimu wa shule za Msingi 190 na Walimu wa Shule za Sekondari 40 wa Mkoa wa Kigoma chini ya Mpango unaogharimiwa kwa pamoja na Mashirika ya Umoja wa Mataifa (*One UN Joint Programme*);
- (l) kufuatilia mafunzo kwa vitendo kwa wanachuo 5,539 wa Stashahada; na
- (m) kuratibu utekelezaji wa Mpango wa TEHAMA ambapo vyuo 32 kati ya 34 vya Ualimu vya serikali vimeunganishwa kwenye mtandao.

Idara ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi

35. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi inabuni, inasimamia na kuratibu utekelezaji wa Sera ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo.

36. **Mheshimiwa Spika**, katika kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2005, serikali imeongeza nafasi na ubora wa mafunzo ambapo vyuo vya ufundi stadi vimeongezeka kutoka 819 mwaka 2005 hadi kufikia 889 mwaka 2008. Katika kipindi hicho (2005-2008) idadi ya wanafunzi wanaosomea mafunzo ya ufundi stadi imeongezeka kutoka 79,031 (wasichana 35,564) kufikia 114,295 (wasichana 43,568). Idadi ya vyuo vya Elimu ya Ufundi vinavyotoa elimu katika ngazi ya Cheti, Stashahada, Stashahada ya Juu na Shahada ni 195 (Kielelezo cha 4). Katika kuimarisha ubora wa

Elimu ya Ufundi na Mafunzo, Idara imeratibu uanzishaji wa mafunzo yanayozingatia umahiri (Competence Based) katika vyuo vya ufundi nchini. Aidha, Serikali inaendelea kuhamasisha sekta binafsi kuanzisha vyuo vya Elimu ya Ufundi.

37. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Idara ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudhamini wanafunzi 600 wa mafunzo ya Ufundi Sanifu katika Chuo cha Ufundi Arusha kwa gharama ya Shilingi milioni 360;
- (b) Ili kupanua mafunzo ya uhandisi, ufundi na teknolojia nchini, Serikali imeamua kuanzisha mafunzo kwa ngazi ya stashahada ya ufundi na teknolojia katika vyuo vya VETA vya mikoa. Katika mwaka 2008/2009 Serikali ilifanya tathimini ya hali halisi ya rasilimali katika vyuo vya ufundi stadi vya mikoa 4 (Dar es Salaam, Tanga, Kilimanjaro na Mtwara) kwa lengo la kuviwezesha kutoa mafunzo ya ufundi ngazi ya Stashahada;
- (c) kuratibu mchakato wa ujenzi wa chuo cha ufundi cha wilaya ya Makete utakaogharimu Shilingi bilioni 3 na ukarabati wa vyuo vya wilaya za Karagwe, Korogwe na Mwanga;
- (d) kuratibu uchambuzi wa mahitaji ya stadi katika wilaya 6 ambazo ni Geita, Longido, Siha, Bagamoyo, Ludewa na Makete;
- (e) kudhamini watumishi 2 wa Idara katika mafunzo ya Shahada ya Uzamili;
- (f) kukamilisha Andiko la Mradi wa Maendeleo wa Ujenzi wa Chuo cha Ufundi Stadi katika kila wilaya. Awamu ya kwanza ya vyuo hivyo katika wilaya 28 za Tanzania ipo katika majadiliano na wahisani;

- (g) kufanya utambuzi wa upungufu (*gaps*) uliopo kati ya ngazi ya III na IV katika program za vyuo vya ufundi stadi zinazohusu uhandisi, teknolojia na sayansi husika (*engineering, technology and related sciences*) ili kuwezesha wahitimu wa vyuo vya mafunzo ya ufundi stadi kupata sifa za kuendelea na mafunzo ya ngazi sanifu;
- (h) kuandaa hadidu za rejea za kumpata Mtaalamu Mwelekezi wa kuandaa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi (MMEU); na
- (i) kuimarisha uhusiano na Serikali ya Canada wa kuendeleza mafunzo ya ufundi na ufundi stadi katika sekta ya madini, kilimo na utalii.

Idara ya Elimu ya Juu

38. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Elimu ya Juu ina jukumu la kutunga, kusimamia na kutathmini Sera, Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo ya utoaji wa Elimu ya Juu katika vyuo vikuu vyetu. Idadi ya Vyuo Vikuu na Vyuo Vikuu Vishiriki vya Serikali ni 11 na visivyo vya Serikali imefikia 20 katika mwaka 2009 (*Kielelezo cha 5*).

39. **Mheshimiwa Spika**, kazi za msingi zinazofanywa na Vyuo vikuu ni kufundisha, kufanya utafiti na kutoa ushauri wa kitaalam kwa Serikali na wananchi kwa ujumla. Katika mwaka 2008/2009, jumla ya wanafunzi 22,350 wanatarajia kumaliza masomo yao ya shahada ya kwanza kwenye vyuo vikuu nchini. Wahitimu hao ambao ni wataalamu wa fani mbalimbali wanatarajiwa kuingia kwenye soko la ajira kuanzia mwezi Agosti 2009.

Tafiti zinazofanywa na watafiti vyuoni zimekuwa na manufaa sana kwa kuvipandisha hadhi vyuo vikuu vyetu kitaaluma, kusaidia wananchi kupambana na umaskini pamoja na kuongeza uzalishaji viwandani na mashambani. Aidha, katika mwaka 2009 vyuo vikuu vya Dar es Salaam na Sokoine vimeendelea kushika nafasi za juu za ubora wa vyuo vikuu barani Afrika, Afrika Mashariki na Afrika ya Kati. Kwa upande wa vyuo vikuu vya Afrika Mashariki na Kati Chuo kikuu cha Dar es salaam kimekuwa cha kwanza na chuo kikuu cha Sokoine cha Kilimo kimekuwa cha nne. Hii imetokana na wahadhiri wengi kufanya tafiti nyingi na kuchapisha matokeo yake kwenye majarida na machapisho ya kimataifa.

40. **Mheshimiwa Spika**, kutokana na Sheria ya vyuo vikuu ya mwaka 2005, kila chuo kinatakiwa kuwa na hati idhini. Nafurahi kukufahamisha kuwa mpaka sasa vyuo vikuu na vyuo vikuu vishiriki 12 vimeshapata Hati Idhini na vinaongozwa kwa kutumia Kanuni na Miongozo ya Hati Idhini zao. Aidha, nichukue nafasi hii kuvipongeza vyuo vikuu vingine vitano ambavyo vimepata Hati Idhini hivi karibuni baada ya kutunukiwa idhini zao na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Vyuo Vikuu hivyo ni Chuo Kikuu cha Mtakatifu Yohane, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa, Chuo Kikuu cha Tumaini cha Stephano Moshi, Chuo Kikuu Kishiriki cha Ushirika na Stadi za Biashara na Chuo Kikuu Kishiriki cha Tiba na Sayansi za Afya cha Weil Bugando.

41. **Mheshimiwa Spika**, Vyuo Vikuu vya umma vinafanya kazi kubwa sana ya kutatua tatizo la uhaba wa walimu katika shule zetu za sekondari. Vyuo Vikuu vya Dar es Salaam na Dodoma vimeongeza sana udahili wa walimu. Udahili wa walimu umeendelea kuongezeka katika vyuo vikuu vishiriki vya Elimu vya

Dar es Salaam na Mkwawa. Pamoja na juhudi hizi, vyuo vikuu 10 visivyo vya Serikali yaani *University College of Education Zanzibar, Tumaini University Makumira College, Muslimu University of Morogoro, Mwenge University College, St. Augustine University of Tanzania, St. John's University, Sebastian Kolowa University College, Tumaini University Iringa College, Teofilo Kisanji University na University of Arusha* vinafanya kazi kubwa ya kusomesha walimu.

42. **Mheshimiwa Spika** Katika mwaka 2007/2008 jumla ya walimu 2,843 walihitimu; na katika mwaka 2008/2009 walimu 5,331 wanatarajiwa kuhitimu. Vyuo vikuu visivyo na fani ya ualimu vimehamasishwa kuanzisha vitivo au program za shahada ya elimu na ualimu ambapo Vyuo Vikuu vya Sokoine na Mzumbe vimeanzisha shahada hiyo katika mwaka 2008/2009 na kudahili wanafunzi 153 (Sokoine) na 77 (Mzumbe). Chuo Kikuu Huria kinaendeleza walimu wa leseni 637 walioajiriwa katika programu maalum ili kupata shahada ya elimu baada ya miaka mitatu. Chuo Kikuu Huria kina vituo katika mikoa yote. Aidha, katika kujiimarisha kinamiliki majengo kwenye miji ya Iringa, Mbeya, Songea, Singida, Dodoma na Tanga.

43. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Idara ya Elimu ya Juu ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudhamini wanafunzi 1,532 wa Shahada ya Kwanza ya Udaktari, wakiwemo 16 wa Udaktari wa Meno na 25 Udaktari wa Tiba ya Mifugo;
- (b) kudhamini wanafunzi 82 raia wa Uganda katika utaratibu wa kubadilishana wanafunzi wa Shahada ya Kwanza katika Vyuo Vikuu vya Dar es Salaam, Ardhi, Muhimbili na Sokoine;

- (c) kudhamini wanafunzi 4 raia wa China ikiwa ni kutekeleza Mkataba wa Ushirikiano kati ya Tanzania na China katika Chuo Kikuu cha Dar es Salaam;
- (d) kudhamini mafunzo ya Shahada za Juu kwa wanataaluma 64 wa Shahada ya Uzamili na 16 Uzamivu katika Vyuo Vikuu vya Umma;
- (e) kushiriki kwenye maonyesho ya Taasisi za Elimu ya Juu na wiki ya Utumishi wa Umma pamoja na mahojiano kwenye vyombo vya habari;
- (f) kuratibu uteuzi wa wanafunzi 75 wanaosoma nchini Urusi kwa utaratibu wa mkopo katika Chuo Kikuu cha Urafiki Lumumba;
- (g) kuratibu uteuzi wa wanafunzi 104 kwa ajili ya nafasi zilizotolewa na nchi rafiki ambazo ni Algeria (42), China (22), Cuba (24), Urusi (4), Uingereza (10), Uturuki (1) na Czeck (1);
- (h) kusimamia utekelezaji wa Mradi wa Sayansi na Teknolojia ya Elimu ya Juu (*Science Technology and Higher Education Project*) unaolenga kuimarisha na kuboresha mazingira ya ufundishaji wa sayansi na teknolojia pamoja na ualimu katika Taasisi za Elimu ya Juu;
- (i) kuandaa Mpango wa Maendeleo wa Elimu ya Juu (MMEJU) 2010 - 2015;
- (j) kuratibu utekelezaji wa mkataba kati ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi na Serikali ya Ufaransa wa kufundisha lugha ya Kifaransa kwa shule 3 za Sekondari na vyuo 3 vya ualimu pamoja na kuwasomesha walimu lugha ya kifaransa kwa ngazi za uzamili; na
- (k) kutayarisha mahitaji ya ukarabati wa miundombinu ya Taasisi na Vyuo Vikuu vya Umma; na

(l) Wizara ilipokea msaada wa *scholarship* kwa watoto wa kike 100 wanaotoka kwenye familia maskini kutoka shirika la Shirin Pandu Merali Foundation la California, Marekani ili kufadhili masomo ya shahada ya kwanza na shahada za uzamili hapa nchini.

44. **Mheshimiwa Spika**, kwa kipindi kirefu sasa, pamekuwepo na malalamiko mengi kutoka kwa wafanyakazi wa vyuo vikuu kuhusu mafao na pensheni duni wanayolipwa wastaafu. Kwa mwaka 2008/2009 Wizara iliunda kikosi kazi kuchambua mfumo wa pensheni na mafao ya uzeeni na kutoa mapendekezo. Hivi sasa Wizara yangu kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha na Uchumi na Wizara ya Kazi, Ajira na Maendeleo ya Vijana zinayafanyia kazi mapendekezo hayo ili yaanze kutekelezwa.

45. **Mheshimiwa Spika**, Serikali inazingatia sera ya uchangiaji katika kugharimia elimu ya juu. Sera hii inawashirikisha wanaonufaika na elimu ya juu kuchangia gharama za elimu kulingana na hali ya uwezo kama inavyobainishwa katika mfumo wa kutambua uwezo wa kiuchumi wa mwanafunzi na mzazi au mlezi wake. Kwa Watanzania walio na uwezo wa kiuchumi, sera inasisitiza kuwa wanapaswa kulipia gharama za elimu ya juu ya watoto wao kulingana na uwezo wao. Kwa wale wenye uwezo mdogo, Serikali huwasaidia kwa kuwapatia mkopo kupitia Bodi ya Mikopo ya wanafunzi wa Elimu ya Juu. Sera hii imewezesha watanzania wengi kunufaika na elimu ya juu kwa kupata mikopo kama ifuatavyo: Mwaka 2005/06 wanafunzi 42,729 walikopeshwa jumla ya Shilingi bilioni 56.2, mwaka 2006/2007 wanafunzi 47,554 walikopeshwa Shilingi bilioni 76.2, mwaka 2007/2008 wanafunzi 55,687 walikopeshwa Shilingi bilioni 112.5 na mwaka 2008/2009 wanafunzi 58,841 walikopeshwa Shilingi bilioni 140.3;

46. **Mheshimiwa Spika**, Vyuho Vikuu vya umma vinakabiliwa na uchakavu na upungufu wa miundombinu ya maabara, vyumba vya mihadhara, ofisi za wafanyakazi, mabweni ya wanafunzi, maktaba, vitabu na majarida mbalimbali na matumizi ya ICT. Ili kuanza kukabiliana na baadhi ya matatizo haya, Serikali ilizindua mradi wa kuboresha ufundishaji wa Sayansi na Teknolojia katika vyuo vikuu kwa mkopo wa Dola milioni 200 kutoka Benki ya Dunia. Awamu ya kwanza inalenga kuboresha maabara vyuoni, matumizi ya ICT na kusomesha wanataaluma wa fani za Sayansi na Teknolojia. Aidha, Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Juu (MMEJU) unaotarajia kuanza mwaka 2010/11 utaibua maeneo mbalimbali ya kufadhiliwa sambamba na utekelezaji wa awamu ya pili ya mradi wa kuboresha sayansi na teknolojia katika vyuo vikuu;

47. **Mheshimiwa Spika**, kuna upungufu mkubwa wa wahadhiri katika vyuo vikuu kwa sasa kutokana na ongezeko kubwa la udahili katika elimu ya juu (Kielelezo Na. 5). Katika kukabili tatizo hili, Serikali inashirikiana na Vyuho vikuu kutafuta wahadhiri kutoka nchi za nje kama vile India, Urusi na Cuba. Kuanzia mwaka 2006/2007 serikali inatenga fedha za kusaidia vyuo kusomesha Wahadhiri Wasaidizi kwa kutumia Vyuho Vikuu vya ndani. Kuanzia mwaka 2008/2009 Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu imeanza kutoa mikopo kwa wahadhiri ili wasome Shahada ya Uzamili na Uzamivu. Aidha, Serikali imeingia ubia na nchi marafiki na Mashirika ya nje katika kusomesha wahadhiri wa vyuo vikuu.

Idara ya Ukaguzi wa Shule

48. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Ukaguzi wa shule ina jukumu la kuhakikisha kuwa sera, sheria, kanuni na viwango vya utoaji elimu vilivyowekwa vinatekelezwa ipasavyo katika shule za awali, msingi, sekondari, shule na vitengo vya elimu maalum, vituo vya Ufundi Stadi, Elimu ya Watu Wazima na vyuo vya Ualimu.

49. **Mheshimiwa Spika**, katika kutekeleza Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2005, Idara ya Ukaguzi wa Shule kuanzia mwaka 2005 – 2009 imeimarishwa kwa kuongeza wakaguzi 298 wa shule, kukarabati ofisi za ukaguzi wa shule za wilaya 50, kununua samani za ofisi za ukaguzi wa shule katika wilaya 23 kununua kompyuta 88 kwa ajili ya ofisi za Kanda na Wilaya, kununua magari 45 ya ofisi za ukaguzi wa shule za Kanda na Wilaya. Katika kukabiliana na upungufu na uwezo wa utendaji kazi, mafunzo ya awali kwa wakaguzi wa shule 127 na mafunzo ya manejimenti kwa wakaguzi wakuu wa shule wa wilaya 120 yametolewa ili kuwajengea uwezo wakaguzi juu ya mitaala iliyoboreshwa. Aidha, kanda 3 mpya za ukaguzi wa shule za Dar es Salaam, Nyanda za Juu Kusini na Ziwa Magharibi zimeanzishwa.

50. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Idara ya Ukaguzi wa Shule ilitekeleza yafuatayo:

(a) kukagua asasi 5,610 sawa na asilima 22.3 ya lengo. Aidha, ukaguzi maalum kwa ajili ya uanzishwaji wa shule mpya 194, tuhuma na matukio maalum katika shule za sekondari 88 na vyuo vya ualimu 8 ulifanyika; (*kielelezo Na.1: kinaonyesha Utekelezaji wa Malengo ya Ukaguzi wa Shule hadi Mei, 2009*) ;

- (b) kukarabati ofisi 20 za ukaguzi wa shule za kanda na wilaya pamoja na kununua samani za ofisi 10 na kununua magari 6;
- (c) kuendesha Mtihani wa Taifa wa Kidato cha 2 mwaka 2008 katika vituo 3,508; ambapo kulikuwa na watahiniwa 415,303 kati yao wasichana walikuwa 192,694 (46.4%) na wavulana 222,609 (53.6%). Idadi ya waliopata alama ya ufaulu ni 284,167 (73.7%) ambapo 124,400 (32,3%) ni wasichana na 159,767 (41.4%) ni wavulana na waliopata alama chini ya ufaulu ni 101,410 (26.3%) wakiwemo wasichana 54,741 (14.2%) na wavulana 46,669 (12.1%). Hata hivyo watahiniwa wote waliofanya Mtihani huo waliingia Kidato cha 3 ambapo watahiniwa waliopata alama za chini wanapatiwa mafunzo rekebishaji; na
- (d) kuanzisha kanda mpya 3 za ukaguzi wa shule ambazo ni; Kanda ya Ziwa Magharibi inayojumuisha mikoa ya Kagera na Kigoma, Kanda ya Nyanda za Juu Kusini inayojumuisha mikoa ya Ruvuma na Iringa; na Kanda ya Dar es Salaam yenye mkoa wa Dar es Salaam pekee. Aidha, Kanda ya Mashariki ambayo imehamishia Makao yake Makuu Morogoro inajumuisha mikoa ya Pwani na Morogoro.

Idara ya Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi

51. **Mheshimiwa Spika**, Idara ya Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi ilianzishwa mwezi Julai 2008 kwa lengo la kukabiliana na ongezeko la watu wazima na vijana wasiojua kusoma, kuandika na kuhesabu ili kuleta maisha bora kwa jamii.

52. **Mheshimiwa Spika**, kwa kuzingatia maelekezo ya Ilani ya Uchaguzi ya CCM ya mwaka 2005, Wizara yangu, kwa kushirikiana na Serikali ya Cuba, imefanya Upembuzi Bainifu na kuandaa Mpango wa Maendeleo ya Kisomo wa **Ndiyo Ninaweza** (Yes, I can) utakaotekelezwa kwa Njia ya Redio na Video katika kipindi cha 2009/2010 hadi 2013/2014. Aidha, katika kuimarisha Elimu ya Msingi kwa watoto walioikosa, Wizara yangu imeandaa Hadidu za Rejea kwa ajili kutathmini utekelezaji wa Mkakati wa Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi na kuandaa Mkakati mpya kwa lengo la kuimarisha MEMKWA na MUKEJA ili kutoa elimu kwa watoto na vijana walio nje ya shule kwa kushirikiana na mashirika yasiyo ya kiserikali na wadau wengine.

53. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Idara ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuandaa miongozo ya wawezeshaji na wasimamizi wa programu za masomo kwa ajili ya kutoa elimu ya watu wazima kwa njia ya redio, televisheni na video kupitia programu ya **Ndiyo Ninaweza** katika wilaya za Temeke, Ilala, Kinondoni (Dar es salaam), Ilemela (Mwanza), Dodoma Mjini (Dodoma) na Songea Mjini (Ruvuma);
- (b) kukarabati majengo ya kituo cha uchapaji cha Makao Makuu ambapo kazi imefikia asilimia 75 na Kituo cha Taifa cha Kisomo Mwanza kazi imefikia asilimia 25 na inaendelea;
- (c) kutoa mafunzo kwa Waratibu Elimu Kata 120 na Maafisaelimu 30 kuhusu ukusanyaji wa data na uingizaji wake kwenye kompyuta kwa kutumia software *StatEduc2*. Aidha, Kompyuta 12

zilinunuliwa na kusambazwa kwenye wilaya za mradi. Data zimekusanywa katika Kata 60 na zinaingizwa kwenye kompyuta katika Halmashauri za Temeke, Ilala, Rombo, Mbulu, Kondoa, Shinyanga (M), Shinyanga (V), Kigoma (V), Makete, Mvomero, Sumbawanga na Mtwara Mikindani;

- (d) kutoa mafunzo ya usimamizi na uendeshaji wa vituo vya MUKEJA katika Halmashauri kwa washiriki 1,427 (Walimu wakuu 940 na Waratibu Elimu kata 487); na
- (e) kuratibu mafunzo ya ufundishaji bainifu na kufuatilia matumizi ya mbinu hizo katika madarasa ya kisomo katika Halmashauri za majaribio ambazo ni Temeke (M), Mvomero, Morogoro (V), Dodoma (M), Igunga, Hai, Iringa (V), Sumbawanga (V), Songea (V) na Bagamoyo.

Taasisi, Wakala na Mabaraza ya Wizara

54. **Mheshimiwa Spika**, Taasisi, Wakala na Mabaraza yaliyo chini ya Wizara yangu yanafanikisha utoaji wa elimu bora.

Chuo Kikuu cha Dar es Salaam

55. **Mheshimwa Spika**, Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kina jukumu la kutoa mafunzo, kufanya utafiti na kutoa ushauri wa kitaalamu. Aidha, chuo kinasimamia Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa na Skuli ya Uandishi wa Habari na Mawasiliano ya Umma. Taasisi hizo zina jukumu la kutoa mafunzo, kufanya utafiti na kutoa ushauri wa kitaaluma na kitaalam katika masuala mbalimbali yanayofundishwa katika vyuo hivyo.

56. **Mheshimiwa Spika**, mwaka 2008/2009, Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kilitekeleza yafuatayo:
- (a) kudahili jumla ya wanafunzi 6,370 kati yao 3,958 ni wa shahada ya kwanza ambao 2,575 ni wanaume na 1,383 ni wanawake. Wanafunzi wa shahada za uzamili walikuwa 2,218 kati yao 1,567 ni wanaume na 651 ni wanawake; kwa sasa Chuo kina jumla ya wanafunzi 14,203;
 - (b) kuendeleza ushirikiano na Serikali na wafadhili mbalimbali katika kugharamia utafiti na kusambaza matokeo ya utafiti;
 - (c) kuajiri wanataaluma 167 ili kukidhi ongezeko la wanafunzi na kujaza nafasi za kazi zilizoachwa wazi na walioondoka;
 - (d) kuboresha ufundishaji wa Kifaransa kwa kushirikiana na Serikali ya Ufaransa, mradi huu umehusu msaada wa vitabu na ufundishaji wahadhiri wa somo la kifaransa;
 - (e) kudhamini mafunzo ya uzamili kwa wanataaluma 84 na wafanyakazi waendeshaji 21 kwa ufadhili wa Serikali ya Norway, *Sida/SAREC*, *Carnegie Corporation*, *DANIDA* na *Rockefeller Foundation*;
 - (f) kuendeleza awamu ya pili ya ujenzi wa jengo la Skuli ya Biashara na Kitengo cha Ujasiriamali, kumbi 2 za mihadhara zenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 1,000 kila moja na kukamilisha awamu ya pili ya mradi wa Mlimani City; wenye kujumuisha kumbi za mikutano, majengo ya ofisi na nyumba za kuishi na kukamilisha ukarabati wa awali wa majengo ya kilichokuwa chuo cha TTCL kwa msaada wa Serikali ya Korea (KOICA);
 - (g) kukamilisha andiko la ujenzi wa madarasa, maabara na makumbusho ya Chuo kupitia mradi unaofadhiliwa na Benki ya Dunia;

- (h) kuanzisha mafunzo ya Shahada ya Biashara na Uongozi (BBA) na Stashahada ya Elimu (PGDE) na Menejimenti ya Uhandisi (PGDEM) kwa kutumia mtandao wa kompyuta;
- (i) kuanzisha muundo mpya wa utawala kwa lengo la kuongeza ufanisi na hivyo kupunguza ngazi za kiutawala kutoka 4 kwenda 3 na kufanya chuo kuwa na vyuo 3 vya kampasi, skuli 5 na taasisi 4;
- (j) kuendeleza ujenzi wa Taasisi ya Sayansi za Bahari huko Buyu, Zanzibar; na
- (k) kufanya tafiti zifuatazo ambazo nyingine zimeombewa hataza (patents):
 - i. teknolojia mpya ya kukausha matunda na mboga kwa wingi na kwa muda mfupi ambayo imeanza kutumiwa na wakulima wa Zanzibar, Morogoro na Kibaha.
 - ii. ugunduzi wa kichocheo (catalyst) ambacho kinatumika viwandani kuchochea mchakato mzima wa kutengeneza bidhaa na hivyo kupunguza muda wa kutengeneza bidhaa hizo.
 - iii. teknolojia ya kutengeza juisi ya ndizi ambayo imeombewa Hataza.

Skuli ya Uandishi wa Habari na Mawasiliano ya Umma

57. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Skuli ya Uandishi wa Habari na Mawasiliano ya Umma ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 273 wa ngazi ya Shahada ya Kwanza, 10 Stashahada ya Uzamili na 38 wa ngazi ya Cheti;
- (b) kukarabati maabara ya picha, studio za matengenezo na utayarishaji wa vipindi vya televisheni;
- (c) kugharamia mafunzo kwa wahadhiri 4 katika Shahada ya Uzamili na 2 wa Uzamivu;
- (d) kujenga uzio wa Chuo ili kuimarisha usalama; na

- (e) kurusha matangazo ya redio na televisheni.

Chuo Kikuu Kishiriki Cha Elimu Dar es Salaam

58. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu Kishiriki Cha Elimu Dar es Salaam kina jukumu la kufundisha, kutafiti, kutoa ushauri na huduma za kitaalamu katika maeneo ya Ualimu na Elimu.

59. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 801 kati ya hao 76 wa masomo ya sayansi na 725 wa masomo ya Sanaa na Sayansi ya Jamii. Kwa sasa Chuo kina jumla ya wanafunzi 3,528;
- (b) kuendeleza ujenzi wa madarasa, maabara, ofisi za walimu, kumbi 3 za mihadhara (Lecture Theatres) zenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 2,000 kwa wakati mmoja na upanuzi wa jengo la utawala;
- (c) kutoa mafunzo maalum kwa wadhiliwa 35 wa kike wa mwaka wa kwanza kwenye fani ya sayansi;
- (d) kukamilisha awamu ya kwanza ya ujenzi wa maktaba;
- (e) kuendelea kuimarisha miundo na matumizi ya TEHAMA;
- (f) kuendelea kushirikiana na vyuo na taasisi za ndani na nje ya nchi katika utafiti na mafunzo, hasa kwa shahada za Uzamili na Uzamivu. Wahadhiri 36 wako kwenye mafunzo ya Shahada za Uzamili (33 – UDSM, 2-Kenya, 1-Sweden), Wahadhiri 22 wako kwenye mafunzo ya Uzamivu (9- UDSM, 5- Germany, 2- Australia, 1- Ireland, 1- UK, 2- South Africa, 2- Japan); na

- (g) kujenga kituo cha afya na kutoa elimu ya jinsia, UKIMWI na ushauri na unasihi kwa jumuiya ya Chuo.

Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa

60. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa kina jukumu la kufundisha, kutafiti, kutoa ushauri na huduma za kitaalamu katika maeneo ya Ualimu na Elimu.

61. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 650 wa Shahada ya Kwanza. Kwa sasa Chuo kina jumla wanafunzi 1,899;
- (b) kuendeleza ujenzi wa ukumbi wa mihadhara wenye uwezo wa kukaliwa na wanafunzi 1000, na kuanza maandalizi ya ujenzi wa mabweni ya wanafunzi;
- (c) kuendelea na ukarabati wa majengo ya Chuo kwa ajili ya ofisi, maktaba, zahanati na ununuzi wa vifaa vya maabara;
- (d) kukarabati barabara za ndani ya Chuo;
- (e) kukamilisha mchakato wa kumpata mkandarasi na kuanza ujenzi wa jengo la utawala;
- (f) kuanza awamu ya pili ya ujenzi wa uzio kuzunguka eneo la Chuo;
- (g) kuajiri wahadhiri 42 na wafanyakazi waendeshaaji 12;
- (h) kugharamia mafunzo kwa wahadhiri 20 katika Shahada za Uzamili na Uzamivu; na

(i) kuendelea kutumia wahadhiri wa muda kujaza pengo lililopo.

Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo

62. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo kinatekeleza majukumu yake ya kutoa mafunzo ya Shahada za Kwanza na za Juu, kufanya utafiti na kutoa ushauri wa kitaalam katika nyanja za Kilimo, Misitu, Mifugo, Wanyamapori, Mazingira, Utalii na fani nyingine za Sayansi na Teknolojia.

63. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 1,470 wa Shahada za Kwanza na wanafunzi 694 wa Shahada za Uzamili na kuanzisha shahada 5 za *BSc. Education, Bsc. Informatics, BSc. Range Management, BSc. Tourism na BMA Agri-Business*. Kwa sasa Chuo kina jumla ya wanafunzi 3,619;
- (b) kufanya utafiti katika miradi 127 inayolenga kuchangia jitihada za serikali za kuboresha Kilimo, Mifugo, Maliasili na Mazingira na kuendelea kufanya tafiti zaidi 121 zinazolenga kukuza kipato cha mwananchi wa kawaida na kukuza uchumi kwa ujumla; pia kuanzisha na kutekeleza mradi mkubwa wa utafiti juu ya namna ya kujikinga na athari ya mabadiliko ya hali ya hewa;
- (c) kutekeleza program 36 za huduma ya elimu ya kujiendeleza kwa wakulima, wagavi na wataalamu wa sekta za Kilimo, Mifugo, Maliasili, Afya na Serikali za Mitaa kwa washiriki 1,350 ambapo asilimia 37 walikuwa wanawake;
- (d) kimetekeleza Miradi 10 kati ya Miradi hiyo Miradi 4 imegharamiwa na Serikali na miradi 6 imegharamiwa na Wafadhili;

- (e) kukarabati kumbi za mihadhara na madarasa yaliyopo Solomon Mahlangu na Kampasi kuu ambapo kazi imekamilika kwa asilimia 95;
- (f) kukamilisha ukarabati wa nyumba za wafanyakazi na mabweni na kukamilisha ukarabati wa barabara za ndani zilizopo Kampasi Kuu zenye kilometa 3.6;
- (g) kukamilisha ujenzi wa mabweni 2 na kuanza ujenzi wa kumbi 4; na
- (h) kuendelea kufanya tafiti ambazo zimekuwa na manufaa kwa wananchi na nyingine kupatiwa hataza. Tafiti hizo ni:
 - (i) ugunduzi wa mbegu bora za maharage ziiwazo *Pesa* na *Mshindi*. Tayari mbegu hizo zimeshapata hati miliki na mzalishaji wa mbegu hizi kwa wingi ameteuliwa kuwa ni Tanseed Internacional.
 - (ii) Ugunduzi wa mbegu za mpunga zinazostahimili magojwa ya *rice yellow mottle virus* zinazoitwa “*Kalahi*” na “*Mwangaza*”.
 - (iii) Ugunduzi wa teknolojia ya kukata na kupasua magogo kwenye mashamba ya wakulima bila uharibifu wa mazingira.
 - (iv) Ugunduzi wa matumizi ya miti isiyojulikana kuwa ina manufaa kwa matumizi ya mbao.

Chuo Kikuu Kishiriki cha Ushirika na Stadi za Biashara Moshi

64. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu Kishiriki cha Ushirika na Stadi za Biashara kina jukumu la kufundisha, kufanya utafiti na kutoa ushauri katika nyanja za ushirika, maendeleo ya jamii, biashara, oganaizesheni, ujasiriamali na masuala mtambuka.

65. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Chuo Kikuu Kishiriki cha Ushirika na Stadi za Biashara Moshi kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 756 na hivyo kufanya Chuo kuwa na jumla wanafunzi 2,068 ambalo ni ongezeko la asilimia 52.9;
- (b) kugharamia mafunzo ya wanataaluma 24 wanaoendelea na masomo katika ngazi mbalimbali;
- (c) kuendelea kuboresha shughuli za utafiti na uchapishaji kupitia mpango wa utafiti mdogo unaofadhiliwa na chuo kwa njia ya ushindani, uendeshaji warsha za kujenga uwezo;
- (d) kuendelea kuimarisha vituo vya mikoani kwa kuviongezea wafanyakazi, kuainisha na kuingiza mahitaji kwenye bajeti ya Chuo. Aidha, vituo vya Mwanza, Tanga na Shinyanga vimefanyiwa ukarabati mdogo;
- (e) kuimarisha ushirikiano na vyuo vya ndani na nje ya nchi vikiwemo Chuo Kikuu cha Dar es salaam, Chuo cha Ushirika cha Uingereza, Chuo Kikuu cha Stirling-UK, Chuo cha Biashara na Teknolojia cha Humber-Canada, Chuo Kikuu cha Makerere, Chuo Kikuu cha Malawi na Chuo Kikuu cha Zambia;
- (f) kuendesha semina na warsha kuhusu masuala mtambuka kwa wanafunzi, wafanyakazi na jamii na kuyaingiza kwenye mitaala ya Chuo katika ngazi zote;
- (g) kuendelea na utekelezaji wa masharti yaliyotolewa na Kamisheni ya Vyuo Vikuu ili kukiwezesha Chuo kupanda daraja na kuwa Chuo Kikuu kamili; na
- (h) kuandaa Mpango Mkakati wa Chuo kwa mwaka 2009/2010- 2014/2015.

Chuo Kikuu cha Dodoma

66. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu Dodoma kinatekeleza majukumu yake ya kutoa mafunzo ya Shahada za Kwanza na za Juu, kufanya utafiti na kutoa ushauri wa kitaalam katika nyanja za Ualimu, Hisabati, Sanaa na Lugha, Sayansi za Jamii, Sayansi za Kompyuta, Tiba na Uuguzi na Sayansi Asili.

67. **Mheshimiwa Spika, Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Chuo Kikuu Dodoma kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi wapya 5,858 kati ya hao 2,563 ni wanawake na 3,295 ni wanaume. Kwa sasa chuo kina jumla ya wanafunzi 7,337;
- (b) kuendesha programu 52 za Shahada za Kwanza na 10 Uzamili na 1 Uzamivu;
- (c) kuajiri wahadhiri 304 na wafanyakazi waendeshaaji 203;
- (d) kujenga vyuo 3 vya Sanaa na Sayansi za Jamii (Humanities and Social Sciences), Sayansi za Kompyuta (Informatics and Virtual Education) na Chuo cha Elimu (Education) katika awamu ya kwanza; na
- (e) kufanya tafiti 9 kwenye maeneo ya usimamizi bora wa maliasili, kupambana na magonjwa, umaskini na kutafuta mbinu za kisasa za kuboresha kilimo na mazingira.

Chuo Kikuu Mzumbe

68. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu Mzumbe kina jukumu la kupata, kukuza, kuhifadhi na kusambaza maarifa na stadi za menejimenti kwa njia ya mafunzo, utafiti na huduma za kiufundi na kitaalamu.
69. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Chuo Kikuu Mzumbe kilitekeleza yafuatayo:
- (a) kudahili wanafunzi 2,539 kati ya hao 1,520 ni wa Shahada ya Kwanza na 1,019 ni wa Shahada za Uzamili. Jumla ya wanafunzi wote hadi sasa ni 4,068;
 - (b) kugharimia mafunzo kwa watumishi 15 wa Shahada ya Uzamili na 9 Shahada ya Uzamivu. Watumishi 72 wanaendelea na masomo kati ya hao 39 Shahada za Uzamivu na 33 Uhahada za Uzamili;
 - (c) kuendelea na ujenzi wa hosteli yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi wa kike 400 ambapo kazi imekamilika kwa asilimia 65;
 - (d) kukamilisha ujenzi wa ukumbi wa mihadhara wenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 300 kwa wakati mmoja;
 - (e) Kununua viwanja 3 Namba 906, 907 na 908 Upanga toka Shirika la Nyumba la Taifa kwa kulipia asilimia 50 ya gharama halisi;
 - (f) kukamilisha tafiti 39 na kuendelea na tafiti 37. Aidha, kazi 19 za ushauri katika maeneo ya menejimenti, uongozi na sayansi ya jamii zimekamilika na taarifa zake kukubaliwa na wateja;

- (g) kuchapisha vitabu 5, makala 3 za kufundishia na makala nyingine 36; na
- (h) kuajiri wahadhiri 49 na wafanyakazi waendeshaji 15.

Chuo Kikuu Huria Cha Tanzania

70. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu Huria cha Tanzania kina jukumu la kufundisha kwa njia ya masafa na ana kwa ana, kutafiti, kutoa ushauri wa kitaalamu na kusambaza maarifa kupitia vituo vya Chuo vilivyopo mikoani.

71. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Chuo Kikuu Huria cha Tanzania kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 6,085 wakiwemo wa vyeti 1,812, Shahada za kwanza 3,506 na kozi za Stashahada, uzamili na uzamivu 767. Kwa sasa chuo kina jumla ya wanafunzi 28,935;
- (b) kuanza maandalizi ya awali ya ujenzi wa Makao Makuu ya kudumu Bungo-Kibaha kwa kutengeneza barabara na viwanja vya michezo;
- (c) kukarabati majengo katika vituo vya Chuo katika mikoa ya Singida, Mbeya, Iringa, Ruvuma na Dodoma;
- (d) kuvipatia Maabara za Kompyuta vituo vya Chuo katika mikoa ya Singida, Iringa, Mbeya, Temeke na Ilala;
- (e) kuanza kutumia *platform* ya elektroniki ya *Moodle* kwa ajili ya kuwapa wanafunzi nafasi ya kutumia TEHAMA;
- (f) kupata viwanja na kuanza maandalizi ya awali ya kujenga vituo vya Mtwara na Manyara; na
- (g) kukamilisha mpango wa ujenzi wa jengo la Kitivo cha Biashara.
- (h) Kufanya tafiti kuhusu mwongozo wa kitaifa wa kutupa taka za “e-waste” na matumizi ya matingatinga kusafisha maji taka vyuoni na shuleni.

Chuo Kikuu cha Tiba na Sayansi za Afya Muhimbili

72. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu cha Tiba na Sayansi za Afya Muhimbili kina jukumu la kufundisha, kutafiti, kutibu na kutoa ushauri na huduma za kitaalamu katika maeneo ya tiba na afya.

73. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa 2008/2009 Chuo Kikuu cha Tiba na Sayansi za Afya Muhimbili kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 261 wa fani mbalimbali za Tiba na afya na kuweka samani na umeme katika majengo. Kwa sasa Chuo kina jumla ya wanafunzi 2,413;
- (b) kuendelea kufanya tathmini ya mali za wananchi wa Mloganzila kwa ajili ya kulipa fidia;
- (c) kuajiri wahadhiri 19 katika idara mbalimbali za kitaaluma zilizopo Chuoni;
- (d) kukamilisha ujenzi wa ukuta kuzungusha eneo la hosteli, kuendelea na ujenzi wa kantini katika hosteli za Chole;
- (e) kufungua maabara ya kisasa kwa ajili ya utafiti wa kutengeneza dawa za tiba na uhakiki wa ubora wa madawa yanayotoka nje; na
- (f) kuendelea na tafiti za magonjwa yanayoathiri jamii yakiwemo malaria, afya ya uzazi, kifua kikuu na UKIMWI.

Chuo Kikuu Ardhi

74. **Mheshimiwa Spika**, Chuo Kikuu Ardhi kina jukumu la kufundisha, kutafiti, kutoa ushauri na huduma za kitaalamu katika maeneo ya ardhi na usanifu wa majengo.

75. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Chuo Kikuu Ardhi kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 1,754 wakiwemo 28 wa Stashahada na 124 wa Shahada ya Uzamilli na Uzamivu. Kwa sasa Chuo kina jumla ya wanafunzi 1,908 (*Kielelezo cha 5*);
- (b) kuendelea na zoezi la kuhuisha miongozo na taratibu za uendeshaji wa Chuo ili iendane na hadhi ya Chuo Kikuu kinachojitegemea na kuimarisha utendaji wa Skuli na Idara za mafunzo;
- (c) kukamilisha taratibu za kuanzisha masomo ya jioni (evening classes programme) na utekelezaji wake utaanza mwaka 2009/2010;
- (d) kufanya tafiti 50 katika maeneo ya maafa, ardhi na makazi;
- (e) kukamilisha Awamu ya kwanza ya kuweka huduma ya Intaneti katika majengo ili kukuza matumizi ya TEHAMA chuoni;
- (f) kuanzisha kitengo maalumu cha kitaalamu cha 'Funding Promotion and Investment' kwa lengo la kutafuta raslimali fedha ili kuharakisha maendeleo ya Chuo;
- (g) kukamilisha awamu ya pili ya ujenzi wa jengo jipya kwa ajili ya mihadhara, madarasa, ofisi za wahadhiri na kuendelea na ukarabati wa miundombinu;
- (h) kugharimia mafunzo ya wahadhiri 40 katika Shahada za Uzamili na Uzamivu na wafanyakazi waendeshaji 20 kwenye ngazi mbalimbali za masomo na ujuzi; na
- (i) kuajiri watumishi 81 wa kada mbalimbali sambamba na upanuzi wa programu za mafunzo.

Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere

76. **Mheshimiwa Spika**, Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere kina jukumu la kuendesha mafunzo katika fani za Sayansi Jamii kwa kiwango cha Cheti, Stashahada na Shahada; kutoa Mafunzo ya Uongozi, kufanya Utafiti na kutoa Ushauri wa kitaalamu kwa sekta ya umma na binafsi.

77. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009 Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere kilitekeleza yafuatayo:

- (j) kudahili wanafunzi 139 wa Cheti, 334 wa Stashahada na 251 wa Shahada ya Kwanza;
- (k) kuajiri wanataaluma 7 na wafanyakazi waendeshaji 12;
- (l) kuanza kuendesha programu ya Shahada ya Kwanza ya Jinsia na Maendeleo;
- (m) kugharamia mafunzo kwa wanataaluma 12 na wafanyakazi waendeshaji 10;
- (n) kukarabati Jengo la Mihadhara, Jengo la Utamaduni na Hosteli ya Kisota; na
- (o) kuanza maandalizi ya ujenzi wa Tawi la chuo la Bububu kwa kumpata mkandarasi ambaye amekabidhiwa eneo la ujenzi.

Chuo cha Ufundi Arusha

78. **Mheshimiwa Spika**, Chuo cha Ufundi Arusha kina jukumu la kutoa elimu na mafunzo ya ufundi katika fani za Magari, Ujenzi, Mitambo, Umeme, Barabara, Eletroniki na Mawasiliano Anga kwa kiwango cha Cheti na Stashahada. Aidha, Chuo hufanya utafiti na kutoa ushauri wa kitaalamu.

79. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Chuo cha Ufundi Arusha kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 167 katika ngazi ya Stashahada;
- (b) kununua kompyuta 8 na vifaa vya maktaba kwa ajili ya kuimarisha ufundishaji;
- (c) kuendelea na ujenzi wa bweni la wanafunzi;
- (d) kukarabati madarasa 2 ili kuyageuza kuwa maktaba ya Chuo;
- (e) kuandaa mitaala mipya ya Sayansi ya Maabara na Teknolojia; na
- (f) kugharamia mafunzo ya muda mrefu kwa wanataaluma 17.

Tume ya Taifa ya UNESCO

80. **Mheshimiwa Spika**, Tume ya Taifa ya UNESCO iliundwa mwaka 1962 mara baada ya Uhuru kwa agizo la Bunge Na. 337 la mwaka 1962. Mnamo mwaka 2008, Tume ya Taifa ya UNESCO iliundwa upya kuwa Chombo kinachojitegemea kwa Sheria Na. 7 ya mwaka 2008. Tume ina jukumu la kulishirikisha Taifa katika utekelezaji na uratibu wa kazi za UNESCO nchini kwa niaba ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania katika nyanja za Elimu, Sayansi, Sayansi ya Jamii, Utamaduni, Mawasiliano na Habari.

81. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Tume ya Taifa ya UNESCO ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuratibu utekelezaji wa maamuzi yaliyofikiwa wakati wa Mkutano Mkuu wa 34 wa UNESCO: kushiriki katika mikutano, kutangaza nafasi za masomo na kazi, kusambaza kwa wadau taarifa na kupokea madodoso na kuwasilisha kwa wadau husika;
- (b) kuratibu na kutathmini miradi ya vifaa kwa Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa kuelimisha Waheshimiwa Wabunge kuhusu UNESCO na Tume ya taifa ya UNESCO na upatikanaji wa fedha kwa ajili ya miradi minne chini ya "Participation Programme" 2008-2009;
- (c) kuratibu utekelezaji wa Programu ya Kuhifadhi Historia ya Ukombozi Barani Afrika kwa kupeleka ujumbe kwenye mkutano wa mashauriano wa nchi wanachama za Windhoek, Namibia na kuandaa mpango wa kazi kwa kushirikiana na wadau;
- (d) kuratibu utekelezaji wa Programu za Mwaka wa Kimataifa wa Sayari Dunia na kuandaa mpango wa kazi kwa kipindi cha miaka mitatu;
- (e) kuratibu uanzishwaji wa Kiti cha UNESCO katika Taasisi ya Sayansi ya Bahari Zanzibar ya Chuo Kikuu cha Dar es Salaam;
- (f) kushirikisha wadau katika programu ya Uhuishaji wa Mfumo wa Sayansi, Teknolojia na Ubunifu na kuandaa Mpango wa Kazi 2009/2010;
- (g) kuratibu programu ya Mwaka wa Kimataifa wa Astronomia na kuandaa maelezo ya kina (concept paper);
- (h) kuratibu programu ya Mwongozo wa Kimataifa wa Elimu kwa Maendeleo Endelevu na kuandaa taarifa ya utekelezaji ya miaka 5; na

- (i) kutekeleza Sheria Na. 7 ya mwaka 2008 ya kuunda Tume ya UNESCO huru inayojitegemea kwa kuandaa ikama mpya na kuandaa bajeti ya kujitegemea.

Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania

82. **Mheshimiwa Spika**, Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania ina jukumu la kutoa ithibati, kuratibu uanzishwaji wa vyuo vikuu, kuhakiki ubora wa elimu na kuidhinisha programu zifundishwazo ili zikidhi mahitaji ya taifa na soko la ajira.

83. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuratibu ubora wa programu 21 za masomo ya vyuo vikuu nchini;
- (b) kuendesha warsha na semina za mafunzo kwa wakuu wa vyuo, wakuu wa menejimenti za vyuo na wadau wengine kuhusu majukumu ya Tume, uongozi katika vyuo vikuu, uhakiki ubora (quality assurance), na mfumo wa tuzo zinazotambuliwa kitaifa (*National Qualifications Framework*);
- (c) kufanya tathmini na kutoa ulinganisho wa vyeti 250 vilivyotolewa kwa Watanzania na vyuo mbalimbali nje ya nchi ili kutambua uhalali wake;
- (d) kutoa machapisho 6 na taarifa za kuuelimisha umma kuhusu masuala mbalimbali yanayohusu vyuo vikuu;
- (e) kuendelea kutengeneza mfumo wa fomu moja ya kuratibu udahili katika vyuo vya elimu ya juu ambapo *software* ya mfumo tajwa inaendelea kufanayiwa kazi;
- (f) kukagua na kutathmini mipango 10 ya kuanzisha au kuhuisha vyuo vikuu kwa lengo la kutoa hati husika;
- (g) kusimamia udahili wa wanafunzi 35,000 waliojiunga na vyuo vikuu na vyuo vikuu vishiriki;

- (h) kuratibu na kushiriki maonesho ya elimu ya juu, sayansi na teknolojia; na
- (i) kuanza mchakato wa ujenzi wa jengo la ofisi za Tume.

Mamlaka ya Elimu Tanzania

84. **Mheshimiwa Spika**, Mamlaka ya Elimu Tanzania ina jukumu la kutafuta na kubaini vyanzo mbalimbali vya mapato kwa ajili ya kugharamia maendeleo ya sekta ya elimu nchini ikiwa ni pamoja na kuwahamasisha wadau wa elimu kuchangia kwa hiari katika miradi ya elimu.

85. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Mamlaka ya Elimu Tanzania ilitekeleza yafuatayo:
- (a) kuendelea kukamilisha uandaaji wa rasimu ya marekebisho ya Sheria ya Mfuko wa Elimu Namba 8 ya mwaka 2001 iliyoanzisha Mfuko wa Elimu na Mamlaka ya Elimu Tanzania;
 - (b) kukusanya rasilimali zenye thamani ya Shilingi billion 6.6 kutoka kwa wadau wa elimu wa ndani na nje ya nchi;
 - (c) kufadhili miradi 187 yenye thamani ya Shilingi 5,168,822,800. Kati ya miradi hiyo, miradi 149 yenye thamani ya Shilingi 1,460,170,400 inalenga kuongeza ubora wa elimu, miradi 16 yenye thamani ya Shilingi 2,624,560,800 inalenga kuongeza udahili na miradi 22 yenye thamani ya Shilingi 1,084,091,600 inalenga kuongeza usawa katika upatikanaji wa elimu nchini;
 - (d) kuanzisha ushirikiano na mifuko ya elimu ya wilaya 7 ambazo ni Songea Mjini, Songea Vijijini, Namtumbo, Tunduru, Rufiji na Kiteto na kufanya jumla mifuko ya elimu ya wilaya kuwa 27. Aidha,

katika kudumisha ushirikiano wa kimataifa Mamlaka imeanzisha ushirikiano na Mifuko ya Elimu ya Ghana na Nigeria;

- (e) kutoa taarifa za Mamlaka ya Elimu kwa wadau kwa njia ya taarifa ya mwaka, vipeperushi, jarida na tovuti;
- (f) kutathmini miradi 98 iliyofadhiliwa na Mamlaka pamoja na programu ya Elimu ya Sayansi kwa shule za Sekondari (Science Education for Secondary Schools – SESS);
- (g) kugharamia mafunzo ya muda mfupi kwa wafanyakazi 15 wa Mamlaka; na
- (h) kuendelea na mchakato wa ujenzi wa jengo la ofisi za kudumu za Mamlaka;
- (i) kukagua miradi 49 inayofadhiliwa na Mfuko wa Elimu; na
- (j) kuzindua kampeni ya kuchangia wanafunzi wenye ulemavu.

Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu

86. **Mheshimiwa Spika**, Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu ina jukumu la kutoa mikopo kwa wanafunzi raia wa Tanzania wanaosoma katika Taasisi za Elimu ya Juu ndani na nje ya nchi na kukusanya madeni ya mikopo hiyo.

87. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kutoa mikopo kwa wanafunzi 58,841 kati yao 25,033 ni wa mwaka wa kwanza na 33,808 wanaoendelea na masomo ambapo hadi kufikia tarehe 30, Juni, 2009 jumla ya Shilingi bilioni 140,295,447,086 zilikuwa zimeshakopeshwa;
- (b) kutoa mikopo kwa kutumia mfumo wa kutambua uwezo wa kiuchumi wa waombaji ambapo waombaji wamekopeshwa kwa madaraja tofauti kulingana na uhitaji wao. Madaraja hayo ni A (100%), B (80%), C (60%), D (40%), E (20%) na F (0%). Mikopo hii imetolewa katika maeneo ya Ada ya masomo, chakula na malazi, vitabu na viandikwa, Elimu kwa Vitendo, mahitaji maalumu ya vitendo na utafiti;
- (c) kununua magari 2, kompyuta na samani za ofisi;
- (d) kugharamia mafunzo ya muda mfupi na mrefu kwa wafanyakazi 86;
- (e) kutoa elimu kwa wadau wa mikopo wakiwemo wanafunzi na umma kwa ujumla kuhusu dhana ya uchangiaji katika gharama za elimu ya juu, taratibu za uombaji wa mikopo, vigezo vya mikopo pamoja na taratibu za urejeshaji mikopo. Hii ilihusisha programu za radio, televisheni, magazeti, vipeperushi, kongamano na maonyesho katika wiki ya utumishi wa umma;
- (f) kutafuta taarifa za wanufaika wa mikopo iliyotolewa toka Julai 1994 hadi Juni, 2005 ambapo wadaiwa 15,290 kati ya 113,240 wanaodaiwa jumla ya Shilingi bilioni 51.3 wametambuliwa. Aidha, kiasi kilichokusanywa hadi 30 Juni 2009, ni Shilingi bilioni 2,069,134,497.32;
- (g) kutoa mikopo kwa ajili ya Mafunzo ya Shahada za Uzamili na Uzamivu ndani ya nchi kwa wahadhiri wahitaji 36 wanaofundisha kwenye vyuo vikuu vya umma;

- (h) kuongeza kiwango cha mikopo ya elimu kwa vitendo kutoka Shilingi 6,000 hadi Shilingi 10,000 kwa siku, kwa jumla ya siku 56 kwa mwaka; na
- (i) kukamilisha maandalizi ya awali kuhusu upatikanaji wa ofisi za kanda, Zanzibar na Dodoma ofisi hizo zinatarajiwa kuanza mwezi Julai, 2009.

Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi

88. **Mheshimiwa Spika**, Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi linasimamia na kuratibu mitaala, ubora wa mafunzo, mitihani, tuzo, usajili na ithibati za vyuo vya elimu ya ufundi vya umma na binafsi nchini.

89. **Mheshimiwa Spika**, mwaka 2008/2009, Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi lilitokeleza yafuatayo:

- (a) kukagua vyuo vya ufundi 16 kwa ajili ya ithibati;
- (b) kuhakiki utekelezaji wa masharti ya ithibati katika vyuo vya ufundi 13 vyenye ithibati kamili;
- (c) kukagua na kusajili vyuo 21 vyenye uwezo wa kuendesha mafunzo ya elimu ya ufundi;
- (d) kuratibu na kuidhinisha mitaala 32 yenye kuzingatia umahiri wa mwanafunzi na mahitaji ya soko la ajira;
- (e) kuratibu mitihani katika vyuo vya ufundi 34 vinavyotumia mitaala mipya inayozingatia umahiri wa mwanafunzi na mahitaji ya soko la ajira;
- (f) kukagua sifa na kusajili walimu 366 wenye sifa za kufundisha katika vyuo vya ufundi;
- (g) kusimamia na kuviwezesha vyuo 25 vya ufundi kuweka mfumo wa kudhibiti na kuhakiki ubora wa mafunzo yatolewayo na vyuo hivyo;
- (h) kuratibu mafunzo yanayohusu ufundishaji katika mfumo wa Competence Based Education and Training (CBET) kwa walimu kutoka vyuo 15 vya ufundi;
- (i) kuratibu udahili wa wanafunzi katika vyuo 17 vinavyotoa mafunzo ya Shahada na Stashahada ya Juu; na

- (j) kuimarisha ushirikiano na taasisi za ndani na nje ya nchi zilizo na majukumu yanayofanana na Baraza.

Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu

90. **Mheshimiwa Spika**, Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu (ADEM) una jukumu la kutoa mafunzo ya uongozi wa elimu kwa viongozi mbalimbali katika ngazi ya shule, vyuo na taasisi; kufanya utafiti na kutoa ushauri wa kitaalamu.

91. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Wakala ulitekeleza yafuatayo:

- (a) kutoa mafunzo ya Stashahada ya Uongozi wa Elimu kwa washiriki 276 kutoka ngazi mbalimbali za Elimu;
- (b) kutoa Mafunzo ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa Maafisaelimu Taaluma na Maafisaelimu Vifaa na Takwimu 80 kutoka mikoa ya Tabora, Pwani, Morogoro, Mara na Manyara kwa ufadhili wa JICA;
- (c) kutoa Mafunzo ya Uongozi na Uendeshaji Elimu kwa washiriki 95 wakiwemo: wakaguzi wakuu wa kanda na wasaidizi wao, Wakuu wa vyuo na wasaidizi wao, maafisa kutoka makao makuu, wakufunzi kutoka ADEM na kwa wakaguzi wapya 150 kutoka katika Kanda za Elimu;
- (d) kutoa mafunzo ya Cheti cha Uongozi kwa walimu wakuu 127 wa shule za msingi kutoka katika kanda zote za elimu kupitia vyuo vya ualimu;

- (e) kugharamia mafunzo ya muda mfupi kwa watumishi 12, watumishi 5 wanaoendelea na mafunzo ya Shahada za Uzamili na Uzamivu; na
- (f) kukarabati majengo ya maktaba, ugavi, mapokezi, kompyuta na kuboresha mazingira ya Wakala.

Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima

92. **Mheshimiwa Spika** Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima (TEWW) ina jukumu la kutoa mafunzo ya Elimu ya Watu Wazima na Elimu ya kujiendeleza nje ya mfumo rasmi nchini.

93. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Taasisi ilitokeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi wa Stashahada ya Juu 352, Stashahada 346 na Cheti cha Elimu ya Watu Wazima na Maendeleo ya Jamii 12 na Cheti cha Sheria 135;
- (b) kutoa Elimu Masafa na Ana kwa Ana kwa wanafunzi 30,036 wa elimu ya sekondari;
- (c) kuandaa na kuchapa moduli za masomo ya Ufundi, Biashara, A-level na Utangulizi;
- (d) kutoa elimu ya UKIMWI kwa wafanyakazi 137 wa TEWW makao makuu na wafanyakazi 35 wa TEWW kanda ya mashariki;
- (e) kugharamia mafunzo kwa watumishi ngazi ya Shahada ya Uzamivu 2, Shahada ya Uzamili 5, Stashahada ya Juu 1, Cheti 2, Elimu ya Sekondari 6 na mafunzo ya muda mfupi 20;
- (f) kuajiri watumishi 21 katika kada za uhadhiri, uhasibu, udereva, uhudumu na ulinzi;
- (g) kukarabati majengo ya ofisi za mikoa ya Mbeya na Dodoma;

- (h) kuandaa Mtaala na Mihutasari ya Mpango wa Elimu ya Sekondari Kwa Walioikosa utakaofanyiwa majaribio katika wilaya 7 ambazo ni Temeke, Hai, Siha, Bagamoyo, Makete, Mtwara (V) na Magu;
- (i) kurekebisha mitaala kuwa katika mfumo wa *Competence Based Education and Training-CBET* na mtindo wa Moduli na kuipandisha daraja Stashahada ya Juu;
- (j) kuandaa mahitaji ya walengwa wa *Intergrated Post Primary Education-IPPE*;
- (k) kuandaa, kuchapa na kusambaza majarida ya SAED Na. 64, JAET Na. 16 na *Alumni Newsletter* nakala 500 kila moja.

Taasisi ya Elimu Tanzania

94. **Mheshimiwa Spika**, Taasisi ya Elimu Tanzania ina jukumu la kubuni, kuandaa mitaala na mihtasari ya elimu ya awali, msingi, sekondari, ualimu na elimu maalum.

95. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Taasisi ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuandaa Andiko la Mwongozo wa taifa wa ukuzaji mitaala;
- (b) kuendesha mikutano 7 ya Paneli ili kupata maoni ya kuboresha masomo ya Uraia, Historia, Physical Education na Haiba na Michezo, Agriculture, Technical Education na Economics na kuboresha mihtasari 26 ya mafunzo ya Ualimu ngazi ya Cheti ili iendane na mabadiliko ya mtaala;
- (c) kuandika mtaala na miongozo ya uandishi wa kiongozo cha kufundisha pamoja na kuboresha mihtasari 25 ya masomo ya kidato cha 5 na 6;

- (d) kufuatilia utekelezaji wa mitaala katika wilaya 16 na kuandaa miongozo 2 ya uboreshaji wa mihtasari ya masomo ya dini kwa shule za msingi na sekondari;
- (e) kuhakiki miongozo 21 ya walimu wa kidato cha 1 - 4 na kuandaa chati za somo la sayansi darasa la V – VII kwa shule za msingi;
- (f) kurekodi vipindi 6 vya redio kwa masomo ya English na Hisabati kwa shule za msingi darasa la III na IV na kurekebisha vitabu 24 vya MEMKWA kundi-rika la 1 na 2 mwaka wa 2;
- (g) kugharimia mafunzo ya uandishi wa vitabu vya shule na vyuo kwa wakuza mitaala 50 na mafunzo ya kikazi kwa wafanyakazi 42 wa TET;
- (h) kuendesha mafunzo kwa walimu wawezeshaji 355 kwa shule za msingi kwa wilaya za Kibondo, Kasulu, Kigoma (V), Ngara na Njombe na walimu 324 wa shule za sekondari kuhusu ufundishaji wa masomo mbalimbali;
- (i) kuendesha mafunzo kwa wawezeshaji 200 wa MEMKWA katika wilaya za Kibondo na Kasulu chini ya Programu za UNICEF;
- (j) kuendesha kongamano 2 za kimataifa: moja kwa nchi 8 kuhusu mitaala chini ya Mpango wa Elimu Msingi katika Afrika (BEAP) na pili kwa nchi 12 (ESACO) kuhusu mchango wa mitaala na maendeleo endelevu;
- (k) kuendesha bonanza kwa wanafunzi 1,000 wa mkoa wa Mtwara na 500 wa mkoa wa Ruvuma kuhusu stadi za maisha chini ya ufadhili wa watu wa Marekani(USAID); na

- (l) kuendesha mafunzo kwa walimu wawezeshaji 38 na waelimishaji rika 190 kuhusu ushauri na unasihi na njia zifaazo kujikinga na maambukizi ya VVU/UKIMWI katika mikoa ya Mtwara na Ruvuma chini ya ufadhili wa watu wa Marekani.

Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania

96. **Mheshimiwa Spika**, Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania ina jukumu la kutoa na kusambaza huduma za maktaba kwa watu wote nchini, kuanzisha, kuendesha, kuongoza, kuboresha, kutunza na kuendeleza Maktaba za Umma kuanzia ngazi za Mikoa, Wilaya hadi Vijiji na kutoa mafunzo na kuendesha mitihani ya Taaluma ya Ukutubi.

97. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Bodi ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuongeza machapisho 52,484 ya vitabu, magazeti na majarida 37,845 na kurakai vitabu 78;
- (b) kuanzisha matumizi ya teknolojia ya kisasa ya utoaji habari katika mikoa ya Dar es Salaam, Dodoma na Morogoro;
- (c) kukamilisha ujenzi wa madarasa 2 ya Chuo cha Ukutubi na Uhifadhi wa Nyaraka Bagamoyo;
- (d) kutoa mafunzo kwa wafanyakazi 162 Cheti, 70 Stashahada na 30 mafunzo ya muda mfupi;
- (e) kukamilisha ukarabati wa jengo la maktaba ya mkoa wa Morogoro na kuendelea na ukarabati wa maktaba za mikoa ya Tanga na Mbeya;
- (f) kuandaa tamasha la kujisomea katika mikoa 10 na kuandaa hema za jumuiya za kujisomea katika mkoa wa Pwani ambapo wanachama 20,096 waliongezeka kati ya hao 5,146 watu wazima;

- (g) kuimarisha huduma za Maktaba za watoto kwa kununua vifaa vya *multi-media* kwa ajili ya kujifunzia katika mikoa ya Mtwara, Tabora na Ruvuma; na
- (h) kutoa ushauri wa kitaalamu kwa shule 32 juu ya uanzishaji, upangaji na uendelezaji wa maktaba za shule.

Kituo cha Maendeleo Dakawa

98. **Mheshimiwa Spika**, Kituo cha Maendeleo Dakawa kina jukumu la kutoa Mafunzo ya mchepuo wa Sayansi na Hisabati kwa vijana wa Kitanzania ili kuwezesha Taifa kupata wataalam wa aina mbalimbali wa fani hizo na kupunguza uhaba wa walimu na kupanua wigo wa ajira.

99. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Kituo hicho kilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuratibu utekelezaji wa Mpango Mkakati wa kuendeleza kituo; na
- (b) kuendelea na ukarabati wa miundombinu ya kituo ikwa ni pamoja na ukarabati wa visima vya maji, pampu za kusukuma maji safi na maji taka na ukarabati wa bomba kuu la maji.

Baraza la Mitihani la Tanzania

100. **Mheshimiwa Spika**, Baraza la Mitihani la Tanzania lina majukumu yafuatayo: kuweka sera ya mitihani kwa kuzingatia Sheria ya Elimu, Sera ya Elimu pamoja na miongozo mbalimbali itolewayo kuhusu masuala ya kielimu, kuwa na mamlaka juu ya mitihani katika Jamhuri ya Muungano wa

Tanzania na kuidhinisha vituo vya mitihani, kupokea na kuchunguza, kutoka kwa watu wengine au mashirika mengine, taarifa au mambo mengine yanayoathiri sera ya mitihani na kuirekebisha kulingana na hali ilivyo, kushirikiana na watu wengine na/au mashirika mengine katika kuweka utaratibu mzuri wa kuendesha mitihani katika Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na kuendesha mitihani na kutunuku Stashahada mbalimbali na Vyeti kwa wale wanaofuzu na kufaulu mitihani iliyo chini yake kisheria.

101. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Baraza la Mitihani la Tanzania lilitokeleza yafuatayo:

- (a) Kuendesha Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi, Mitihani ya Kidato cha Nne na Mtihani wa Maarifa, Mitihani ya Kidato cha Sita na Diploma ya Ualimu, Cheti cha Ualimu Daraja la A na Mitihani ya Ufundi;
- (b) Kusimamia uendeshaji wa mitihani itolewayo na Bodi za Nje ya Nchi inayofanywa na watu binafsi hapa nchini;
- (c) Kukamilisha kazi ya upanuzi wa jengo la Kitengo cha Chapa na Uchapishaji, kununua mashine ya kupooza hewa na mashine ya WEBB GOSS kwa ajili ya uchapaji wa mitihani ya taifa;
- (d) Kufanya ukarabati wa majengo ya ofisi za Baraza la Mitihani la Tanzania;
- (e) Kuendesha warsha za utunzi wa maswali ya mitihani kwa lengo la kuongeza ubora wa maswali;
- (f) Kuandaa fomati za Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi kwa kuzingatia mabadiliko ya mtaala yaliyofanyika mwaka 2006;

- (g) Kuandaa mfumo wa kisasa wa usajili, uchambuzi na utoaji wa matokeo;
- (h) Kuendeleza ujenzi wa Kituo cha Usahihishaji Mitihani, “Mbezi Wani”; na kufanya ununuzi wa samani kwa ajili ya kituo hicho; na
- (i) Kutoa mafunzo kwa wafanyakazi yenye lengo la kupunguza maambukizi ya virusi vya UKIMWI ambapo wafanyakazi 227 walinufaika na mafunzo hayo.

102. **Mheshimiwa Spika**, kuhusu Mtihani wa Kitaifa wa Kumaliza Elimu ya Msingi, watahiniwa waliofanya mtihani mwaka 2008 walikuwa ni 1,017,967 ambapo wasichana walikuwa 503,800 sawa na asilimia 49.49 na wavulana walikuwa 514,167 sawa na asilimia 50.51. Jumla ya watahiniwa waliofaulu walikuwa 536,672 sawa na asilimia 52.73 ambapo wasichana waliofaulu walikuwa 229,476 sawa na asilimia 45.55 ya wasichana waliofanya mtihani huo na wavulana waliofaulu walikuwa 307,196 sawa na asilimia 59.75 ya wavulana waliofanya mtihani huo. Mwaka 2007 jumla ya watahiniwa 773,499 walifanya Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi ambapo waliofaulu walikuwa 419,094 sawa na asilimia 54.18, wakiwemo wasichana 170,906 sawa na asilimia 45.39 na wavulana 248,186 sawa na asilimia 62.52.

103. **Mheshimiwa Spika**, kuhusu mtihani wa Kitaifa Kidato cha Nne mwaka 2008, jumla ya watahiniwa 233,848 walifanya mtihani wakiwemo watahiniwa wa shule 163,855 na wa kujitegemea 69,993. Waliofaulu Mtihani kwa kupata Daraja I-IV walikuwa 168,420 sawa na asilimia 75.82. Kwa upande wa watahiniwa wa shule, waliofaulu katika Daraja I - IV walikuwa 126,617 sawa na asilimia 83.69 wakati watahiniwa wa kujitegemea waliofaulu Mtihani huo walikuwa ni 41,803 sawa na asilimia 59.01.

104. **Mheshimiwa Spika**, katika uendeshaji wa Mitihani ya Kidato cha Nne 2008 ilijitokeza changamoto ya uvujaji wa mtihani wa somo la 'Basic Mathematics'. Mtihani huo uliokuwa umepangwa kufanyika tarehe 6/10/2008 uliahirishwa hadi tarehe 27/10/2008 ili kutoa fursa ya kuandaa na kusambaza mtihani mwingine. Kufuatia uvujaji huo, Wizara yangu iliunda Tume ya kuchunguza chanzo cha tukio hilo. Kutokana na matokeo ya uchunguzi, hatua stahiki zimechukuliwa dhidi ya wahusika ikiwa ni pamoja na kuwaachisha kazi wafanyakazi wawili na kuwahamisha wengine wawili nje ya Baraza la Mitihani la Tanzania. Aidha, wafanyakazi wengine 79 wamehamishiwa katika vituo vingine vya kazi Serikalini ili kuongeza ufanisi katika utendaji wa Baraza la Mitihani. Hatua zaidi za kuimarisha Baraza la Mitihani la Tanzania zitaendelea kuchukuliwa ikiwa ni pamoja kuboresha maslahi ya wafanyakazi, kuimarisha usalama wa mitihani na vyeti vinavyotolewa na Baraza.

105. **Mheshimiwa Spika**, kuhusu Mtihani wa Kidato cha Sita mwaka 2009, jumla ya watahiniwa 51,563 walifanya mtihani. Watahiniwa waliofaulu katika Daraja I – IV walikuwa 45,716 sawa na asilimia 89.64. Wasichana waliofaulu walikuwa 17,152 sawa na asilimia 90.92 ya wasichana wote na wavulana walikuwa 28,564 sawa na asilimia 88.89 ya wavulana. Ubora wa ufaulu kwa kuangalia idadi ya watahiniwa wa shule waliopata madaraja I – III umeongezeka. Idadi ya watahiniwa waliopata madaraja I – III imepanda kwa watahiniwa 8,608 kutoka 23,415 waliopata madaraja hayo mwaka 2008 hadi 32,023 waliopata madaraja I-III mwaka 2009. Aidha, asilimia ya waliopata madaraja I – III imeongezeka kutoka

72.55 hadi 82.86 ambapo wasichana walikuwa 12,053 sawa na asilimia 31.19 na wavulana 19,970 sawa na asilimia 51.67

106. **Mheshimiwa Spika**, Mitihani ya Cheti na Diploma ya Ualimu mwaka 2009, ilifanyika mwezi Mei, 2009. Mitihani iliyofanyika ni ya Ualimu Daraja la A (Grade A Teachers' Certificate Examinations – GATCE), Kozi Maalum ya Ualimu Daraja la A (Grade A Teachers Special Course Certificate Examinations – GATSCE), Stashahada ya Ualimu (Diploma in secondary Education Examinations – DSEE), Cheti cha Ufundi Sanifu (Full Technician Certificate Examinations – FTCE) na Stashahada ya Juu ya Uhandisi (Advanced Diploma in Engineering Examinations – ADEE). Jumla ya watahiniwa 12,502 waliomba kusajiliwa ili wafanye mtihani wa Cheti cha Ualimu Daraja la A, watahiniwa 9,081 sawa na asilimia 72.64 walisajiliwa na 3,421 sawa na asilimia 27.36 hawakusajiliwa kutokana na kukosa sifa za kufanya mtihani huo. Aidha, kati ya watahiniwa 5,809 walioomba kusajiliwa kufanya mtihani wa Stashahada ya Ualimu, watahiniwa 5,436 sawa na asilimia 93.62 walisajiliwa na 373 sawa na asilimia 6.42 hawakusajiliwa kwa kukosa sifa za kufanya mtihani huo. Watahiniwa waliokosa sifa walikuwa ama hawajafikisha kiwango cha ufaulu wa pointi angalau 28, au wamewasilisha vyeti vya kughushi au vyeti vya bandia na wengine walikuwa wanatumia vyeti vya watu wengine.

107. **Mheshimiwa Spika**, katika kuimarisha utendaji wa Baraza la Mitihani la Tanzania, jumla ya wafanyakazi 17 waliajiriwa kwa mwaka 2008/2009. Aidha, Baraza limefanya mapitio ya mfumo wa usambazaji na usimamizi wa mitihani kwa lengo la kuimarisha usalama wa mitihani. Kutokana na

mapitio hayo na ili kukabiliana na tatizo la udanganyifu katika vyumba vya mitihani, Baraza la Mitihani liliongeza idadi ya wasimamizi ili kuwa na uwiano wa msimamizi mmoja kwa watahiniwa 40 (1:40) badala ya uwiano wa sasa wa 1:50. Utaratibu huo utanza kutumika kuanzia Oktoba 2009.

Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi

108. **Mheshimiwa Spika**, Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi (VETA) ina jukumu la kuratibu, kudhibiti, kugharamia, kutoa na kukuza elimu na mafunzo ya ufundi stadi nchini.

109. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2008/2009, Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi ilitekeleza yafuatayo:

- (a) kuongeza nafasi za mafunzo kwa wanafunzi 2,600 baada ya kukamilika kwa upanuzi wa vyuo vya Shinyanga, Tabora, Dakawa, Mikumi, Kagera, Mara na Songea;
- (b) kutoa mwongozo kwa ajili ya kukasimu madaraka Mikoani na Vyuoni kwa lengo la kuongeza ufanisi wa utoaji wa mafunzo;
- (c) kuboresha karakana za mafunzo kwa vitendo na kuongeza vifaa vya kufundishia na kujifunzia katika vyuo vya Songea, Mara, Kagera, Oljoro, Mikumi, Dakawa na Kigoma;
- (d) kukuza na kurekebisha mitaala ya fani 16 ya masomo ya ufundi stadi kwa lengo la kuongeza ubora wa mafunzo yatolewayo;
- (e) kuanza ujenzi wa chuo cha ufundi stadi cha wilaya ya Makete;
- (f) kukamilisha ukarabati wa vyuo vya Tabora na Shinyanga;

- (g) kutoa ruzuku ya Shilingi 474,712,049 kwa vyuo vya ufundi stadi vya asasi zisizo za Serikali kwa ajili ya ununuzi wa vifaa na kutoa mafunzo kwa walimu wa vyuo hivyo kwa lengo la kuongeza ubora wa mafunzo yatolewayo;
- (h) kutoa mafunzo kwa walimu 255 katika Chuo cha Ualimu wa Ufundi Stadi Morogoro na wengine 82 mafunzo ya muda mfupi nchini Korea, China na India; na
- (i) kukamilisha utafiti wa utaratibu utakaowezesha wahitimu wa mafunzo ya ufundi stadi ngazi ya III kuendelea na mafunzo ngazi ya IV kwa kushirikiana na Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi.

Changamoto

110. **Mheshimiwa Spika**, katika kutekeleza malengo, mipango na programu mbalimbali za elimu zilizopangwa, Wizara yangu kwa mwaka 2008/2009 ilikabiliwa na changamoto zifuatazo:

- (a) upungufu wa walimu na wakaguzi wa shule;
- (b) upungufu mkubwa wa wahadhiri katika vyuo vikuu vya umma;
- (c) upungufu wa maabara za masomo ya Sayansi na Lugha;
- (d) upungufu wa vifaa vingine vya kufundishia na kujifunzia na huduma za maktaba;
- (e) ufaulu mdogo katika masomo ya lugha (Kiswahili na Kiingereza), Hisabati na masomo ya Sayansi katika shule za msingi na sekondari;
- (f) utoro wa wanafunzi hasa katika ngazi ya elimu ya msingi na sekondari pamoja na mimba kwa wanafunzi;
- (g) madeni ya walimu, madai ya wazabuni wa chakula, vifaa na stahili za watumishi;
- (h) kupanua elimu na mafunzo ya ufundi stadi kwa kujenga chuo kimoja cha ufundi stadi katika kila wilaya na kukamilisha ujenzi wa vyuo vya ufundi vya mikoa ya Dar es Salaam, Pwani, Manyara na Lindi;
- (i) mazingira magumu katika baadhi ya maeneo husababisha watumishi kutopenda kufanya kazi katika maeneo hayo;
- (j) udogo na uchakavu wa miundombinu katika vyuo, vyuo vikuu na Taasisi nyingine za umma;
- (k) kuongezeka fedha ili kukidhi mahitaji halisi ya mikopo kwa wanafunzi wa elimu ya juu kutokana na ongezeko kubwa la wanafunzi wanodahiliwa katika vyuo vya elimu ya juu; na

(l) Mafao duni kwa wastaafu wa Vyuo Vikuu vya umma.

Malengo na Bajeti ya Mwaka 2009/2010

111. **Mheshimiwa Spika**, katika kukabiliana na changamoto zilizojitokeza katika utekelezaji wa malengo ya mwaka 2008/2009, sasa yafuatayo ni malengo ya mwaka 2009/2010 ya ofisi ya Kamishna wa Elimu, Idara, na Taasisi zilizo chini ya Wizara.

Idara ya Utawala na Rasilimaliwatu

112. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Idara ya Utawala na Rasimaliwatu itatekeleza yafuatayo:

- (a) kuajiri watumishi wapya 472, kuidhinisha vibali vya ajira za wataalamu wa kigeni 800, kuthibitisha kazini watumishi 150 na kuratibu upandishwaji vyeo watumishi 906;
- (b) kutekeleza Mkataba Mpya wa Huduma kwa mteja na kuratibu tathmini ya utendaji kazi wa watumishi kwa njia ya OPRAS;
- (c) kufanya majaribio ya awali katika vyuo 5 vya ualimu kwa lengo la kushirikisha sekta binafsi katika kutoa huduma za usafi, mapokezi na ulinzi;
- (d) kutekeleza muundo mpya wa Wizara kwa lengo la kuimarisha utendaji;
- (e) kuanza kutekeleza Muundo mpya wa Utumishi wa Kada zilizo chini ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi;
- (f) kuondoa kero ya madai ya walimu kwa kulipa madeni yao na kuweka mikakati ya kuepusha malimbikizo ya madeni;

- (g) kushughulikia mapendekezo ya kuboresha mishahara na maslahi ya viongozi wa elimu;
- (h) kuendeleza majadiliano juu ya mapendekezo ya kuundwa kwa chombo maalumu cha kushughulikia ajira ya walimu; na
- (i) kuandaa mapendekezo ya kuundwa kwa chombo cha walimu cha kitaalamu na kitaaluma (Teachers Professional Board).

Idara ya Sera na Mipango

113. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Idara ya Sera na Mipango itatekeleza yafuatayo:

- (a) kuendelea na mazungumzo na Washirika wa Maendeleo ya Elimu ili kupata fedha kwa ajili ya ujenzi wa maabara za Sayansi na TEHAMA katika shule za sekondari za Serikali nchini ili kuboresha ufundishaji na utekelezaji wa mitaala iliyopangwa. Aidha, Serikali imeandaa mradi wa *e-learning* wa kufundisha wanafunzi kwa kutumia TEHAMA. Tayari wizara imebaini aina ya kompyuta ambazo zitatumia betri kavu (dry cell) za AA na majaribio ya ufundishaji huu wa masafa utanza kabla ya mwisho wa mwaka huu;
- (b) kuendelea kukarabati miundombinu ya shule na vyuo ili kutoa mazingira mazuri ya kufundishia na kujifunzia;
- (c) kukamilisha maandalizi ya Sera mpya ya Elimu na Mafunzo na kuratibu uandaaji wa mkakati wa utekelezaji;
- (d) kuendelea kuimarisha mfumo wa usimamizi wa takwimu na taarifa za elimu (*database*) katika Halmashauri 105 zilizobaki kwa kushirikiana na UNESCO kupitia programu ya ESMIS;

- (e) kuendelea kufanya mapitio ya matumizi ya fedha katika Idara na Taasisi zilizo chini ya Wizara na kuratibu Mpango wa kazi na Mtiririko wa Fedha za Wizara;
- (f) kuandaa Mpango Mkakati wa utekelezaji wa TEHAMA kwa Wizara; na
- (g) kuratibu na kufanya tafiti kuhusu Mipango, Miradi na Programu za Elimu.

Kitengo cha Habari, Elimu na Mawasiliano

114. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Kitengo cha Habari, Elimu na Mawasiliano kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kuratibu utoaji wa habari za maendeleo ya elimu kwa jamii na kuhamasisha ushiriki wao kupitia vyombo vya habari na kujibu hoja kutoka tovuti ya wananchi (www.wananchi.go.tz);
- (b) kutayarisha vipindi 40 vya Redio na Televisheni ili kuifahamisha na kuihamasisha jamii kuhusu mikakati, changamoto na mafanikio ya sekta ya elimu katika kutekeleza mipango ya elimu;
- (c) kuandaa, kuchapa na kusambaza nakala 300,000 za Jarida la EdSDP kwa kanda za elimu ili kuhamasisha jamii kushiriki katika kutekeleza mipango ya Elimu;
- (d) Kuandaa, kuchapa na kusambaza nakala 100,000 za kalenda na vipeperushi 5,000, mabango 500, vijarida 500 kwa ajili ya kuelimisha jamii kuhusu mafanikio na changamoto za utekelezaji wa mipango ya elimu; na
- (e) Kuandaa mkakati wa utoaji wa habari na mawasiliano juu ya programu za elimu na mafunzo.

Ofisi ya Kamishna wa Elimu

115. Mheshimiwa Spika, katika mwaka huu wa fedha, Wizara yangu inakusudia kuboresha utaratibu wa kuandaa na kusambaza vitabu vya kiada na ziada katika shule za msingi na sekondari. Utaratibu uliopo sasa wa kila shule kununua vitabu vya kiada na ziada kwa kutumia kamati au bodi za shule. Kwa kutumia utaratibu huu kila shule imekuwa ikitumia vitabu tofauti na shule nyingine katika kutekeleza mtaala mmoja. Katika kutekeleza azma hii, wataalamu waliobobea katika kila somo watashirikishwa kikamilifu katika kuchagua vitabu bora vinavyofaa kutumika kama vitabu vya kiada na ziada. Aidha, kamati ya kupitisha vitabu vya shule (Educational Materials Approval Committee-EMAC) itaendelea kupitisha vitabu vilivyo bora vinavyotungwa na kuchapishwa na wachapishaji mbalimbali. Vitabu vitakavyopendekezwa na jopo la wataalamu vitachaguliwa kuwa vitabu vya kiada. Vitabu hivyo vitanunuliwa na kusambazwa na kutumiwa katika shule zote nchini (kama standard Textbooks,). Vitabu vingine vitanunuliwa kuwa vitabu vya rejea na kuwekwa katika maktaba za shule. Lengo la hatua hii ni kuwafanya wanafunzi kuwa na uelewa mmoja, kujenga utaiifa na kuondoa tofauti baina ya shule na shule, wilaya na wilaya katika kutekeleza mtaala mmoja.

116. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2009/2010, Ofisi ya Kamishna wa Elimu itatekeleza yafuatayo:

- (a) kuijengea uwezo Taasisi ya Elimu Tanzania ili iweze kuandaa mitaala na kuchapa vitabu kwa ajili ya shule za msingi, sekondari na vyuo vya ualimu;
- (b) kuweka mazingira mazuri ya kisheria na kiutendaji kwa wadau ili washiriki kupanua elimu katika ngazi zote pamoja na kuimarisha uendeshaji na kukuza utamaduni wa Taifa;

- (c) kuendelea kutoa mafunzo ya walimu kazini kwa walimu 43,000 katika masomo ya Hisabati, Sayansi na English;
- (d) kuendelea kusimamia utekelezaji wa Sera, Sheria, Kanuni na viwango vya elimu vilivyowekwa na kuandaa na kuratibu mitaala na mitihani;
- (e) kuendelea kuratibu utoaji wa elimu katika ngazi ya Awali, Msingi, Sekondari, Elimu ya Ualimu, Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi;
- (f) kuandaa utaratibu wa kuwawezesha wanafunzi wanaopata ujauzito kuendelea na masomo baada ya kujifungua;
- (g) kuratibu na kufanya tafiti kuhusu fursa, usawa na ubora wa elimu katika sekta ya elimu;
- (h) kuendesha mafunzo ya Elimu Jumuishi kwa walimu 384, wakufunzi 56, na wakaguzi wa shule 70;
- (i) kununua na kusambaza vifaa maalumu vya kufundishia na kujifunzia; na visaidizi kwa wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- (j) kufanya ufuatiliaji wa utoaji wa elimu na uanzishaji wa Shule/Vitengo vya Elimu Maalumu/Elimu Jumuishi katika Halmashauri 16;
- (k) kutoa mafunzo elekezi kwa Waratibu wa Elimu Maalumu (W) 76 na mafunzo maalumu kuhusu matumizi ya vifaa maalumu kwa walimu wataalam 240;
- (l) kusajili shule 120 zisizo za Serikali na shule 220 za sekondari za zinazojengwa kwa nguvu za wananchi;
- (m) kuchambua maombi 200 ya vibali vya kujenga shule zisizo za serikali na kuthibitisha wamiliki na mameneja wa shule;

- (n) kuchambua na kutoa leseni za kufundisha kwa walengwa 500;
- (o) kufuatilia utekelezaji wa masharti ya usajili wa Shule katika mikoa 5 ya Shinyanga, Mara, Ruvuma, Rukwa na Kilimanjaro;
- (p) kuandika na kusambaza matokeo ya utafiti wa Kimataifa kuhusu ubora wa Elimu katika Nchi 15 za Kusini na Mashariki ya Afrika *SACMEQ Research Project III*;
- (q) kuandaa na kutangaza vipindi 52 vya Boresha Elimu, vipindi 52 vya redio vya ufundishaji kuhusu mbinu shirikishi na vipindi 528 vya masomo ya English, Sayansi, Kiswahili Darasa la V, VI na VII; Historia, Jiografia na Uraia Darasa la III, IV, V na VI na Maarifa ya Jamii Darasa la VII;
- (r) kuandaa, kuchapa na kusambaza nakala 397 za Mpango Mkakati wa Ushauri na Unasihi katika Shule na Vyuvo vya Ualimu, nakala 40,000 za mwongozo wa Ushauri na Unasihi, nakala 1,000 za Mpango Mkakati wa Elimu ya UKIMWI wa mwaka 2008 – 2012 na nakala 20,000 za Mwongozo wa utoaji wa huduma na faraja kwa wafanyakazi
- (s) kufuatilia na kutathmini utekelezaji wa Mpango wa Elimu ya UKIMWI shuleni, vyuoni na mahali pa kazi katika mikoa 5 yenye kiwango cha juu cha maambukizi ya VVU na UKIMWI ambayo ni Iringa, Dar es Salaam, Mbeya, Mara, Shinyanga na 5 yenye kiwango cha chini ambayo ni Manyara, Arusha, Kigoma, Kilimanjaro na Singida;
- (t) kukamilisha uandaaji wa Mpango Mkakati wa utekelezaji wa masuala ya kielimu kwa kuzingatia usawa wa kijinsia na kuandaa na kusambaza vipeperushi vya kuhamasisha usawa wa kijinsia katika elimu;

- (u) kugharamia Mafunzo ya Ushauri na Unasihi kwa Wawezeshaji 200 wa Shule za Msingi na walimu wapya 200 wa Shule za Sekondari;
- (v) kutoa mafunzo ya Elimu Rika na Unasihi kwa walimu 300 wa shule za msingi wanaofundisha masomo yenye mada za UKIMWI na kuandaa Mwongozo wa Elimu Rika kwa shule za sekondari Kidato cha 3 na 4;
- (w) mafunzo ya Utetezi wa Ushauri na Unasihi kwa Maafisa 300, mafunzo kwa walimu 800 katika shule mpya za sekondari kuhusu stadi za ufundishaji wa Elimu ya UKIMWI, Stadi za Maisha na Unasihi na mafunzo ya uongozi na uendeshaji wa taasisi za elimu kwa ngazi ya awali, msingi, sekondari na vyuo vya ualimu;
- (x) kuelimisha na kuhamasisha elimu ya Mazingira; kutayarisha mwongozo wa kufundishia elimu ya mazingira kwa shule za sekondari pamoja na kuchapa na kusambaza nakala 6,000 za vitini vya kufundishia mada ngumu za elimu ya mazingira kwa somo la stadi za kazi katika Shule za msingi;
- (y) kuhamasisha wafanyakazi 300 wa makao makuu ya wizara kuhusu kupima afya kwa hiari hususan VVU na kushiriki mafunzo ya unasihi mahali pa kazi;
- (z) kufuatilia utekelezaji wa utumiaji wa Mwongozo wa kufundishia elimu ya mazingira katika shule na vyuo; na

Idara ya Elimu ya Msingi

117. **Mheshimiwa Spika**, mwaka 2009/2010, Wizara yangu itaendelea kutekeleza awamu ya pili ya MEMEM (2007-2011) kwa lengo la kuhakikisha kwamba azma ya serikali ya kutoa elimu bora ya awali na

msingi kwa wote inafikiwa. Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu - TAMISEMI na wadau wengine itatekeleza yafuatayo:

- (a) uandikishaji wa wanafunzi 1,399,100 katika Elimu ya Awali wenye umri wa miaka 5 – 6, wanafunzi 1,232,570 wa darasa la kwanza na wanafunzi wa MEMKWA Kundi Rika la kwanza ili waingizwe kwenye mfumo rasmi;
- (b) kugharamia ujenzi wa shule za msingi za mfano zikiwemo zile zinazolenga kuimarisha ushiriki wa jamii za wafugaji katika Elimu ya Msingi na ukarabati wa shule kumi;
- (c) kuandaa machapisho ya MMEM, miongozo mbalimbali ya utekelezaji wa MMEM II, kuchapa na kusambaza kwa watendaji wa ngazi zote na kufuatilia matumizi yake katika kutoa huduma bora za elimu;
- (d) kufanya ufuatiliaji, tathmini na ukaguzi wa fedha za MMEM na mapitio ya MMEM ikiwa ni sehemu ya mapitio ya Sekta ya Elimu kwa lengo la maandalizi ya MMEM awamu ya tatu;
- (e) kuratibu utoaji wa mafunzo kazini kuhusu ufundishaji unaolenga ujuzi na maarifa kwa walimu mabingwa 3,000 na wengine 40,000 wakiwemo wa masomo ya Hisabati, Sayansi na lugha ya Kiingereza kupitia vituo vya walimu vinavyoimarishwa mwaka hadi mwaka;
- (f) kununua na kusambaza vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa ajili ya vituo vya walimu, shule za mazoezi na shule za mfano; na shule za msingi za wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- (g) kujenga uwezo wa wataalam 10 wa Idara, viongozi na wasimamizi wa elimu 494 wa ngazi mbalimbali wakiwemo Maafisa Elimu wapya;
- (h) kufuatilia matumizi ya ruzuku ya uendeshaji ya shilingi bilioni 80 sawa na shilingi 10,000 kwa kila

mwanafunzi kwa mwaka kwa ajili ya uboreshaji wa elimu. Fedha hizi zinalengwa kutumika kununua vifaa vya kufundishia na kujifunzia, vitabu vya kiada, ukarabati, utawala na mitihani katika Halmashauri;

- (i) kuwezesha utoaji wa elimu ya masuala mtambuka katika shule za msingi;
- (j) kufuatilia ulipaji wa madeni ya walimu;
- (k) kuratibu uandaaji na uendeshaji mitihani ya darasa la IV na VII na kufanya tathmini zake;
- (l) kufuatilia utekelezaji wa mradi wa *Bridgelt* awamu ya pili itakayoanza Oktoba, 2009;
- (m) kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa miradi ya Mpango wa Shule Zenye Mazingira yanayomjali mtoto, Mradi wa Lishe Shuleni, *Bridgelt* na Mpango wa pamoja wa kutoa huduma za makuzi, malezi na maendeleo ya mtoto (*Joint Integrated Early Childhood Development Service Delivery*);
- (n) kufuatilia na kuratibu utekelezaji wa mashindano ya michezo shuleni kwenye ngazi ya taifa; na
- (o) kufanya utafiti wa hali halisi (School Mapping) ya shule za msingi kwa lengo la kujua uwepo na mahitaji muhimu yakiwemo umbali kati ya shule na makazi, uendeshaji na mahusiano.

Idara ya Elimu ya Sekondari

118. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, kwa kushirikiana na wadau wa elimu, Wizara yangu itatekeleza yafuatayo:

- (a) kuanza utekelezaji wa matumizi ya TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji katika shule za sekondari. Mradi huu unalenga kupunguza tatizo la upungufu wa waalimu shuleni kwa mwalimu mmoja kufundisha wanafunzi wengi katika shule nyingi kwa wakati mmoja. Mazungumzo

yanaendelea na asasi mbalimbali za nje ya nchi ili kuanza majaribio ya mradi huo (Pilot Project) wa matumizi ya TEHAMA katika shule chache mwaka huu na kisha kuona namna ya kusambaza teknolojia hiyo kwa shule zote za sekondari nchini kwa awamu kuanzia mwaka 2010. Kupitia mradi huo serikali inakusudia (i) kumpatia kila mwalimu wa sekondari kompyuta ya kufundishia (ii) kuwa na maktaba ya digital katika shule zetu yenye rasilimali za vitabu vyote vya kiada (iii) kuwa na mada za masomo yote na (iv) kuunganisha kompyuta ya kila mwalimu na maktaba hiyo ya shule. Mradi huu utaongeza ufanisi wa mwalimu na kuwaongezea wanafunzi hamasa ya kujifunza;

- (b) kuhamasisha upanuzi wa nafasi za kidato cha 5 na 6 kwa kusajili shule zaidi za ngazi hiyo zinazojengwa na Halmashauri baada ya kutimiza vigezo muhimu vinavyotakiwa. Upanuzi wa nafasi hizo utapewa kipaumbele katika Mpango wa Maendeleo wa Elimu ya Sekondari awamu ya II;
- (c) serikali inaendelea kutafuta fedha kwa wahisani mbalimbali ili kujenga maabara 3 za masomo ya sayansi (Physics, Chemistry and Biology) katika kila shule ya serikali kuanzia mwaka 2010. Wahisani ambao wameonyesha utayari kuhisani Mradi huu ni Benki ya Dunia, Benki ya Maendeleo ya Afrika (AFDB) na Benki ya BADEA;
- (d) kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Mitaala ya Elimu ya Sekondari;
- (e) kutathmini utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari wa awamu ya I na kukamilisha utayarishaji wa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Sekondari Awamu ya II. Wadau mbalimbali wakiwemo Benki ya Dunia wameonyesha nia ya kuhisani mpango huo kuanzia mwaka 2010;
- (f) kutoa mafunzo kazini kwa walimu 3,000 wa masomo ya Hisabati na Sayansi kupitia

mradi wa kuwajengea uwezo walimu wa sayansi unaotarajiwa kuanza kutekelezwa mwaka huu baada ya mradi kusainiwa kati ya serikali yetu na Shirika la Maendeleo JICA;

- (g) kuandaa kambi za masomo ya sayansi na programu za TUSEME ili kuwajengea uwezo wanafunzi wa kike katika masomo ya sayansi;
- (h) kuendelea kugharimia walimu 40 wa Hisabati mwaka wa 3 wa Shahada ya Kwanza Chuo Kikuu Tumaini;
- (i) kufanya mapitio ya kitabu cha Kiongozi cha Mkuu wa Shule;
- (j) kutoa mafunzo kwa wawezeshaji 480 wa masomo ya Sayansi na Hisabati katika ngazi ya taifa na mikoa;
- (k) kukamilisha masuala yote ya ugatuaji wa uendeshaji na usimamizi wa shule za sekondari kwenda Halmashauri. Miongozo na taratibu na mafunzo kwa wahusika wote vinaandaliwa kwa kushirikiana na Ofisi ya Waziri Mkuu-TAMISEMI. Fedha za uendeshaji wa shule za sekondari zikiwemo za ujenzi, chakula, vifaa vya kufundishia na kujifunzia, ufadhili wa wanafunzi kutoka familia zenye kipato duni zimetengwa kwenye Halmashauri husika.

Idara ya Elimu ya Ualimu

119. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 Wizara yangu itatekeleza yafuatayo:

- (a) kuandaa walimu 12,560 wa ngazi ya Cheti, 9,286 wa Stashahada na 320 wa fani maalum za michezo, muziki, sanaa za maonesho/ufundi, kilimo, biashara, ufundi na sayansi kimu ngazi ya Cheti na Stashahada. Katika mwaka 2009/2010 kutakuwa na wahitimu 6,946 wa ngazi ya Cheti na

7,656 wa Stashahada. Aidha, walimu 5,331 wenye Shahada ya ualimu watahitimu katika Vyuo Vikuu nchini na kufanya jumla ya wahitimu wa ualimu wenye sifa ya kufundisha Shule za Sekondari kufikia 12,987 katika mwaka huu wa fedha;

- (b) kutoa mafunzo kazini kwa walimu 1,500 ya ufundishaji wa masomo ya Hisabati, Kiswahili, Kifaransa, Kiingereza na Sayansi kwa shule za Msingi na Sekondari;
- (c) kuboresha mazingira ya kutolea mafunzo katika Vyuo vya Ualimu kwa kutoa vifaa bora vya kufundishia na kujifunzia;
- (d) kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika kufundisha na kujifunza katika Vyuo vya Ualimu pamoja na kuunganisha mtandao wa TEHAMA katika Vyuo vya Ualimu vya Shinyanga na Dakawa. Aidha, wizara itaunganisha maabara za TEHAMA za Vyuo vya Ualimu 34 vya Serikali ili kurahisisha mawasiliano, kuwajengea uwezo wanachuo ili waweze kufundisha kwa TEHAMA na kuwawezesha wakufunzi na wanachuo kuchangia makala mbalimbali kulingana na michepuo ya masomo yao;
- (e) kutekeleza Mkakati wa Maendeleo na Menejimenti ya Walimu (Teacher Development and Management Strategy-TDMS) na kujenga uwezo wa watendaji katika ngazi ya mikoa 21 na wilaya 131 pamoja na Vyuo vya Ualimu vya serikali 34 na visivyo vya Serikali 43;
- (f) kutekeleza Mradi wa Elimu ya Michezo (Januari 2009 hadi Desemba 2011) katika Vyuo vya Ualimu 12 vya Serikali kwa kushirikiana na Shirika lisilo la Kiserikali liitwalo *Liike* la Finland;
- (g) kutayarisha vigezo vya ubora wa walimu (Teacher Competency Framework) pamoja na kuendesha mafunzo ya walimu kazini katika wilaya 7 za majaribio Mtwara Vijijini, Makete, Bagamoyo, Temeke, Hai, Siha na Magu kwa kushirikiana na UNESCO pamoja na UNICEF;

- (h) kutoa mafunzo kwa wakufunzi 240 kuhusu uwezeshaji wa masuala ya Afya ya Uzazi, Elimu ya UKIMWI na Stadi za Maisha;
- (i) kushirikiana na mpango wa pamoja wa Mashirika ya Umoja wa Mataifa katika kuendesha mafunzo ya mbinu za Ufundishaji Bainifu na Elimu ya UKIMWI kwa Wakufunzi 36, Walimu wa shule za Msingi 190 na Walimu wa shule za Sekondari 40 wa Mkoa wa Kigoma;
- (j) kugharimia mafunzo ya walimu wa leseni 637 wanaosomea ualimu Chuo Kikuu Huria cha Tanzania na watumishi wengine 295 (Shahada ya Uzamivu 4, Uzamili 21, Shahada ya Kwanza 270); na
- (k) kushirikiana na shirika la USAID katika kukamilisha maabara 3 za Lugha katika vyuo vya Butimba, Morogoro na Mtwara (U).

Idara ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi

120. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Idara ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi itatekeleza yafuatayo:

- (a) kudhamini wanafunzi 650 wa mafunzo ya Stashahada katika Chuo cha Ufundi Arusha wakiwemo 50 wa fani mpya ya maabara;
- (b) kuratibu upatikanaji wa rasilimali watu kwa ajili ya vyuo vya ufundi stadi vya mikoa 4 vitakavyoanza kutoa mafunzo ya Stashahada na kuvitayarisha vyuo vingine vya mikoa minne kwa ajili ya kutoa masomo hayo katika mwaka 2010/2011;
- (c) kuratibu maandalizi ya ujenzi wa vyuo vya ufundi stadi katika wilaya 28 na kukarabati vyuo 3 vinavyoendeshwa na wilaya;

- (d) kuendelea kudhamini watumishi 2 wa Idara katika mafunzo ya Shahada ya Uzamili na watumishi 8 katika mafunzo ya muda mfupi;
- (e) kuendelea kufanya uchambuzi wa mahitaji ya stadi katika wilaya 15;
- (f) kuratibu ujenzi wa vyuo vya ufundi stadi vya Mikoa ya Lindi, Manyara, Pwani na Dar es Salaam;
- (g) kuimarisha Chuo cha Ualimu cha VETA Morogoro ili kuongeza walimu katika vyuo vya mafunzo ya ufundi Stadi;
- (h) kuratibu na kuimarisha ushirikiano wa Kikanda na Kimatafa katika ufundi na teknolojia;
- (i) kuandaa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi (MMEU);
- (j) kuendeleza mashauriano na Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto juu ya kuviongezea uwezo vyuo vya maendeleo ya wananchi 35 ili vitoe mafunzo ya ufundi stadi; na
- (k) kupanua Elimu ya Ufundi ngazi ya cheti na stashahada.

Idara ya Elimu ya Juu

121. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 Idara ya Elimu ya Juu itatekeleza yafuatayo:

- (a) kudhamini wanafunzi 1,700 wa Shahada ya Kwanza ya Udaktari, kati yao madaktari wa binadamu 1,614, meno 36 na tiba ya mifugo 50 katika Vyuo Vikuu nchini;
- (b) kudhamini wanafunzi 90 raia wa Uganda katika utaratibu wa kubadilishana wanafunzi wa Shahada ya Kwanza katika vyuo vikuu vya Afrika Mashariki na wanafunzi 5 raia wa China ikiwa ni kutekeleza mkataba wa Ushirikiano kati ya Tanzania na China katika Vyuo Vikuu nchini;

- (c) kuendelea kuelimisha Umma kuhusu dhana ya uchangiaji wa gharama za Elimu ya Juu na fursa za Elimu ya Juu ndani na nje ya nchi kupitia vyombo vya habari, maonyesho ya Taasisi za Elimu ya Juu na kutembelea wadau wa elimu;
- (d) kuratibu utoaji wa mikopo kwa wanafunzi 69,442 wa elimu ya juu kwa mwaka huu ambapo Serikali imetenga Shilingi bilioni 117 na Shilingi bilioni 80.3 zitatolewa katika nusu ya pili ya mwaka 2009/2010 wakati wa mapitio ya Bajeti (Budget Review);
- (e) kudhamini mafunzo ya Shahada za Uzamili na Uzamivu kwa wanataaluma 100 kutoka vyuo vikuu vya umma;
- (f) kudhamini mafunzo ya Shahada za Uzamili na Uzamivu kwa wanataaluma 20 kupitia mradi wa DAAD;
- (g) kufuatilia maendeleo ya ujenzi wa Chuo Kikuu cha Dodoma kulingana na Mpango wa Maendeleo wa Chuo hicho;
- (h) kuratibu uteuzi wa wanafunzi 100 kwa nafasi zitakazotolewa na nchi rafiki ambazo ni Algeria, Poland, China, Cuba, Urusi, Uingereza, Malasyia, Pakistani, Uturuki, Misri na New Zealand;
- (i) kuratibu mafunzo na ufadhili wa wanafunzi 100 wa kike wanaofadhiliwa na Shirika la *Shirin Pandu Merali Foundation* la Marekani;
- (j) kukamilisha Mpango wa Maendeleo wa Elimu ya Juu (MMEJU); kwa sasa Serikali iko kwenye majadiliano na wahisani mbalimbali ili kupata fedha za utekelezaji wa mpango huo. Lengo la mpango huu ni kufanya ukarabati mkubwa wa miundombinu ya Vyuo Vikuu vya Umma, kujenga

kumbi za kufundishia, maabara na karakana, mabweni mapya, maktaba na miundombinu za TEHAMA ili kuboresha elimu ya juu na kuongeza udahili;

- (k) kuratibu utekelezaji wa Mradi wa Sayansi na Teknolojia katika Elimu ya Juu (*Science, Technology and Higher Education Project*) unaodhaminiwa na Benki ya Dunia na unaolenga kuimarisha ufundishaji wa sayansi na kusomesha wahadhiri katika Elimu ya Juu. Mradi huu wa miaka mitano utatumia Dola za kimarekani milioni 200;
- (l) kuratibu ujenzi na ukarabati wa miundombinu ya vyuo vikuu vya umma wenye lengo la kuboresha mazingira ya kufundishia;
- (m) kufanya mapitio ya gharama halisi za kumsomesha mwanafunzi wa Elimu ya Juu (*Unit Cost review*) kutokana na mabadiliko ya gharama za uendeshaji;
- (n) kuratibu utekelezaji wa mikataba ya kuendeleza, kuimarisha na kuboresha Elimu ya Juu nchini;na
- (o) kutafuta njia mbadala ya kutoa mikopo kwa wanafunzi wa elimu ya juu.

Idara ya Ukaguzi wa Shule

122. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, idara ya ukaguzi wa shule imeongezewa bajeti kwa ajili ya kuimarisha kazi ya ukaguzi wa shule kwa lengo la kuhakikisha kwamba azma ya Serikali ya kutoa elimu bora inatekelezwa. Hatua hii itawezesha kuanza kazi rasmi kwa kanda tatu mpya, kuboresha mazingira ya wakaguzi kwa kununua magari, vitendea kazi na kuongeza idadi ya wakaguzi wa shule. Hivyo, idara ya ukaguzi wa shule itatekeleza yafuatayo:

- (a) kukagua jumla ya asasi 20,094 sawa na asilimia 43 ya asasi 46,614 zilizopo kwa kufanya ukaguzi wa jumla, wa kufuatilia na maalum (*Kielelezo cha 2*);
- (b) kukarabati ofisi 20 za wilaya, kununua samani za ofisi 10 za wilaya na magari 27 ya ofisi za kanda na wilaya;
- (c) kuteua na kutoa mafunzo ya awali kwa wakaguzi wa shule wapya 150;
- (d) kufanya tathmini ya ubora wa ufaulu katika mitihani ya Taifa ya Elimu ya Msingi Darasa la IV, na VII, Kidato cha 2, 4, na 6 na Ualimu ngazi ya Cheti na Stashahada;
- (e) kugharamia mafunzo kazini kwa watumishi 70 wa idara;
- (f) kugharamia posho ya vitabu kwa wakaguzi wa shule 100 wanaojiendeleza Chuo Kikuu Huria;
- (g) kusimamia na kuendesha mitihani ya kidato cha 2;
- (h) kufanya ufuatiliaji wa asasi/vituo vinavyotoa elimu ya awali, msingi, sekondari na elimu ya ualimu bila kufuata taratibu na kutoa mapendekezo stahili; na
- (i) kuandaa utaratibu mpya wa kufanya ukaguzi wa shule.

Idara ya Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi

123. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Idara ya Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi itatekeleza yafuatayo:

- (a) kununua na kusambaza vifaa vya kuwezesha kufundisha na kujifunza ambavyo ni televisheni, kanda za video, kaseti za redio, kamera na paneli za Sola kwa ajili ya utekelezaji wa programu ya *Ndiyo Ninaweza* inayoendeshwa katika Halmashauri za majaribio za Temeke, Ilala, Kinondoni,

Ilemela, Dodoma (M) na Songea (M); kuandaa filamu za masomo ya programu ya *Ndiyo Ninaweza* na kutoa mafunzo kwa wawezeshaji 122 wa programu ya *Ndiyo Ninaweza* katika wilaya za majaribio;

- (b) kuchapa vitabu vya wawezeshaji 122, wasimamizi 24, wanakisomo 1,840 na kuandaa mada (*scripts*) kwa ajili ya vipindi vya redio, televisheni na video;
- (c) kufanya ufuatiliaji wa programu za MEMKWA, MUKEJA na *Ndiyo Ninaweza* pamoja na programu ya menejimenti ya data za Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo rasmi;
- (d) kufanya tathmini ya utekelezaji wa Mkakati wa Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi;
- (e) kufanya utafiti wa kisomo ili kubaini hali halisi ya kiwango cha kutojua kusoma, kuandika na kuhesabu nchini;
- (f) kutoa mafunzo kwa watendaji 15 wa Idara kuhusu usimamizi na uendeshaji wa Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi;
- (g) kutekeleza Mpango Mkakati wa Elimu kuhusu Haki za Binadamu katika Kanda ya Ziwa kwa kushirikiana na Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto; na UNESCO; na
- (h) kuratibu ukarabati wa majengo ya Kituo cha Taifa cha Kisomo Mwanza na kituo cha uchapaji makao makuu ya Wizara (Press A).

Taasisi,Wakala na Mabaraza ya Wizara

124. **Mheshimiwa Spika**, Taasisi, Wakala na Mabaraza yaliyo chini ya Wizara yangu yanafanikisha utoaji wa elimu bora. Wakala, Taasisi na Mabaraza yatatekeleza kazi zilizopangwa kwa kuzingatia malengo na mipango ya elimu kama ifuatavyo:

Chuo Kikuu cha Dar es Salaam

125. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha 2009/2010, Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 6,850 kati yao 4,200 ni wa shahada ya kwanza na 2,650 shahada ya uzamili;
- (b) kuendeleza ushirikiano na serikali na wafadhili mbalimbali katika kugharamia utafiti na mafunzo;
- (c) kuendeleza na kukamilisha ujenzi wa madarasa, maabara na makumbusho ya Chuo kupitia mradi wa Benki ya Dunia;
- (d) kuendeleza ujenzi wa makao makuu mapya ya Taasisi ya Sayansi za Bahari (Institute of Marine Science - IMS) sehemu ya Buyu, Zanzibar;
- (e) kukamilisha ujenzi wa kumbi 2 za mihadhara zenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 1000 kila moja;
- (f) kukarabati mabweni 6 ya wanafunzi, madarasa na nyumba za wafanyakazi;
- (g) kukamilisha makabidhiano ya majengo ya Chuo cha Bima Mikocheni kuwa sehemu ya Chuo Kikuu cha Dar es Salaam;
- (h) kufuatilia ujenzi wa awamu ya tatu ya mradi wa Mlimani City utakaojumuisha hoteli ya kitalii na bustani ya wanyama;

- (i) kuajiri wafanyakazi 380 ili kukidhi ongezeko la wanafunzi na kujaza nafasi zilizoachwa wazi na waliostaafu na walioondoka; na
- (j) kuanza awamu ya tatu ya ujenzi wa jengo la Skuli ya Biashara;

Skuli ya Uandishi wa Habari na Mawasiliano ya Umma

126. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Skuli ya Uandishi wa Habari na Mawasiliano ya Umma itatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 100 wa ngazi ya Shahada ya Kwanza, 20 Stashahada ya Uzamili, 20 Shahada ya Uzamili, 40 wa ngazi ya Cheti na 30 Cheti cha Awali;
- (b) kujenga madarasa mawili (2) na ukumbi mmoja (1) wa mihadhara;
- (c) kuajiri wataalamu 5 na wahadhiri 10;
- (d) kuongeza masafa ya utangazaji kwa Redio Mlimani na Televisheni Mlimani;
- (e) kuanzisha Shahada ya Uzamili ya Uandishi wa Habari na Mawasiliano ya Umma; na
- (f) kufanya utafiti wa kitaaluma na kitaalamu katika nyanja za mawasiliano ya umma na matangazo.

Chuo Kikuu Kishiriki Cha Elimu Dar es Salaam

127. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa 2009/2010 Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam kitatekeleza yafuatayo

- (a) kudahili wanafunzi 1,150 kati ya hao 150 wa fani ya sayansi;

- (b) kukamilisha ujenzi wa kumbi 3 za mihadhara (Lecture Theatres);
- (c) kununua vifaa vya maabara na vifaa vya kufundishia na kujifunza kwa ajili ya wanafunzi wenye ulemavu;
- (d) kununua samani za maktaba na vitabu zaidi vya kufundishia;
- (e) kuimarisha miundombinu ya TEHAMA;
- (f) kutoa mafunzo maalum kwa wadhiliwa wa kike 50 kwenye fani ya sayansi kwa lengo la kuongeza wahitimu wa kike kwenye fani hiyo;
- (g) kushirikiana na vyuo na taasisi za ndani na nje ya nchi katika utafiti na mafunzo, hasa kwa shahada za uzamili na uzamivu; na
- (h) kujenga kituo cha afya.

Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa

128. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi wapya 800 wa Shahada ya Kwanza na hivyo kufanya idadi ya wanachuo kufikia 2,200;
- (b) kuanza mchakato wa ujenzi wa mabweni ya wanafunzi;
- (c) kuendelea na upanuzi wa maktaba awamu ya pili ambao utaongeza nafasi 960 za wasomaji ili kufikia hitaji la msingi la asilimia 60 ya wanafunzi kuweza kutumia maktaba;
- (d) kuanza ujenzi wa ukumbi wa mihadhara ambao utakuwa na uwezo wa kuchukua wanafunzi 1,000;

- (e) kununua vifaa vya maabara na magari 3 kwa ajili ya Wakuu wa Vitivo;
- (f) kuendelea kukarabati barabara za Chuo;
- (g) kuanza ujenzi wa jengo la utawala ambalo litaongeza nafasi za ofisi;
- (h) kuanza awamu ya pili ya ujenzi wa uzio kuzunguka eneo la Chuo;
- (i) kuajiri wahadhiri 92 na wafanyakazi waendeshaji 40; na
- (j) kugharamia mafunzo kwa wahadhiri 20 (Shahada ya Uzamili 16 na Uzamivu 4).

Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo

129. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo kitatekeleza yafuatayo:

- (a) Kudahili wanafunzi 1,571 wa shahada ya kwanza na 513 wa shahada ya uzamili;
- (b) kuanzisha ufundishaji wa kutumia TEHAMA na kuongeza upatikanaji wa vifaa na zana za kufundishia na kujifunzia;
- (c) kuongeza pato la ndani kutoka shilingi 4,512,628,391.00 kufikia shilingi 7,347,618,851.85;
- (d) kujenga kumbi nne (4) za mihadhara zenye uwezo wa kukaa wanafunzi 250 kila moja, maabara tatu (3) zenye uwezo wa kukaa wanafunzi 60 kila mmoja, kukamilisha ujenzi wa mabweni mawili (2) ya wanafunzi yenye uwezo wa kulaza jumla ya wanafunzi 1,320 na kuanza mengine mawili yenye uwezo unaofanana; na
- (e) kuendelea kutoa elimu na ushauri kwa wakulima kwa kutumia semina, warsha na kozi fupi na kuanza ujenzi wa Kitivo cha Sayansi.

Chuo Kikuu Kishiriki cha Ushirika na Stadi za Biashara Moshi

130. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 Chuo Kikuu Kishiriki cha Ushirika na Stadi za Biashara Moshi kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kuongeza udahili wa wanafunzi kutoka 2,186 mwaka 2008/2009 hadi kufikia wanafunzi 2,450 mwaka 2009/2010;
- (b) kuendeleza mafunzo ya wafanyakazi, hususani Wahadhiri 20 katika kiwango cha Shahada ya Uzamivu ;
- (c) kuboresha utafiti na uchapishaji wa makala mbalimbali ili kusambaza elimu inayokidhi mahitaji ya sasa ya jamii, ikiwa ni pamoja na vyama vya ushirika vya akiba na mikopo, (SACCOS), maendeleo ya ushirika;
- (d) kuimarisha Matawi manne ya kanda: Mtwara, Iringa, Mwanza na Tanga ili kuielimisha jamii katika masuala ya vyama vya ushirika vya akiba na mikopo na maendeleo ya ushirika katika sekta za kilimo, Madini, uvuvi na huduma;
- (e) kuimarisha na kuongeza kiwango cha huduma za utafiti na ushauri kwa kushirikiana na Taasisi za ndani na nje ya nchi;
- (f) kuimarisha mipango ya uenezi wa elimu ya ushirika kwa kushirikiana na Wizara ya Kilimo, Chakula na Ushirika, COASCO na Muungano wa Vyama vya Ushirika (TFC);

- (g) kuchukua hatua za makusudi kushughulikia mahitaji ya jamii katika masuala mtambuka, kama jinsia, UKIMWI, walemavu, mazingira na wastaafu;
- (h) kukamilisha utekelezaji wa masharti yaliyotolewa na Kamisheni ya Vyuo Vikuu ili kukiwezesha Chuo kupanda daraja na kuwa Chuo Kikuu kamili (Fully Fledged University); na
- (i) kukamilisha maandalizi ya Mpango Mkakati wa Chuo kwa mwaka 2009/2010 - 2014/2015.

Chuo Kikuu cha Dodoma

131. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 Chuo Kikuu Dodoma kitatekeleza yafuatayo:

- (a) Matarajio ya kudahili wanafunzi 9,810 wa Shahada mbalimbali; na hivyo kuwa na jumla ya wanafunzi 17,282 katika mwaka 2009/2010. Aidha, Chuo kitaanzisha Shahada mpya 28;
- (b) kuendeleza ujenzi wa Chuo cha Tiba na Chuo cha Sayansi Asili na Hisabati na kuanzisha Skuli ya Tiba, Skuli ya Uuguzi, Skuli ya Sayansi za Asili, Hisabati na Skuli ya Sayansi za Ardhi;
- (c) kuandaa mkakati wa Mawasiliano na Taarifa kwa mbinu za kisasa;
- (d) kuajiri wanataaluma 300 kati yao 80 kutoka nje ya nchi na wafanyakazi waendeshaji 260;
- (e) kuendeleza ujenzi wa jengo la utawala, ofisi na barabara mzingo pamoja na mtandao wa maji safi na maji taka; na
- (f) kuendelea kufanya tafiti 14 kwa kushirikiana na watafiti wengine wa ndani na nje ya nchi.

Chuo Kikuu Mzumbe

132. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 Chuo Kikuu Mzumbe kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 2,310, kati ya hao 1,215 katika Cheti, Stashahada na Shahada ya Kwanza na 1,095 katika Shahada za Uzamili;
- (b) kugharamia mafunzo kwa watumishi 15 katika ngazi ya Shahada za Uzamivu na wengine 38 katika ngazi ya Shahada za Uzamili;
- (c) kukamilisha ujenzi wa bweni la wanafunzi wa kike lenye uwezo wa kuhudumia wanafunzi 400 katika Kampasi Kuu Mzumbe;
- (d) kukamilisha ujenzi wa ofisi za wahadhiri zenye uwezo wa kuhudumia wahadhiri 100 na maktaba yenye uwezo wa kuhudumia wasomaji 400 kwa wakati mmoja kwenye Kampasi ya Mbeya;
- (e) kukamilisha malipo ya viwanja 3 vilivyopo Upanga, kwa ajili ya upanuzi wa Skuli ya Dar es Salaam;
- (f) kukamilisha tafiti 20 na kutoa ushauri katika maeneo 35 ya menejimenti, uongozi na sayansi ya jamii;
- (g) kuchapisha vitabu 6, makala za kufundishia 6 na makala nyingine 30; na
- (h) kuajiri wahadhiri 37 na wafanyakazi waendeshaaji 21.

Chuo Kikuu Huria Cha Tanzania

133. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha 2009/2010, Chuo Kikuu Huria cha Tanzania kimejizatiti kutekeleza shughuli zifuatazo:

- (a) kudahili wanafunzi 3,000. Kwa sasa chuo kina jumla ya wanafunzi 28,935;
- (b) kufanya ukarabati wa majengo ya vituo vilivyopo Kilimanjaro, Zanzibar, Njombe na Mpanda;
- (c) kukarabati na kumalizia ujenzi wa majengo ya TUCTA katika mikoa ya Tanga na Kagera ili yaweze kutumiwa kwa ubia;
- (d) kuendelea kushirikiana na Vyuho Vikuu Huria vya Africa (ACDE) katika shughuli za kitaaluma;
- (e) kufungua vituo vya Chuo Kikuu Huria cha Tanzania nchini Rwanda na Uganda;
- (f) kutoa mafunzo ya awali ya kompyuta kwa wanafunzi wanaojiunga na Chuo;
- (g) kufanya ukarabati wa majengo ya PEHCOL mkoani Kilimanjaro;
- (h) kuanza ujenzi wa ofisi za kituo cha mkoa wa Mtwara kwa mkopo uliotolewa na Mamlaka ya Elimu Tanzania (TEA);
- (i) kuanza kutoa mafunzo ya Shahada mpya ya Uzamili ya Sheria (LLM) kwa kutumia Teknolojia ya Mawasiliano na Simu; na
- (j) kuanza ujenzi wa majengo ya Makao Makuu ya Chuo Bungo wilayani Kibaha kwa kuanza na Ofisi ya Mapokezi, Bohari na madarasa mawili ya kufanyia mitihani.

Chuo Kikuu cha Tiba na Sayansi za Afya Muhimbili

134. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa 2009/2010 Chuo Kikuu cha Tiba na Sayansi za Afya Muhimbili kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 350 wa fani mbalimbali za tiba na afya na kuweka samani na umeme katika majengo;
- (b) kukamilisha tathmini na kuwalipa fidia wananchi wa eneo la Mloganzila, kujenga barabara na kupeleka umeme na maji katika eneo hilo;
- (c) kuajiri Wahadhiri 59 katika idara mbalimbali za kitaaluma zilizopo chuoni;
- (d) kuendeleza ujenzi wa kantini katika hosteli za Chole na kujenga ukuta kuzungukia enelo la hosteli; na
- (e) kuendelea na tafiti za magonjwa yanayoathiri jamii yakiwemo malaria, afya ya uzazi, kifua kikuu na UKIMWI.

Chuo Kikuu Ardhi

135. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa 2009/2010 Chuo Kikuu Ardhi kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 883 wa Shahada ya kwanza 200 wa Shahada za Uzamili na Uzamivu, kuongeza udahili wa wanafunzi wa kike kufikia asilimia 30 ya wanafunzi wote;
- (b) kukamilisha zoezi la kuhuisha miongozo na taratibu za uendeshaji wa Chuo ili iendane na hadhi ya Chuo Kikuu kinachojitegemea na kuimarisha utendaji wa Skuli na Idara za mafunzo;

- (c) kugharamia mafunzo ya wahadhiri wapya 25 na wafanyakazi waendeshaaji 16. Wahadhiri 10 watasomesha kupitia ufadhili wa Benki ya Dunia;
- (d) kuboresha huduma za utafiti na ushauri wa kitaalamu ili kuboresha maisha ya jamii na maendeleo ya taifa kwa ujumla;
- (e) kuanzisha mafunzo ya shahada za Uzamili za Makazi; Menejimenti na Athari za Maafa (Disaster Risk Management); Shahada za Kwanza za Usimamizi wa Biashara, fedha, uhasibu, benki na masoko; Shahada za Kwanza za Sayansi za Kompyuta na Mawasiliano; Teknolojia na Usimamizi wa Mfumo wa Mawasiliano; Uchoraji na GIS; Uhandisi Ujenzi; Uchumi na Taaluma za Maendeleo (Development Studies); na Stashahada ya Uzamili ya Makazi;
- (f) kukamilisha Awamu ya Pili ya kuweka huduma ya Intaneti katika majengo ili kukuza matumizi ya TEHAMA chuoni;
- (g) kukamilisha awamu ya 4 na ya 5 ya ujenzi wa jengo jipya kwa ajili ya mihadhara, madarasa, ofisi za walimu na kuanza awamu ya kwanza na ya pili ya ujenzi wa jengo jingine jipya (Observation Hill Building) kwa ajili ya shughuli za kitaaluma;
- (h) kufanya ukarabati wa mabweni, ofisi, madarasa, nyumba za wafanyakazi, barabara na njia za watembea kwa miguu na miundo msingi ya usambazaji wa maji, umeme na huduma nyingine muhimu;
- (i) kufanya tafiti 65 katika maeneo ya maafa, ardhi na makazi kutokana na shughuli za uchimbaji madini na kuainisha mikakati ya kupunguza athari zake; na kufanya tafiti juu ya mabadiliko ya matumizi ya ardhi pembezoni mwa miji;

- (j) kukamilisha zoezi la ununuzi wa ekari 2,000 (hekta 810) katika Kijiji cha Kikongo Mlandizi, Mkoa wa Pwani kwa ajili ya upanuzi wa baadaye wa shughuli za Chuo; na
- (k) kununua vifaa vya upimaji, ujenzi wa maabara ya gesi ya kinyesi cha wanyama, vitabu, vifaa vya teknolojia ya habari na mawasiliano, kujenga miundombinu kwa ajili ya ufundishaji kwenye Skuli ya Sayansi ya Mazingira, kujisajili kwenye majarida ya kitaaluma na kununua *hardware* kwa ajili ya uchapishaji kupitia mradi unaofadhiliwa na Benki ya Dunia.

Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere

136. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 130 wa Cheti, 300 wa Stashahada na 129 wa Shahada ya Kwanza;
- (b) kuajiri wanataaluma 15 na wafanyakazi waendeshaji 10;
- (c) kugharamia mafunzo kwa wanataaluma 10 na wafanyakazi waendeshaji 10;
- (d) kukarabati Mabweni ya Azimio na Mwongozo na kujenga uzio eneo la Chuo - Dar es Salaam; na
- (e) kuanza ujenzi wa Tawi la Chuo eneo la Bububu – Zanzibar.

Chuo cha Ufundi Arusha

137. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Chuo cha Ufundi Arusha kitatekeleza yafuatayo:

- (a) kudahili wanafunzi 205 katika ngazi ya Stashahada; katika programu 7 za Cheti cha Ufundi na Stashahada katika fani za Uhandisi za Magari, Ujenzi, Mitambo, Umeme, Barabara, Elektronik na Mawasiliano Anga;
- (b) kuanzisha programu mpya ya Sayansi ya Maabara na Teknolojia;
- (c) kununua vifaa na zana za kisasa za kufundishia katika maabara na karakana ili kuboresha ufundishaji na kujifunza;
- (d) kukarabati bweni moja la wavulana na baadhi ya nyumba za wafanyakazi;
- (e) kuboresha na kuimarisha masomo ya jioni pamoja na *part time courses* ili kuongeza udahili wa wanafunzi;
- (f) kuandaa mpango wa matumizi ya ardhi ya Chuo ikiwa ni pamoja na kupata hati miliki;
- (g) kujenga maabara 3 za kozi ya Sayansi ya Maabara na kuendeleza ujenzi wa hosteli ya wanafunzi 200;
- (h) kuajiri wanataaluma 20 na wafanyakazi waendeshaji 16;
- (i) kuendesha kozi ya awali ya kujiunga na chuo kwa wasichana;
- (j) kugharamia mafunzo ya muda mrefu na mfupi kwa wanataaluma 25 na wafanyakazi waendeshaji 15; na
- (k) kuhuisha mitaala 18 iliyopo na kuandaa mitaala mipya 9 kwa programu 3 tofauti.

Tume ya Taifa ya UNESCO

138. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Tume ya Taifa ya UNESCO itatekeleza yafuatayo:
- (a) Kuratibu ushiriki wa Taifa katika kuandaa Programu na Bajeti ya UNESCO kwa kipindi cha 2010-2011 na kuandaa ujumbe wa Serikali kwenye Kikao cha 35 cha Mkutano Mkuu wa UNESCO;
 - (b) kutathmini miradi ya UNESCO chini ya *Participation Programme* kwa kipindi cha 2008-2009 na kuratibu na kutathmini miradi itakayoidhinishwa kwa kipindi cha 2010-2011;
 - (c) kuendelea kuratibu utekelezaji wa Programu ya Kuhifadhi Historia ya Ukombozi Barani Afrika;
 - (d) kuendelea kuratibu utekelezaji wa miradi chini ya programu ya Mwaka wa Kimataifa wa Sayari Dunia itakayopata fedha;
 - (e) kuendelea kuratibu utekelezaji wa mkataba wa ushirikiano kati ya Chuo Kikuu cha Dar es Salaam, Chuo Kikuu cha Bangor, Uingereza na UNESCO unaohusu uanzishaji wa Kiti cha UNESCO (UNESCO Chair) katika Taasisi ya Sayansi ya Bahari Zanzibar ya Chuo Kikuu cha Dar es salaam;
 - (f) kuendelea kuratibu maandalizi ya uzinduzi wa programu ya Uhuishaji wa Mfumo wa Sayansi, Teknolojia na Ubunifu kwa kushirikiana na UNESCO na wadau wengine;
 - (g) kuendelea kuratibu miradi chini ya programu ya Mwaka wa Kimataifa wa Astronomia itakayopata ufadhili;
 - (h) kutoa elimu kwa wadau na watendaji kuhusu utekelezaji wa programu ya Mwongo wa kimataifa wa Elimu kwa Maendeleo Endelevu;
 - (i) kukamilisha uundaji wa Bodi ya Tume ya Taifa ya UNESCO na kuajiri watumishi wapya wa kada mbalimbali;

- (j) kuwapatia watumishi mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi ya kuwaongezea ujuzi na ufanisi kazini;
- (k) kuendesha mafunzo kwa watumishi kuhusu mfumo wa wazi wakupima utendaji kazi kwa watumishi wa umma (Open Performance Review and Appraisal System - OPRAS);
- (l) kutoa mafunzo ya elimu dhidi ya UKIMWI kwa watumishi wa Tume;
- (m) kutayarisha vipindi vya radio na televisheni na makala na kuchapisha Jarida la Tanzania na UNESCO kwa ajili ya kutoa elimu kwa umma kuhusu kazi za UNESCO na Tume ya Taifa ya UNESCO;
- (n) kutoa elimu kuhusu masuala mtambuka ya jinsia, rushwa na haki za binadamu; na
- (o) kuimarisha mtandao wa *Associated Schools* na *Club* za UNESCO.

Tume ya Vyuho Vikuu Tanzania

139. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Tume ya Vyuho Vikuu Tanzania itatekeleza yafuatayo:

- (a) kutathmini ubora wa programu 20 za masomo ya vyuho vikuu na vyuho vikuu vishiriki nchini kwa lengo la kuziidhinisha;
- (b) kuendesha warsha na semina za mafunzo 10 za uelimishaji umma kuhusu majukumu ya Tume;
- (c) kukamilisha mchakato wa kuandaa mfumo wa tuzo zinazotambuliwa kitaifa (*National Qualifications Framework*);
- (d) kutathmini vyeti 200 vya wahitimu vitakavyowasilishwa ili kutambua uhalali wake;

- (e) kuendelea kuratibu na kutathmini mradi wa majaribio ya udhibiti ubora wa vyuo vikuu 7 vinavyotekeleza mradi chini ya IUCEA;
- (f) kutoa machapisho 10 yenye taarifa za kuuelimisha umma kuhusu majukuku ya Tume, ufanisi wake, na kutoa miongozo kwa vyuo vikuu nchini kuhusu uthibiti wa ubora wa elimu ya juu;
- (g) kukagua na kutathmini mipango ya kuanzisha/kuhuisha vyuo vikuu 5 kwa lengo la kutoa hati husika;
- (h) kuendelea kusimamia udahili wa wanafunzi wapatao 40,000 ili kufikia lengo la kuwa na wanafunzi wapatao 300,000 kwenye taasisi za elimu ya juu nchini ifikapo mwaka 2015;
- (i) kuendelea na ujenzi wa jengo la ofisi za kudumu za Tume;
- (j) kuendelea kuratibu maonesho ya Elimu ya juu, Sayansi na Teknolojia; na
- (k) kuendelea kuhamasisha wafanyakazi kuhusu masuala mtambuka.

Mamlaka ya Elimu Tanzania

140. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Mamlaka ya Elimu Tanzania itatekeleza yafuatayo:

- (a) kutafuta rasilimali kutoka kwenye vyanzo mbalimbali vya mapato ikiwa ni pamoja na wadau wa elimu walio ndani na nje ya nchi;
- (b) kuendelea kutoa ufadhili wa miradi ya elimu inayolenga kuongeza udahili na ubora wa elimu na kuleta usawa katika upatikanaji wa elimu katika ngazi zote;

- (c) kuendeleza ushirikiano na Halmashauri zilizopo chini ya Muungano wa Serikali za Mitaa (ALAT) na Ofisi ya Waziri Mkuu-TAMISEMI ikiwemo mifuko ya Elimu ya Wilaya ili kutekeleza miradi mbalimbali ya elimu;
- (d) kukamilisha uandaaji wa rasimu ya marekebisho ya Sheria ya Mfuko wa Elimu Na.8 ya mwaka 2001 iliyoanzisha Mfuko wa Elimu na Mamlaka ya Elimu Tanzania;
- (e) kuelimisha na kuhamasisha umma kupitia majarida, vipindi vya redio, televisheni na tovuti ya Mamlaka ili kuhamasisha jamii kushiriki katika kuchangia miradi ya elimu;
- (f) kuendelea kukagua na kufanya tathmini ya miradi ya elimu iliyofadhiliwa na Mamlaka ya Elimu Tanzania ili kubaini kama malengo tarajiwa yamefikiwa;
- (g) kununua magari mawili (2) na vifaa vya ofisi; na
- (h) kukamilisha maandalizi ya ujenzi wa jengo la ofisi za kudumu za Mamlaka ya Elimu Tanzania.

Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu

141. **Mheshimiwa Spika**, Serikali inathamini na imeweka kipaumbele cha pekee katika kuwapa mikopo wanafunzi wote wanaostahili kwa kuwa na sifa za kujiunga na elimu ya juu na kupewa mikopo. Katika mwaka 2009/2010, wanafunzi watakaopewa mikopo ni 69,442 ambao (i) wamefaulu kwa daraja la I-II katika mtihamani wa taifa wa kumaliza Kidato cha Sita; na (ii) wamedahiliwa kusomea Shahada za ualimu au sayansi.

142. **Mheshimiwa Spika**, baada ya kuchaguliwa, wanafunzi wote 69,442 watapewa mkopo na Serikali. Jumla ya Shilingi 197,348,958,875 zimepangwa kutumika kwa ajili ya kugharamia mikopo hiyo. Malipo hayo ni kwa ajili ya kulipia gharama za chakula na malazi (Meals and Accomodation), vitabu na viandikwa (Books and Stationery) na utafiti (Research) kwa asilimia 100; na gharama za mafunzo (Tuition Fees), mafunzo kwa vitendo (Field Practicals) na mahitaji maalumu ya vitivo (Special Faculty Requirements) ambazo zitatolewa kwa kuzingatia matokeo ya upimaji wa uwezo wa mkopaji kiuchumi (Means Testing). Aidha, katika mwaka 2009/2010 mkopo wa vitabu na viandikwa umeongezwa kutoka Shilingi 120,000 hadi 200,000. Gharama anazochangia mwanafunzi katika Vyuu Vikuu vya umma ni kati ya asilimia 40 na 50 ya gharama halisi ya kumsomesha mwanafunzi. Gharama nyingine hugharimiwa moja kwa moja na Serikali.

143. **Mheshimiwa Spika**, ili kuwavutia vijana kuchukua masomo ya sayansi; katika mwaka 2009/2010 wanafunzi wote watakaosomea masomo ya sayansi watapewa mikopo kwa asilimia 100. Taarifa za wanafunzi wengine zitahakikiwa kutumia vyombo vya serikali katika ngazi ya vijiji, kata na wilaya ili kuwapa mikopo kulingana na uwezo wa kiuchumi wa kila mwombaji. Katika mwaka 2009/10 , madaraja ya mikopo yameongezwa kutoka madaraja 6 hadi 11; yaani A (100%), B (90%), C (80%), D (70%), E (60%), F (50%), G (40%), H (30%), I (20%), J (10%), na K (0%). Hatua hii inalenga kuongeza ufanisi na kupunguza malalamiko ya wanafunzi kwa kuongeza usahihi wa *Means Testing*.

144. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 mahitaji halisi ya mikopo kwa wanafunzi 69,442 ni shilingi 197,348,958,875. Katika bajeti tunayojadili sasa shilingi bilioni 117 zimetengwa wakati shilingi bilioni 80.4 zitatolewa baadaye na serikali.

145. **Mheshimiwa Spika**, napenda kuliarifu Bunge lako tukufu kuwa mikopo ya elimu ya juu imekuwa ikiongezeka mwaka hadi mwaka na kuwa mzigo mkubwa sana katika bajeti ya Serikali. Hivyo, Serikali inaangalia njia mbadala na endelevu ya kushughulikia mikopo ya wanafunzi wa Elimu ya Juu. Kazi hii inafanywa sasa na itakapomalizika Bunge lako tukufu litaarifiwa. Aidha, Serikali itaendelea kutoa elimu kwa umma juu ya wajibu wa kila mmoja wetu kuchangia elimu ya juu, taratibu za utoaji mikopo pamoja na urejeshwaji wake.

Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi

146. **Mheshimiwa Spika**, mwaka 2009/2010, Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi litatekeleza yafuatayo:

- (a) kukagua vyuo vya elimu ya ufundi na kutoa ithibati kwa vyuo 20;
- (b) kukagua na kusajili vyuo 20 vya elimu ya ufundi vyenye uwezo wa kutoa mafunzo ya ufundi;
- (c) kuhakiki na kutathimini utekelezaji wa masharti ya ithibati katika vyuo 20 vya elimu ya ufundi vyenye ithibati kamili;
- (d) kuratibu na kuandaa mtaala wa elimu ya ufundi katika programu 25 zenye kuzingatia umahiri wa mwanafunzi na mahitaji ya soko la ajira;
- (e) kukagua, kutathimini na kuwasajili walimu 500 wenye sifa za kufundisha katika vyuo vya elimu ya ufundi;
- (f) kusimamia na kuviwezesha vyuo 20 vya elimu ya ufundi kuweka mfumo wa udhibiti na uhakiki wa ubora wa mafunzo yatolewayo;
- (g) kuratibu mitihani ya elimu ya ufundi katika vyuo 30 vinavyotumia mtaala mpya unaozingatia umahiri wa mwanafunzi na mahitaji ya soko la ajira;
- (h) kuratibu udahili wa wanafunzi katika vyuo vya elimu ya ufundi 17 vinavyotoa mafunzo ya elimu ya ufundi ngazi ya Shahada na Stashahada ya Juu;
- (i) kuratibu mafunzo ya ufundishaji katika mfumo wa *Competence Based Education and Training* (CBET) kwa walimu kutoka vyuo 20 vya elimu ya ufundi; na

- (j) kuimarisha ushirikiano na taasisi za ndani na nje ya nchi zenye majukumu kama ya Baraza.

Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu

147. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu utatekeleza yafuatayo:

- (a) kutoa mafunzo ya stashahada ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa viongozi 300 wa ngazi mbalimbali za Elimu;
- (b) kutoa mafunzo ya cheti cha Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa walimu wakuu wa shule za Msingi 500 kwenye vyuo vya Ualimu;
- (c) kutoa mafunzo ya mwezi mmoja ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa Maafisa Elimu Taaluma Wilaya na Maafisa elimu Vifaa na Takwimu 120 kwa ufadhili wa JICA;
- (d) kutoa mafunzo ya awali ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa Wakuu wapya wa shule za sekondari 550;
- (e) kutoa mafunzo ya mwezi 1 ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa Wakuu wa Shule za Sekondari 240;
- (f) kutoa mafunzo ya mwezi 1 ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa Wakaguzi wapya Shule 200;
- (g) kutoa mafunzo kwa maafisa 194 wakiwemo wa ngazi ya shule, kata na wilaya juu ya utayarishaji wa Mipango ya Jumla ya Maendeleo katika wilaya sita zinazofadhiliwa na UNICEF ambazo ni Bagamoyo, Makete, Temeke, Siha, Hai na Mtwara (V);

- (h) kufanya tafiti 2 za kielimu kwa kushirikiana na nchi za Malawi, Uganda, Msumbiji na Afrika Kusini chini ya mradi wa *LEAD Link*; na
- (i) kufanya ukarabati wa majengo na kuanza ujenzi wa hosteli na ukumbi wa mihadhara.

Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima

148. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima itatekeleza yafuatayo:

- (a) kutoa mafunzo kwa walengwa wa Cheti 40, Stashahada 359, Stashahada ya Juu 355 na Cheti cha Sheria 200;
- (b) kutoa mafunzo ya namna ya kufundisha kwa kutumia mtindo wa CBET kwa wakufunzi na wahadhiri;
- (c) kutoa *Alumni Newsletter* Na. 4, kuandika na kuchapa masomo ya Ufundi na Biashara ya Kidato cha 5 na 6;
- (d) kufanya tathmini ya utekelezaji wa mpango wa Elimu Masafa na Ana kwa Ana;
- (e) kuongeza idadi ya wanafunzi wa Elimu ya sekondari kwa Masafa na Ana kwa Ana, kutoka 30,036 na hadi 50,000;
- (f) kuandaa na kusimamia utekelezaji wa sera ya utafiti, ushauri na machapisho ya TEWW;
- (g) kuzindua utekelezaji wa programu ya *Intergrated Post Primary Education-IPPE* katika wilaya saba za majaribio: Siha, Same, Makete, Bagamoyo, Temeke, Mtwara Vijijini na Magu;
- (h) kuandaa mfumo wa ukusanyaji wa takwimu na taarifa za TEWW;

- (i) kuanzisha na kuratibu mfumo wa ufuatiliaji na tathmini ya maendeleo ya shughuli za TEWW;
- (j) kugharamia watumishi 2 mafunzo ya Shahada ya Uzamivu, na 4 Shahada ya Uzamili, Sekondari 30 na 40 mafunzo ya muda mfupi;
- (k) kuajiri watumishi 7 katika fani za Studio na Ufundi umeme wakiwamo na wahadhiri;
- (l) kununua magari 3 kwa ajili ya ufuatiliaji wa utekelezaji wa Elimu Masafa na masomo ya Ana kwa Ana;
- (m) kukarabati jengo la Elimu kwa Njia ya Posta Makao makuu na ofisi za mikoa ya Kilimanjaro, Ruvuma na Morogoro;
- (n) kuunganisha makao makuu TEWW na vituo vitano katika mtandao wa mawasiliano ya kompyuta kwa ajili ya kuboresha utoaji Elimu Masafa;
- (o) kuandaa na kuchapa Mpango Mkakati wa UKIMWI;
- (p) kuzindua studio kwa ajili ya kutoa elimu kwa umma kote nchini juu ya masuala mtambuka, Haki za Binadamu, utunzaji wa mazingira, Afya bora, umaskini na elimu ya kujikinga na UKIMWI; na
- (q) kuendesha mafunzo ya uratibu, usimamizi na menejimenti ya vituo vya MEMKWA na MUKEJA katika wilaya 75 zilizobaki.

Taasisi ya Elimu Tanzania

149. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Taasisi ya Elimu Tanzania itatekeleza yafuatayo:

- (a) kufanya tathmini ya njia za kufundishia na kujifunzia, matumizi ya maabara na kuendesha mikutano ya paneli za masomo 15 ya mitaala ya shule na vyuo ili kupata maoni ya kuboresha elimu ikiwemo mihtasari;
- (b) kuandika moduli za wanachuo kwa masomo 26 ya mtaala wa mafunzo ya ualimu ngazi ya cheti na miongozo ya walimu ya kufundishia masomo 25 ya mtaala wa sekondari kidato cha 5 na 6;
- (c) kuchapa na kusambaza vitabu 24 vya MEMKWA vya kundi-rika la 1 na 2 mwaka wa 2 pamoja na miongozo 3,000 ya kufundishia masomo ya shule za sekondari kidato cha 1-4;
- (d) kurusha vipindi 13 vya redio na televisheni kwa masomo ya Hisabati na Kiingereza darasa la III na IV;
- (e) kuandika vitabu vya shule kwa masomo ya Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari kidato cha 1-4 na kuandaa vivunge vya kufundishia na chati 500 za somo la Sayansi, Stadi za Kazi na Hisabati kwa darasa la I-VII;
- (f) kuandaa andiko la mradi wa ujenzi wa kituo cha mafunzo, kiwanda cha uchapishaji wa vitabu na ukumbi wa mikutano;
- (g) kununua magari 4, samani, vifuasi vya kompyuta na *'software'* mpya na vifaa vya usalama;
- (h) kuendesha mafunzo kwa wawezeshaji ngazi ya kitaifa na ngazi ya wilaya na kwa walimu 2,000 wa shule za Awali na Msingi, 1650 wa shule za sekondari na wakufunzi 11,000 wa vyuo vya ualimu;

- (i) kutayarisha programu za kielektroniki kwa ajili ya kufundishia na kujifunzia kwa vyuo vya ualimu; na
- (j) kufanya majaribio ya miongozo ya kufundishia na kujifunzia elimu ya UKIMWI katika shule za awali na msingi.

Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania

150. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania itatekeleza yafuatayo:

- (a) kuimarisha na kuboresha huduma za maktaba kwa watu wazima na watoto katika mikoa 19 ikiwa ni pamoja na kuongeza machapisho 60,000;
- (b) kuanzisha matumizi ya TEHAMA kwa kufunga mtandao katika maktaba za Mwanza, Tanga na Songea;
- (c) kuendeleza ujenzi na kuimarisha Chuo cha Ukutubi na Uhifadhi wa Nyaraka Bagamoyo hasa ujenzi wa hosteli za wanachuo;
- (d) kutoa mafunzo ya Ukutubi na Uhifadhi wa Nyaraka kwa walengwa 160 Cheti, 80 Stashahada na 120 mafunzo ya muda mfupi kwa wafanyakazi wa maktaba nchini;
- (e) kukarabati majengo ya maktaba na kununua samani katika mikoa ya Mara, Mtwara na Tabora;
- (f) kuhamasisha wananchi katika mikoa 21 ili wajenge utamaduni wa kusoma; na
- (g) kutoa ushauri wa kitaalamu juu ya uanzishaji, upangaji na uendeshaji wa maktaba za shule, vyuo na taasisi.

Kituo cha Maendeleo Dakawa

151. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010 kituo cha Maendeleo Dakawa kitatekeleza kazi zifuatazo:

- (a) kutoa huduma ya maji safi/taka kwa wakazi kituoni;
- (b) kuhakikisha wakazi wanaishi katika hali huru bila ya magonjwa;
- (c) kuhakikisha kituo na makazi ya wanakituo yanafikiwa; na
- (d) kuendelea na utekelezaji wa Mpango Mkakati.

Baraza la Mitihani la Tanzania

152. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Baraza la Mitihani la Tanzania litatekeleza yafuatayo:

- (j) kuweka mitambo maalumu (CCTV) ya uangalizi katika maeneo nyeti ya Baraza la Mitihani na kununua mashine bora zaidi ya kuchapa mitihani ili kuimarisha usalama wakati wa kuchapa na kufunga mitihani;
- (k) kununua magari 4 kwa lengo la kuongeza ufanisi katika usambazaji Mitihani na ufuatiliaji wa shughuli za Mitihani;
- (l) kuimarisha utendaji wa Baraza kwa kuajiri wafanyakazi wapya 65;
- (m) kufanya utafiti, tathmini, usanifu na ukuzaji mitihani ya Kitaifa inayoendesha na Baraza;
- (n) kuendesha Mitihani ya Kumaliza Elimu ya Msingi; Kidato cha 4 na 6; Ualimu Daraja la A, Stashahada ya Ualimu na Mitihani wa Maarifa;
- (o) kusimamia mitihani ya nje inayofanywa na watahiniwa binafsi hapa nchini;
- (p) kukamilisha ukarabati wa majengo na kuanza ujenzi wa ofisi za Baraza ili kukabiliana na ongezeko la wafanyakazi;
- (q) kukamilisha mfumo wa uchambuzi wa taarifa za Mitihani inayoendesha na Baraza la Mitihani la Tanzania;
- (r) kukamilisha ujenzi wa kituo cha kusahihishia mitihani cha Mbezi Wani na ukarabati wa majengo ya ofisi za Baraza;

- (s) kufanya upanuzi wa bohari ya kuhifadhia vifaa vya mitihani na skripti za watahiniwa ili kukabiliana na ongezeko kubwa la watahiniwa linalotokana na upanuzi wa elimu ya sekondari na;
- (t) kutoa mafunzo yenye lengo la kupunguza maambukizi ya virusi vya UKIMWI pamoja na kubaini na kuwahudumia wafanyakazi wenye maambukizi ya UKIMWI.

Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi

153. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2009/2010, Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi itatekeleza yafuatayo:

- (a) kujenga na kukarabati vyuo vya ufundi stadi vya wilaya;
- (b) kuendeleza ujenzi wa chuo cha ufundi stadi cha wilaya ya Makete;
- (c) kukamilisha upanuzi, ukarabati na ufungaji wa vifaa katika vyuo vya Mpanda, Singida, Tabora, Shinyanga na Ulyankulu na kukamilisha ujenzi wa chuo cha ufundi stadi cha Njiro, Arusha;
- (d) kuendeleza ujenzi wa vyuo vya Lindi, Pwani, Manyara na Dar es Salaam;
- (e) kuendelea kutoa ruzuku kwa vyuo vya ufundi stadi vilivyoandikishwa ili kuongeza nafasi na ubora wa mafunzo yanayotolewa;
- (f) kutoa mafunzo kwa walimu 260 wa elimu na mafunzo ya ufundi stadi nchini;
- (g) kutoa mafunzo kwa Walimu watakaoweza kufundisha kozi za ngazi za III na IV katika Chuo cha Ualimu wa Ufundi Stadi Morogoro;
- (h) kuandaa *Bridging Course* katika fani za Ujenzi, Umeme na Mitambo;
- (i) kutoa mafunzo ya ufundi stadi viwandani kwa majaribio katika viwanda 10;

- (j) kuendelea kuimarisha ushirikiano na *Tanzania Chamber of Minerals* ili kukuza mafunzo yanayolenga sekta ya madini yanayotolewa na chuo cha ufundi stadi Moshi ili yatolewe na vyuo vya ufundi stadi vya Mwanza na Shinyanga; na
- (k) kuanza kutoa mafunzo katika sekta ya kilimo baada ya kukamilisha utayarishaji wa utaratibu wa utoaji mafunzo katika sekta hiyo ikiwemo kilimo, ufugaji na uvuvi.

SHUKRANI

154. **Mheshimiwa Spika**, natoa shukrani za pekee kwa wananchi, viongozi na Wahisani mbalimbali kwa kuchangia utekelezaji wa Mipango ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi. Baadhi ya Wahisani hao ni Wananchi mmoja mmoja wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Halmashauri zote za Wilaya, Manispaa na Majiji na Serikali Kuu, Serikali ya Sweden, Uingereza, Ufaransa, Ireland, Japan, Norway, Finland, Canada, Uholanzi, Ujerumani, China, Cuba, Jamhuri ya Watu wa Korea, Uturuki, Algeria, India, Poland, Egypt, Pakistan, Ubelgiji na Umoja wa Nchi za Ulaya (EU). Aidha, mashirika yaliyochangia ni pamoja na Benki ya Dunia (WB), WFP, UNICEF, UNESCO, ILO, UNFPA, UNDP, Benki ya Maendeleo ya Afrika (ADB), NORAD, GTZ, DFID, Sida(Sweden), CIDA(Canada), JICA, USAID, JOVC, VSO, ZAIN, CBP, OPEC, DANIDA, Barclays Bank, NMB, CRDB, NBC, KOICA, Peace Corps, Book Aid International, Aga Khan Education Foundation, Plan International, Sight Servers International, UNAIDS, World Vision, Irish Aid, Care International, Oxfam, Children International na International Reading Association.

HITIMISHO

155. **Mheshimiwa Spika**, baada ya maelezo haya, sasa naliomba Bunge lako Tukufu lituwezeshe kutekeleza hayo yote niliyoyaeleza kwa kupitisha makadirio ya matumizi ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi ya Jumla ya **Shilingi 507,492,983,000** kwa mwaka wa fedha 2009/2010 kama ifuatavyo:

- (a) **Shilingi 377,691,167,000** zinaombwa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi ambapo **Shilingi 153,249,075,200** zinaombwa kwa ajili ya Malipo ya mishahara na **Shilingi 224,442,091,800** zinaombwa kwa ajili ya Matumizi Mengineyo; na
- (b) **Shilingi 129,801,816,000** zinaombwa kwa ajili ya Mipango ya Maendeleo ya Wizara ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi.

156. **Mheshimiwa Spika**, nakushukuru wewe pamoja na Waheshimiwa Wabunge Wote kwa kunisikiliza.

157. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa hoja.

Vielelezo

Kielelezo cha 1

Utekelezaji wa Malengo ya Ukaguzi wa Shule katika mwaka 2008/09

Na.	Aina ya Asasi	Lengo	Utekelezaji wa Lengo	Asilimia
1.	Shule za Awali	6,570	1,600	24.4
2.	Shule za Msingi	6,763	2,132	25.9
3.	Vituo vya Elimu ya Watu Wazima	7,786	1,455	18.7
4.	Elimu Maalum	258	33	12.8
5.	Ufundi Stadi	352	32	9.1
6.	Shule za Sekondari	1,764	346	18,4
7.	Vyuo vya Ualimu	67	12	17.9
Jumla		25,147	5,610	22.3

Chanzo: Taarifa za utekelezaji za Kanda

Malengo ya Ukaguzi wa Asasi kwa Mwaka 2009/2010

Aina ya Asasi	Asasi Zilizopo	Lengo
1. Shule za Awali	11,945	5,137
2. Shule za Msingi	15,727	6,763
3. Elimu Maalum	258	115
4. Ufundi Stadi	352	151
5. Vituo vya EWW	14,156	6,088
6. Shule za Sekondari	4,102	1,664
7. Vyuo vya Ualimu	77	77
Jumla	46,454	20,094

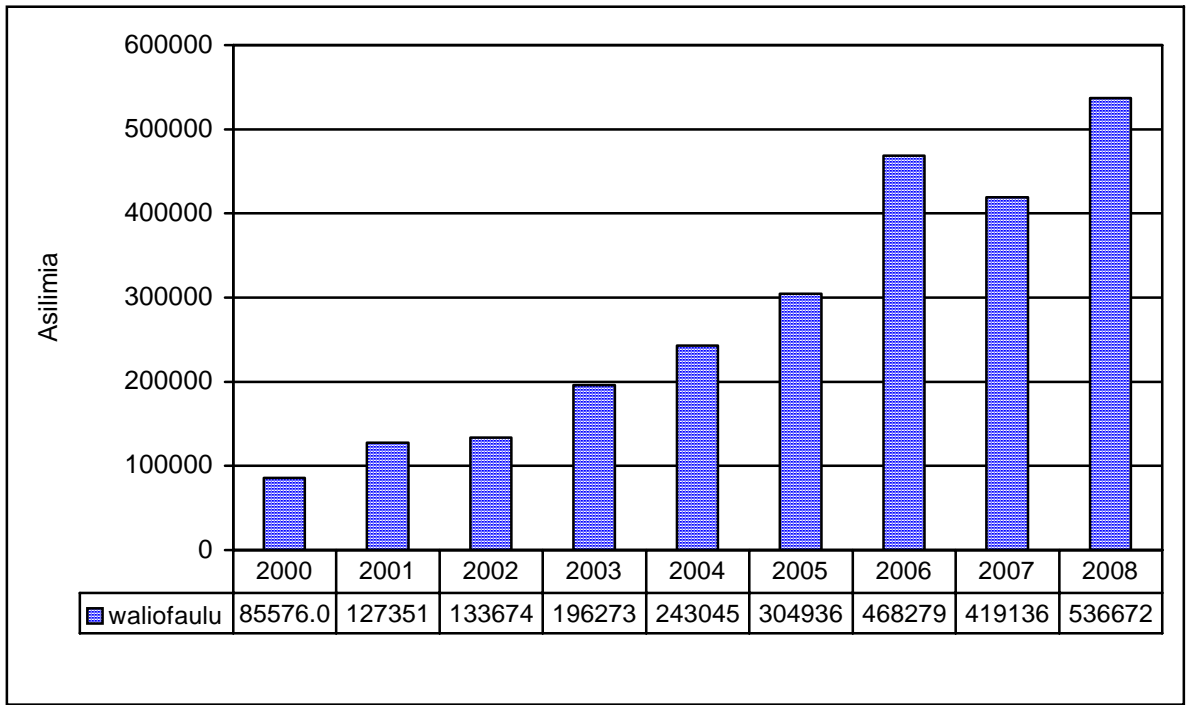
Kielelezo cha 3

Matokeo ya Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi, Kidato cha 4 na 6

Matokeo ya Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi Mwaka 2007 na 2008

Mwaka	Idadi ya Watahiniwa			Watahiniwa Waliofaulu			Asilimia Waliofaulu	
	M	K	Jumla	M	K	Jumla	M	K
2007	396,975	376,524	773,499	248,188	170,906	419,094	62.5	45.4
2008	514,167	503,800	1,017,967	307,196	229,476	536,672	59.8	45.6

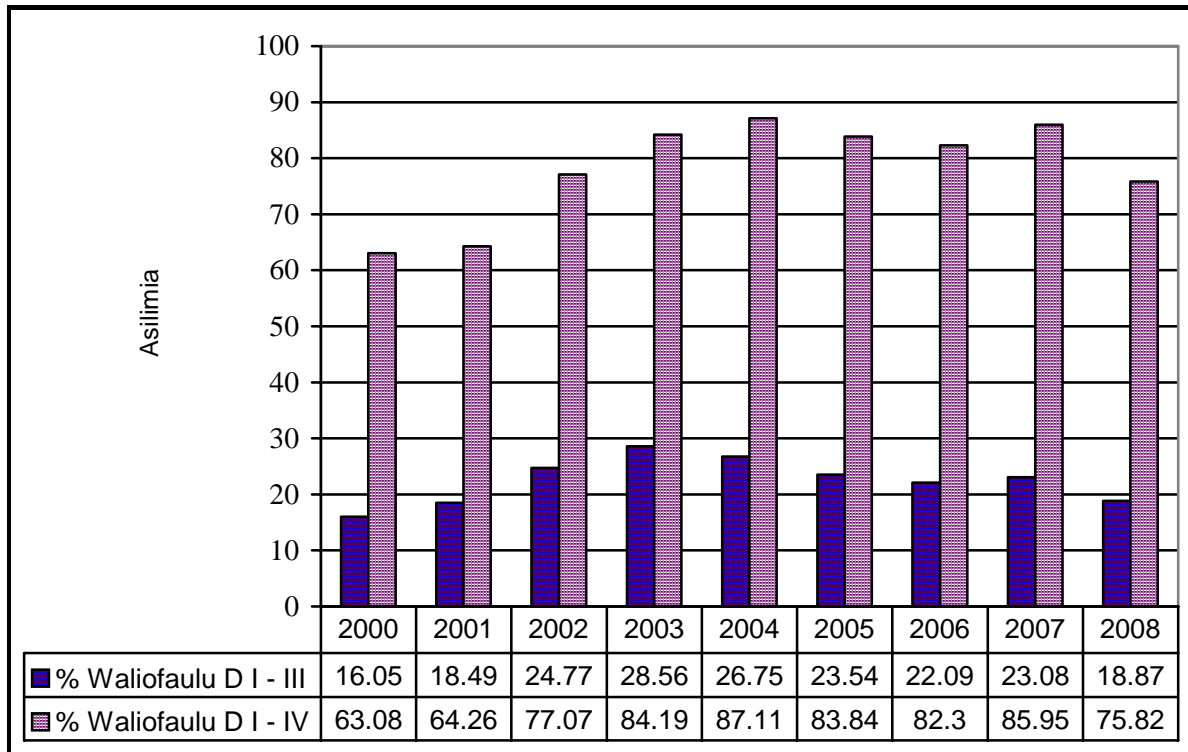
Idadi ya watahiniwa waliofaulu Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi kuanzia 2000-2008

Matokeo ya Mtihani wa Kitaifa Kidato cha 4 Mwaka 2007 na 2008

Mwaka	Idadi ya Watahiniwa			Watahiniwa Waliofaulu (Daraja la I-IV)			Asilimia Waliofaulu
	M	K	Jumla	M	K	Jumla	
2007	101,140	90,987	192,127	86,649	75,860	162,509	86.2
2008	123,913	109,935	233,848	91,948	76,472	168,420	75.8

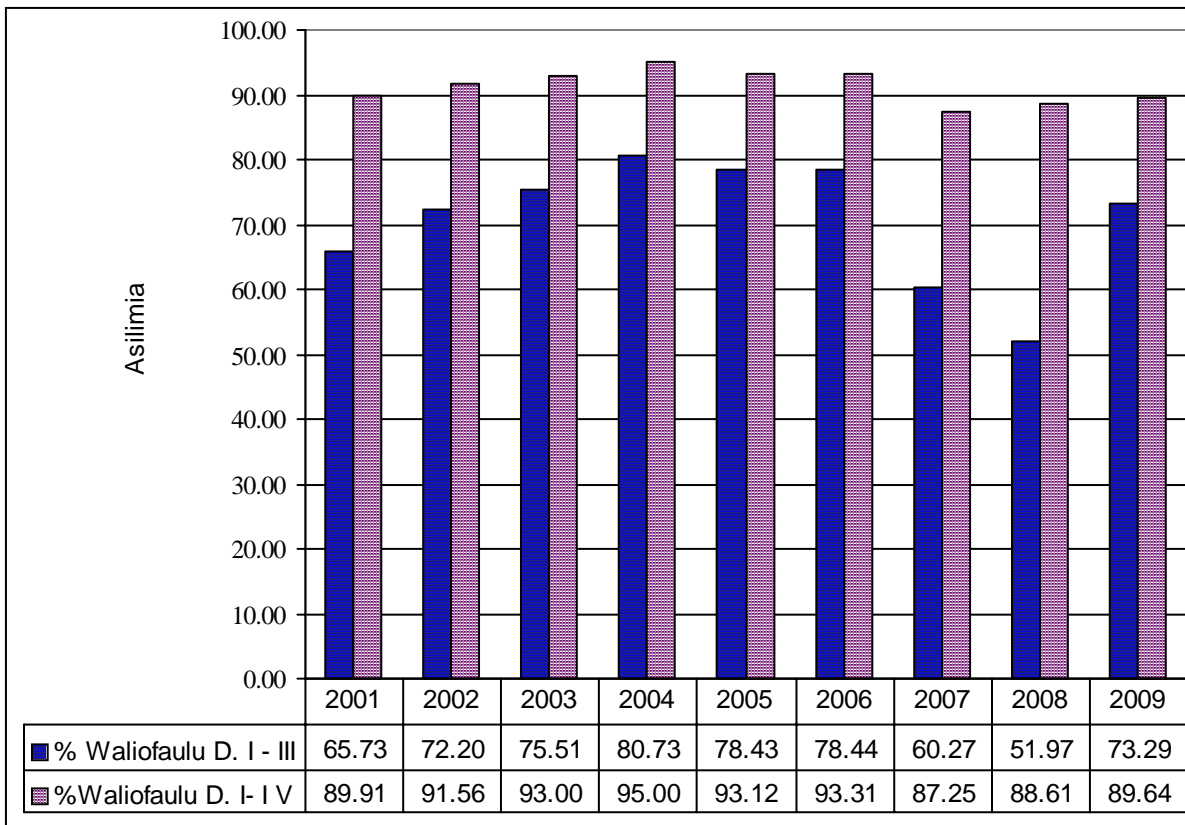
Asilimia ya Watahiniwa waliofaulu Mtihani wa Kidato cha Nne katika madaraja I – IV na I - III kwa mwaka 2001 - 2008

Matokeo ya Mtihani wa Kitaifa Kidato cha 6 Mwaka 2008 na 2009

Mwaka	Idadi ya Watahiniwa			Watahiniwa Waliofaulu (Daraja la I-IV)			Asilimia Waliofaulu
	M	K	Jumla	M	K	Jumla	
2008	28,983	16,071	45,054	25,496	14,426	39,922	89.6
2009	32,521	19,042	51,563	28,564	17,152	45,716	89.6

Asilimia ya Watahiniwa waliofaulu Mtihani wa Kidato cha Sita katika madaraja I – IV na I - III kwa mwaka 2001 - 2009

Kielelezo Na. 4

Mwenendo wa Udhali katika Taasisi za Elimu ya Ufundi

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
1	Advanced Ophthalmic Nursing KCMC - Moshi	7	10	17	7	10	17	7	10	17
2	Advanced Paediatric Nursing KCMC - Moshi	6	10	16	6	10	16	6	10	16
3	Agency for Development of Educational Management - Bagamoyo	130	117	247	-	-	-	137	138	275
4	AMO School Ifakara - Morogoro	48	20	68	48	20	68	48	20	68
5	AMO Training Centre Mbeya	57	31	88	57	31	88	57	31	88
6	AMO Training Centre Tanga	57	30	87	57	30	87	57	30	87
7	AMOTC Bugando	53	32	85	53	32	85	53	32	85
8	Ardhi Institute – Morogoro	104	-	104	-	-	-	89	11	100
9	Ardhi Institute – Tabora	140	-	140	-	-	-	81	42	123
10	Azania College of Management – Dar es Salaam	-	-	-	105	61	166	105	61	166
11	Bagamoyo School of Nursing and Midwifery	-	36	36	-	-	-	-	36	36
12	Bandari College, Dar es Salaam	27	5	32	-	-	-	21	13	34
13	Bugando School of Nursing - Mwanza	32	67	99	-	36	36	32	67	99
14	Buhare Community Development Training Institute - Musoma	95	165	260	-	-	-	95	105	200
15	Bukumbi School of Nursing and Midwifery - Misungwi	23	91	114	23	91	114	23	91	114
16	Bulongwa Health Sciences Institute (Dental Therapists)	19	20	39	16	11	27	16	11	27

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
17	Centre for Educational Development in Health Arusha	8	13	21	8	13	21	8	13	21
18	Civil Aviation Training Centre – Dar es Salaam	-	-	-	-	-	-	26	14	40
19	College of Business Education – Dar es Salaam	2,702	477	3,179	706	429	1,135	523	365	888
20	College of Business Education – Dodoma	1,637	-	1,637	171	105	276	149	106	255
21	College of Business Education – Mwanza	-	-	-	170	114	284	520	308	828
22	College of Health Sciences Zanzibar	97	156	253	-	-	-	97	156	253
23	COTC Bumbuli - Lushoto	56	38	94	56	38	94	56	38	94
24	COTC Kibaha - Coast	63	35	98	69	40	109	69	40	109
25	COTC Kigoma	20	36	56	63	35	98	63	35	98
26	COTC Kilosa - Morogoro	12	80	92	80	37	117	80	37	117
27	COTC Lindi	36	75	111	36	75	111	36	75	111
28	COTC Machame	79	52	131	79	52	131	79	52	131
29	COTC Mafinga - Iringa	83	33	116	83	33	116	83	33	116
30	COTC Masasi	67	35	102	67	35	102	67	35	102
31	COTC Maswa - Shinyanga	67	26	93	67	26	93	67	26	93
32	COTC Mtwara	35	68	103	35	68	103	35	68	103
33	COTC Musoma	50	34	84	50	34	84	50	34	84
34	COTC Mvumi - Dodoma	73	25	98	73	25	98	73	25	98
35	COTC Sengerema	69	32	101	69	32	101	69	32	101
36	COTC Songea	60	35	95	60	35	95	60	35	95

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
37	COTC Sumbawanga	90	76	166	68	31	99	68	31	99
38	Dar es Salaam City College – Dar es Salaam	-	-	-	-	-	-	49	53	102
39	Dar es Salaam Institute of Journalism and Mass Communication	-	-	-	-	-	-	15	15	30
40	Dar es Salaam Institute of Technology – Dar es Salaam	1,385	154	1,539	1,602	364	1,966	1,668	187	1,855
41	Dar es Salaam Maritime Institute – Dar es Salaam	71	-	71	17	1	18	124	6	130
42	Dar es Salaam School of Hair Design – Dar es Salaam	9	5	14	-	-	-	-	10	10
43	Dar es Salaam School of Journalism – Dar es Salaam	90	52	142	-	-	-	145	165	310
44	Dareda School of Nursing and Midwifery - Babati	27	94	121	27	94	121	27	94	121
45	Dental Therapists Training Centre - Tanga	23	14	37	23	14	37	23	14	37
46	Desktop Computer Technology – Dar es Salaam	45	-	45	-	-	-	89	6	95
47	Don Bosco College - Moshi	20	35	55	-	-	-	60	74	134
48	Eastern Africa Statistical Training Centre - Dar es Salaam	42	17	59	-	-	-	42	17	59
49	Eastern and Southern Africa Management Institute - Arusha	-	106	106	145	175	320	145	175	320
50	El Center College of Logistics and Transport Management- Dar	-	-	-	18	12	30	18	12	30
51	Financial Training Center – Dar es Salaam	140	-	140	-	-	-	120	75	195
52	Fire and Rescue Training Centre- Dar es Salaam	35	-	35	-	-	-	36	-	36
53	Forest Industries Training Institute – Moshi	21	8	29	21	7	28	21	7	28
54	Forestry Training Institute Olmotonyi – Arusha	133	35	168	148	54	202	153	66	219
55	Geita School of Nursing and Midwifery	5	32	37	5	32	37	5	32	37
56	Huruma School of Nursing - Mkuu Rombo	-	138	138	-	138	138	-	138	138

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
57	Hydom School of Nursing - Mbulu	24	97	121	24	97	121	24	97	121
58	Ifakara School of Nursing - Morogoro	15	57	72	15	57	72	15	57	72
59	Igabiro Training Institute of Agriculture – Muleba	62	38	100	106	52	158	106	52	158
60	Ilembula School of Nursing and Midwifery - Njombe	-	114	114	-	114	114	-	114	114
61	Institute for Information Technology - Dar es Salaam	140	-	140	-	-	-	140	-	140
62	Institute of Accountancy- Arusha	2,645	-	2,645	1,267	669	1,936	1,057	432	1,489
63	Institute of Adult Education – Dar es Salaam	275	192	467	-	-	-	6	6	12
64	Institute of Arts and Media Communications (IAMCO) - Dar es Salaam	-	-	-	-	-	-	6	7	13
65	Institute of Finance Management (IFM) – Dar es Salaam	4,938	-	4,938	1,077	472	1,549	1,357	657	2,014
66	Institute of Judicial Administration - Lushoto	324	-	324	308	279	587	308	279	587
67	Institute of Management and Information Technology – Dar es Salaam	151	-	151	-	-	-	26	-	26
68	Institute of Procurement and Supply – Dar es Salaam	100	-	100	118	55	173	118	55	173
69	Institute of Rural Development Planning – Dodoma	449	328	777	157	67	224	843	514	1,357
70	Institute of Social Work – Dar es Salaam	577	873	1,450	651	920	1,571	1,049	1,431	2,480
71	Institute of Sports Development Malya – Kwimba, Mwanza	24	16	40	24	16	40	18	16	34
72	Institute of Tax Administration – Dar es Salaam	60	-	60	30	25	55	30	25	55
73	JR Institute of Information Technology - Arusha	55	-	55	-	-	-	51	5	56
74	Kabanga School of Nursing and Midwifery - Kasulu	23	76	99	23	76	99	23	76	99
75	Kagemu School of Environmental Health - Bukoba	53	24	77	53	24	77	53	24	77

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
76	Kahama School of Nursing and Midwifery	-	46	46	-	46	46	-	46	46
77	Karume Technical College - Zanzibar	216	-	216	-	-	-	137	32	169
78	KCMC AMO Anaesthesia School - Moshi	16	8	24	-	-	-	16	8	24
79	KCMC AMO General Training Centre - Moshi	80	52	132	-	-	-	52	25	77
80	KCMC AMO Ophthalmology School - Moshi	18	9	27	-	-	-	18	9	27
81	KCMC School AMO Radiology - Moshi	7	-	7	-	-	-	7	-	7
82	KCMC School of Nursing - Moshi	-	123	123	-	-	-	-	123	123
83	Kibosho School of Nursing - Moshi	22	69	91	-	-	-	22	69	91
84	Kilacha Agriculture and Livestock Training Centre- Moshi	29	23	52	36	31	67	71	45	116
85	Kilimanjaro International Institute for Telecoms, Electronics & Computers - Arusha	30	-	30	-	-	-	30	-	30
86	Kilimanjaro School of Pharmacy - Moshi	17	24	41	20	30	50	17	24	41
87	Kilimatinde School of Nursing and Midwifery - Manyoni	32	86	118	32	86	118	32	86	118
88	Kiomboi School of Nursing and Midwifery - Iramba	46	68	114	50	80	130	46	68	114
89	Kisare Nursing and Midwifery Training Centre - Mugumu	36	75	111	36	75	111	36	75	111
90	KIUMA Nursing School - Tunduru	9	25	34	9	25	34	9	25	34
91	Kolandoto School of Lab. Assistants - Shinyanga	15	8	23	15	8	23	15	8	23
92	Kolandoto School of Nursing - Shinyanga	20	123	143	25	150	175	20	123	143
93	Kondoa School of Nursing and Midwifery - Dodoma	-	38	38	-	38	38	-	38	38
94	Korogwe School of Nursing and Midwifery - Tanga	5	33	38	5	33	38	5	33	38
95	Learn IT Ltd. - Dar es Salaam	176	-	176	-	-	-	176	-	176

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
96	Litembo Health Laboratory Sciences School - Mbinga	12	6	18	12	6	18	12	6	18
97	Livestock Training Institute – Mpwapwa	130	50	180	66	176	242	202	61	263
98	Livestock Training Institute Madaba – Songea	18	11	29	-	-	-	92	39	131
99	Livestock Training Institute Tengeru – Arusha	226	103	329	422	166	588	323	127	450
100	Livestock Training Institute, Morogoro	160	49	209	287	68	355	151	54	205
101	Local Government Training Institute - Hombolo	-	-	-	77	48	125	77	48	125
102	Lugalo Military Medical School - Dar es Salaam	96	68	164	96	68	164	96	68	164
103	Lugarawa School of Nursing and Midwifery - Ludewa	23	78	101	23	78	101	23	78	101
104	Madini Institute - Dodoma	133	-	133	-	-	-	81	42	123
105	Masoka	145	-	145	-	-	-	-	-	-
106	Massana College of Nursing - DSM	-	57	57	-	-	-	-	57	57
107	Mbegani Fisheries Development Centre – Bagamoyo	90	31	121	-	-	-	104	35	139
108	Mbeya Institute of Science and Technology – Mbeya	599	-	599	-	-	-	543	57	600
109	Mbozi School of Nursing and Midwifery - Mbeya	35	77	112	35	77	112	35	77	112
110	Mbulu School of Nursing and Midwifery	-	36	36	-	36	36	-	36	36
111	Mikocheni Nursing School - Dar es Salaam	15	53	68	20	66	86	15	53	68
112	Ministry of Agriculture Training Institute – Mtwara	41	38	79	126	58	184	301	197	498
113	Ministry of Agriculture Training Institute Igrusi – Mbeya	52	1	53	81	14	95	86	19	105
114	Ministry of Agriculture Training Institute Mlingano – Tanga	129	24	153	-	-	-	110	24	134
115	Ministry of Agriculture Training Institute Ukiriguru, - Mwanza	100	19	119	99	19	118	156	26	182

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
116	Ministry of Agriculture Training Institute Uyole – Mbeya	268	43	311	240	64	304	277	84	361
117	Ministry of Agriculture Training Institute, Ilonga – Morogoro	106	71	177	143	65	208	156	50	206
118	Ministry of Agriculture Training Institute, Tumbi – Tabora	51	37	88	93	35	128	107	57	164
119	Mirembe School of Advanced Psychiatry Nursing - Dodoma	30	105	135	30	105	135	30	105	135
120	Misungwi Community Development Training Institute - Mwanza	188	-	188	-	-	-	188	-	188
121	Mkomaindo School of Nursing and Midwifery - Masasi	31	93	124	-	-	-	31	93	124
122	Moduli CDTI	-	-	-	-	-	-	64	93	157
123	Morogoro School of Journalism - Morogoro	15	20	35	-	-	-	13	25	38
124	MS Training Centre for Development Cooperation - Arusha	-	-	-	-	-	-	-	-	-
125	Mtwara School of Nursing - Mtwara	5	38	43	10	38	48	5	38	43
126	Muheza School of Nursing - Tanga	28	88	116	28	88	116	28	88	116
127	Mvumi School of Med. Lab Assistants - Dodoma	34	25	59	34	25	59	34	25	59
128	Mvumi School of Nursing and Midwifery - Dodoma	28	64	92	28	64	92	28	64	92
129	Mwambani Nurses Training School - Chunya	-	76	76	-	76	76	-	76	76
130	Mweka College of African Wildlife Management – Moshi	205	52	257	267	53	320	255	42	297
131	National College of Tourism – Dar es Salaam	103	143	246	-	-	-	65	77	142
132	National Institute of Transport – Dar es Salaam	441	-	441	60	5	65	423	87	510
133	National Meteorological Training Centre – Kigoma	-	48	48	-	48	48	20	86	106
134	National Sugar Institute - Kidatu	101	-	101	-	-	-	136	37	173
135	Ndanda School of Nursing - Masasi	32	85	117	32	85	117	32	85	117

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
136	Ndolage School of Nursing - Muleba	7	40	47	42	93	135	42	93	135
137	Newala School of Nursing and Midwifery - Mtwara	35	150	185	35	110	145	35	110	145
138	Newman Institute of Social Work - Kigoma	31	9	40	-	-	-	-	-	-
139	Ngudu School of Environmental Health - Kwimba	48	37	85	-	-	-	48	37	85
140	Njombe School of Nursing and Midwifery	15	94	109	-	-	-	15	94	109
141	Njuweni Institute of Hotel, Catering & Tourism Management Kibaha	45	122	167	-	-	-	49	119	168
142	Nkinga School of Health Laboratory - Igunga	23	15	38	23	15	38	23	15	38
143	Nkinga School of Nursing - Igunga	30	86	116	30	86	116	30	86	116
144	Nyegezi Freshwater Fisheries Institute – Mwanza	45	14	59	95	-	95	32	18	50
145	Operating Theatre Management School - Mbeya	15	44	59	-	-	-	5	14	19
146	Patricia Metzger Academy of Health and Beauty - Dar es Salaam	-	-	-	-	-	-	-	-	-
147	Peramiho School of Nursing - Songea	26	94	120	26	94	120	26	94	120
148	Primary Health Care Institute - Iringa	18	20	38	18	20	38	18	20	38
149	Public Health Nursing School - Morogoro	12	46	58	12	46	58	12	46	58
150	Railway Training College - Tabora	17	-	17	-	-	-	-	-	-
151	Regional Aviation College - Dar es Salaam	-	-	-	-	-	-	-	-	-
152	Royal College of Tanzania – Dar es Salaam	119	86	205	-	-	-	58	64	122
153	Ruaha CDTI	-	-	-	-	-	-	-	-	-
154	Rubya School of Nursing and Midwifery - Muleba	25	87	112	25	87	112	25	87	112
155	Rungemba Community Development Training Institute - Mufindi	-	170	170	-	-	-	-	187	187

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
156	Rwegarulila Water Resources Institute – Dar es Salaam	150	-	150	-	-	-	162	16	178
157	Same School of Nursing and Midwifery	-	40	40	-	38	38	-	38	38
158	School of Dental Therapists Mbeya	30	12	42	-	-	-	30	12	42
159	School of Library, Archives and Documentation Studies - Bagamoyo	57	92	149	48	81	129	160	131	291
160	School of Optometry KCMC - Moshi	24	15	39	24	15	39	24	15	39
161	School of Physiotherapy KCMC - Moshi	28	16	44	28	16	44	28	16	44
162	Sengerema School of Nursing - Mwanza	32	78	110	32	78	110	32	78	110
163	Shirati School of Nursing and Midwifery - Tarime	32	81	113	32	81	113	32	81	113
164	Shukrani International College - Mbeya	81	-	81	6	73	79	6	73	79
165	Singida Health Laboratory Assistants School	57	25	82	57	24	81	57	24	81
166	Sophist Tanzania College - Iringa	14	10	24	-	-	-	35	15	50
167	St. Bhakita School of Nursing - Namanyere	27	86	113	27	86	113	27	86	113
168	St. Gaspar Nursing School - Itigi	-	67	67	-	67	67	-	67	67
169	St. Joseph College of Engineering & Technology, Dar es Salaam	361	-	361	272	18	290	136	35	171
170	St. Joseph Institute of Information Technology, Songea	-	-	-	20	5	25	825	86	911
171	Sumve School of Nursing and Midwifery - Kwimba	-	120	120	-	110	110	-	110	110
172	Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo – Bagamoyo	61	33	94	-	-	-	89	32	121
173	Tanga School of Nursing	-	110	110	-	-	-	-	110	110
174	Tanzania Institute of Accountancy – Dar es Salaam	1,402	-	1,402	1,252	351	1,603	661	252	913
175	Tanzania Institute of Accountancy – Dar es Salaam – Mbeya	1,159	-	1,159	40	35	75	40	35	75

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
176	Tanzania Institute of Accountancy – Mtwara	46	-	46	55	43	98	45	47	92
177	Tanzania Institute of Accountancy – Singida	184	-	184	45	47	92	55	43	98
178	Tanzania Public Service College – Dar es Salaam	1,233	-	1,233	577	763	1,340	577	763	1,340
179	Tanzania Public Service College – Tabora	340	-	340	90	398	488	90	398	488
180	Tarime School of Nursing and Midwifery	-	47	47	-	37	37	-	37	37
181	Technical College Arusha – Arusha	389	-	389	-	-	-	372	53	425
182	Techno Brain - Dar es Salaam	197	60	257	-	-	-	211	-	211
183	Tengeru Community Development Training Institute - Arusha	254	384	638	94	121	215	199	199	398
184	The Mwalimu Nyerere Memorial Academy – Dar es Salaam	307	273	580	202	154	356	599	704	1,303
185	Time School of Journalism – Dar es Salaam	24	107	131	-	-	-	106	224	330
186	Tosamaganga School of Nursing and Midwifery - Iringa	-	125	125	-	-	-	-	120	120
187	Training Centre for Health Records Technology - Moshi	13	19	32	-	-	-	13	19	32
188	Tukuyu Nurses Training Centre - Rungwe	9	36	45	9	36	45	9	36	45
189	Unique Computing Centre - Dar es Salaam	108	-	108	-	-	-	72	36	108
190	United Tanzania Aeronautics College – Dar-es-Salaam	-	-	-	-	-	-	-	-	-
191	University Computing Centre - Dar es Salaam	67	-	67	-	-	-	230	79	309
192	Uyole CDTI	-	-	-	-	-	-	27	75	102
193	Vector Control Training Centre - Muheza	11	7	18	-	-	-	11	7	18
194	Wildlife Training Institute Pasiansi – Mwanza	84	15	99	82	18	100	99	23	122
195	Zanzibar Institute of Financial Administration – Zanzibar	215	-	215	-	-	-	-	-	-

Na	CHUO/TAASISI	2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla	ME	KE	Jumla
	JUMLA KUU	30,014	9,936	39,950	14,076	10,882	24,958	21,560	15,671	37,231

Mwenendo wa Udahili katika Vyuo Vikuu 2005/2006 – 2008/2009

S/N	CHUO/TAASISI	2005/2006			2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		KE	ME	Jml	KE	ME	Jml	KE	ME	Jml	KE	ME	Jml
1	University of Dar es Salaam	5,146	9,935	15,081	5,315	8,612	13,927	5,297	9,502	14,799	5,202	9,001	14,203
2	Sokoine University of Agriculture	485	1,801	2,286	780	1,613	2,393	957	2,247	3,204	1,003	2,616	3,619
3	Open University of Tanzania	2,739	6,493	9,232	2,267	4,875	7,142	5,920	19,909	25,829	6,768	22,167	28,935
4	Mzumbe University	1,121	2,089	3,210	1,341	2,133	3,474	1,466	2,071	3,537	1,785	2,303	4,088
5	Muhimbili University of Health and Allied Science	630	1,426	2,056	944	1,586	2,530	374	1,057	1,431	664	1,501	2,165
6	Ardhi University	182	1,012	1,194	234	1,124	1,358	281	1,321	1,602	293	1,615	1,908
7	State University of Zanzibar	141	119	260	193	231	424	479	526	1,005	487	548	1,035
8	Dodoma University							328	788	1,116	2,183	5,154	7,337
9	Moshi University College Cooperative and Bussiness Studies	255	611	866	337	767	1,104	429	945	1,374	754	1,314	2,068
10	Dar es Salaam University College of Education	196	331	527	650	833	1,483	1,246	2,080	3,326	1,484	2,044	3,528

S/N	CHUO/TAASISI	2005/2006			2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		KE	ME	Jml	KE	ME	Jml	KE	ME	Jml	KE	ME	Jml
11	Mkwawa University College of Education	283	723	1,006	261	656	917	453	631	1,084	652	1,247	1,899
12	Hubert Kairuki Memorial University	66	43	109	45	64	109	187	255	442	311	220	531
13	International Medical and Technological University	83	89	172	113	258	371	35	133	168	264	437	701
14	Zanzibar University	171	314	485	403	838	1,241	510	840	1,350	616	861	1,477
15	St. Augustine University Tanzania	503	841	1,344	952	1,713	2,665	1,459	2,706	4,165	2,386	3,858	6,244
16	St. Johns University Tanzania							291	500	791	717	1,155	1,872
17	University of Arusha	52	102	154	126	388	514	304	725	1,029	279	587	866
18	Mount Meru University	45	119	164	87	149	236	117	150	267	298	338	636
19	Muslimu University of Morogoro	67	100	167	117	209	326	245	409	654	66	93	159
20	Agha Khan University	46	77	123	66	121	187	297	464	761	145	69	214
21	Teofilo Kisanji University	5	57	62	109	165	274	300	594	894	594	1,190	1,784
22	Ruaha University College	87	134	221	201	245	446	369	595	964	461	751	1,212

S/N	CHUO/TAASISI	2005/2006			2006/2007			2007/2008			2008/2009		
		KE	ME	Jml	KE	ME	Jml	KE	ME	Jml	KE	ME	Jml
23	Weil Bugando University College	12	23	35	75	80	155	307	407	714	183	355	538
24	Mwenge University College of Education	6	27	33	32	93	125	51	139	190	205	391	596
25	Iringa University College	555	753	1,308	826	1,216	2,042	878	1,371	2,249	1,231	1,700	2,931
26	Kilimanjaro College Medical College	78	142	220	87	141	228	115	119	234	326	679	1,005
27	Makumira University College	101	170	271	160	165	325	365	553	918	505	654	1,159
28	Tumaini University Dar es Salaam College	108	156	264	575	775	,350	600	728	,328	672	782	1,454
29	Stephano Moshi Memorial University College							146	250	396	202	291	493
30	Sebastian Kulowa University College							55	83	138	156	282	438
31	University College of Education Zanzibar	50	93	143	62	93	155	81	132	213	120	310	430
	TOTAL	13,213	27,780	40,993	16,358	29,143	45,501	23,942	52,230	76,172	31,820	63,705	95,525

Udahili katika Vyuo vya Ualimu vya Serikali

Na	Chuo	Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
1	Klerruu	Iringa (M)	Stashahada	260	89	349	306	112	418	395	104	499	259	65	324
2	Shinyanga	Shinyanga	Stashahada	-	-	-	-	-	-	139	65	204	154	135	289
3	Dakawa	Mvomero	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	131	54	185
4	Patandi	Arumeru	Daraja A	96	174	270	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Singachini	Moshi (V)	Daraja A	200	236	436	459	379	838	224	247	471	238	173	411
6	Bustani	Kondoa	Daraja A	232	163	395	416	311	727	279	296	575	322	303	625
7	Ilonga	Kilosa	Daraja A	402	544	946	603	676	1,279	159	453	612	396	463	859
8	Mhonda	Mvomero (Turiani)	Daraja A	295	336	631	307	740	1,047	45	507	552	217	357	574
9	Tarime	Tarime	Daraja A	447	453	900	187	272	459	351	310	661	523	424	947
10	Murutunguru	Ukerewe	Daraja A												

Na	Chuo	Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
				286	308	594	478	412	890	222	252	474	261	186	447
11	Kinampanda	Singida	Daraja A	272	312	584	495	433	928	258	287	545	378	367	745
12	Tandala	Makete	Daraja A	345	505	850	152	367	519	164	453	617			-
13	Mtwara (U)	Mtwara (M)	Daraja A	245	286	531	213	197	410	238	269	507	258	165	423
14	Nachingwea	Nachingwea	Daraja A	334	399	733	206	216	422	250	285	535			-
15	Kitangali	Newala	Daraja A	161	173	334	388	289	677	283	188	471	265	219	484
16	Mpuguso	Rungwe	Daraja A	283	346	629	215	197	412	150	231	381	352	327	679
17	Ndala	Nzega	Daraja A	265	268	533	588	282	870	290	331	621	429	290	719
18	Kabanga	Kasulu	Daraja A	379	266	645	225	165	390	354	313	667	298	219	517
19	Katoke	Muleba	Daraja A	311	317	628	646	329	975	237	165	402	312	201	513
20	Vikindu	Mkuranga	Daraja A	271	367	638	208	214	422	218	301	519	181	220	401

Na	Chuo	Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
21	Sumbawanga	Sumbawanga	Daraja A	218	219	437	221	176	397	201	212	413	308	273	581
22	Bunda	Bunda	Stashahada	81	15	96	267	72	339	176	53	229	117	82	199
			Daraja A	597	305	902	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	Butimba	Mwanza/Ilemela	Stashahada	556	214	770	768	276	1,044	356	119	475	821	232	1,053
			Daraja A	201	147	348	111	75	186	-	-	-	-	-	-
24	Kasulu	Kasulu	Stashahada	244	80	324	374	104	478	397	117	514	343	112	455
			Daraja A	337	258	595	327	172	499	-	-	-	62	108	170
25	Korogwe	Korogwe	Stashahada	430	367	797	597	313	910	335	166	501	679	483	1,162
			Daraja A	243	281	524	242	167	409	-	-	-	-	-	-
26	Mandaka	Moshi (V)	Stashahada	-	4	4	4	4	8	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	220	220	291	491	782	151	383	534	-	392	392

Na	Chuo	Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
27	Marangu	Moshi (V)	Stashahada	262	218	480	278	261	539	325	257	582	279	299	578
			Daraja A	111	128	239	95	89	184	-	-	-	-	-	-
28	Monduli	Monduli	Stashahada	273	134	407	302	143	445	339	147	486	212	88	300
			Daraja A	119	166	285	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Morogoro	Morogoro (M)	Stashahada	440	240	680	615	391	1,006	499	225	724	258	213	471
			Daraja A	129	211	340	153	135	288	-	-	-	-	-	-
30	Mpwapwa	Mpwapwa	Stashahada	357	244	601	422	306	728	177	94	271	273	514	787
			Daraja A	229	186	415	194	121	315	-	-	-	66	69	135
31	Mtwara (K)	Mtwara (M)	Stashahada	132	110	242	159	112	271	288	107	395	197	74	271
			Daraja A	56	90	146	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Songea	Songea (M)	Stashahada	203	96	299	294	94	388	85	17	102	338	121	459

Na	Chuo	Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
			Daraja A	264	372	636	337	299	636	-	-	-	45	21	66
33	Tabora	Tabora (M)	Stashahada	184	49	233	194	113	307	336	141	477	106	60	166
			Daraja A	124	124	248	93	105	198	-	-	-	80	64	144
34	Tukuyu	Rungwe	Stashahada	156	89	245	223	316	539	388	133	521	374	208	582
			Daraja A	393	484	877	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JUMLA KUU			STASHAHADA	3,714	2,020	5,734	4,803	2,617	7,420	4,235	1,745	5,980	4,541	2,740	7,281
			DARAJA A	7,845	8,644	16,489	7,850	7,309	15,159	4,074	5,483	9,557	4,991	4,841	9,832
			JUMLA	11,559	10,664	22,223	12,653	9,926	22,579	8,309	7,228	15,537	9,532	7,581	17,113

Udahili katika Vyuo vya Ualimu Visivyo vya Serikali

Na	Chuo	Mkoa/Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
1	Dar ul Muslimeen	Dodoma	Stashahada	49	25	74	46	6	52	48	10	58	21	39	60
2	Salesian	Dodoma	Stashahada	9	6	15	22	11	33	9	6	15	13	13	26
3	St. Joseph Mwenge	Moshi	Stashahada	38	25	63	60	23	83	-	-	-	-	-	-
4	Tanzania Adventist	Arusha	Stashahada	10	9	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Ubungo Islamic	DSM	Stashahada	45	23	68	36	13	49	11	6	17	-	-	-
6	Kihinga	Kigoma	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Sanu (St. Joseph)	Mbulu	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Consolata	Iringa	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Ahlul Bayt	DSM	Daraja A	29	41	70	-	-	-	22	51	73	-	-	-
10	Arafah	Tanga	Daraja A	24	42	66	36	75	111	19	42	61	-	-	-
11	Arusha TC	Arusha	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76	223	299
12	Capital	Dodoma	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Coast	DSM	Daraja A	-	-	-	130	131	261	-	-	-	-	-	-
14	Dindimo	Same	Daraja A	-	-	-	-	-	-	40	63	103	90	132	222
15	Ebonite	DSM	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Na	Chuo	Mkoa/Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
16	Joshua	Arusha	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	8	23
17	Kange	Tanga	Daraja A	85	134	219	145	247	392	275	525	800	-	-	-
18	Kindercare	DSM	Daraja A	13	32	45	13	31	44	78	271	349	-	-	-
19	Kirinjiko	DSM	Daraja A	-	-	-	-	-	-	21	19	40	35	30	65
20	Montessori Kawekamo	Mwanza	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	64	88
21	Nazaret	Mbinga	Daraja A	-	38	38	-	37	37	23	23	46	-	41	41
22	Nyamahanga	Biharamulo	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	94	65	159
23	Rukwa	Sumbawanga	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	Singida	Singida	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	147	181	328
25	St. Francis Nkindo	Kagera	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	St. John Mary Mzeyi - Kagondo	Bukoba	Daraja A	-	-	-	121	93	214	-	-	-	137	142	279
27	St. Joseph Patron	Arusha	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	West DSM	DSM	Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Aggrey	Mbeya	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30	Al Haramain	DSM	Stashahada	78	42	120	52	69	121	30	32	62	49	58	107
			Daraja A	47	88	135	22	47	69	51	103	154	112	248	360

Na	Chuo	Mkoa/Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
31	Bethseba	Arusha	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32	Bukoba Lutheran	Bukoba	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	4	24
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	37	84
33	Chalinze	Bagamoyo	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34	Eckenforde	Tanga	Stashahada	44	28	72	63	61	124	57	50	107	29	27	56
			Daraja A	201	404	605	251	393	644	583	653	1,236	1,031	1,118	2,149
35	Green Bird	Mwanga	Stashahada	-	-	-	-	-	-	1	4	5	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	62	103	165	-	-	-
36	Mbeya Lutheran	Mbeya	Stashahada	63	36	99	49	32	81	38	27	65	32	12	44
			Daraja A	201	101	302	68	75	143	52	88	140	135	165	300
37	Northern Highlands	Moshi	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38	Popatlal	Tanga	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39	Sahare	Tanga	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	

Na	Chuo	Mkoa/Wilaya Kilipo	Aina ya Kozi	2005/06			2006/07			2007/08			2008/09		
				Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml	Me	Ke	Jml
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110	342	452
40	St. Alberto	Musoma	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	St. Mary's	DSM	Stashahada	5	14	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	9	106	115	31	220	251	52	108	160	-	-	-
42	Tanga Elite	Tanga	Stashahada	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43	Tanzania Early Education	Korogwe	Stashahada	11	7	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			Daraja A	-	-	-	15	18	33	41	34	75	-	-	-
JUMLA KUU			STASHAHADA	352	215	567	328	215	543	194	135	329	166	154	320
			DARAJA A	609	986	1,595	832	1,367	2,199	1,319	2,083	3,402	2,053	2,796	4,849
			JUMLA	961	1,201	2,162	1,160	1,582	2,742	1,513	2,218	3,731	2,219	2,950	5,169

Udahili katika Vyuo vya Elimu ya Ufundi Vinavyotoa Stashahada ya Juu na Shahada

S/N	Chuo/Taasisi	2006/2007									2007/2008									2008/2009								
		Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada			Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada			Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada		
		ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J
1	College of African Wildlife Management Mweka – Moshi	126	34	160	10	7	17				242	50	292	21	2	23			0	231	40	271	38	6	44			
2	College of Business Education – Dar es Salaam	2280	0	0	2322						370	280	650	336	149	485				2031	1984	4015	1048	602	1650	223	144	367
3	College of Business Education – Dodoma	775	0	0	862						125	90	215	46	15	61				125	90	215	24	16	40			0
4	Institute of Accountancy- Arusha	114	0	0	2404						81	49	130	1186	620	1806				81	49	130	976	383	1359			0
5	Institute of Finance Management u – Dar es Salaam	475	0	0	3801						280	185	465	1077	472	1549				733	532	1265	1915	1359	3274	1460	880	2340
6	Tanzania Institute of Accountancy – Dar es Salaam	112	0	0	1290						0	0	0	1252	315	1567				0	0	0	381	109	490			0
7	Dar es Salaam Institute of Technology – Dar es Salaam	798	76	809			0	587	78	665	895	198	1093			0	707	166	873	1071	115	1186			0	597	72	669
8	Dar es Salaam Maritime Institute –	54	0	54	17		17			0	99	6	105	1	17	18			0	88	5	93	60	0	60			0

S/N	Chuo/Taasisi	2006/2007									2007/2008									2008/2009								
		Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada			Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada			Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada		
		ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J
	Dar es Salaam																											
9	Mbeya Institute of Science and Technology – Mbeya	0	0	0	524	75	599			0	395	43	438			0	111	10	121	630	59	689	33		33	117	12	129
10	National Institute of Transport – Dar es Salaam	166	0	166	275		275			0	293	73	366	60	5	65			0	307	70	377	72	9	81	44	8	52
11	St. Joseph College of Engineering & Technology, Dar es Salaam	98	0	98			0	263		263	363	53	416			0	272	18	290	35	13	48			0	101	22	123
12	St. Joseph Institute of Information Technology, Songea	0	0	0			0			0	81	24	105			0	20	5	25	38	7	45			0	787	79	866
13	Institute of Adult Education – Dar es Salaam	154	112	266	121	80	201			0	6	6	12			0				6	6	12	57	64	121			0
14	Institute of Rural Development Planning – Dodoma	125	98	223	134	65	199	374	162	536	210	214	424			0				217	218	435			0	590	286	876
15	Institute of Social Work – Dar es Salaam	31	100	131	258	422	680	288	351	639	338	610	948			0				265	677	942			0	784	754	1538
16	Tengeru Community Development Training Institute - Arusha	0	0	0	254	384	638			0	0	0	0			0				0	0	0			0	105	78	183

S/N	Chuo/Taasisi	2006/2007									2007/2008									2008/2009								
		Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada			Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada			Cheti na Stashahada			Stashahada ya Juu			Shahada		
		ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J	ME	KE	J
17	The Mwalimu Nyerere Memorial Academy – Dar es Salaam	245	236	481			0	62	35	97	353	454	807			0				343	457	800			0	256	247	503
	Jumla	5553	656	2388	12272	1033	2626	1574	626	2200	4131	2335	6466	3979	1595	5574	1110	199	1309	6201	4322	10523	4604	2548	7152	5064	2582	7646